

UNIVERSITAT
POLITÈCNICA
DE VALÈNCIA

FACULTAT DE BELLES
ARTS DE SANT CARLES

UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE VALÈNCIA

Facultat de Belles Arts

GENT AL TEMPS. Una anàlisi de l'amistat dins del seu
context socioeconòmic.

Treball Fi de Grau

Grau en Disseny i Tecnologies Creatives

AUTOR/A: Ros Estévez, Claudia

Tutor/a: Tomás Marquina, Daniel

CURS ACADÈMIC: 2023/2024

RESUM

Aquest treball parla de l'amistat. Amb testimonis, mirades, paraules i records, es tractarà la formació de la persona adulta gràcies a aquest vincle. El projecte consisteix en un documental reflexiu de caràcter casolà i proper juntament amb una investigació prèvia que complementa i nodrísca la peça documental. D'altra banda, s'indagarà en la influència que també exercix sobre nosaltres l'entorn socioeconòmic en el que ens trobem i les condicions amb les que subsistim.

Per a elaborar tant la investigació com el documental es realitzaran una sèrie d'entrevistes que permeten conèixer a les persones participants, els seus gustos i interessos, les seves condicions i el seu context i així poder relacionar-ho amb les conclusions que traguem al final.

El propòsit tant del documental com del treball en conjunt, és la reflexió del paper que ocupa l'amistat a les nostres vides i la implantació de la idea de que, igual que conforme avancem a la nostra vida adulta prenem responsabilitats amb el treball i amb la família, hem de tenir cura de les responsabilitats que ja teníem amb les amistats. Cuidar-les i treballar-les perquè són el que ens ha fet ser com som i el que ens ha format com a persones.

PARAULES CLAU

amistat; context; capitalisme; vincles; oci; temps; quotidianitat

SUMMARY

This work talks about friendship. With testimonies, glances, words and memories, it will deal with the formation of the adult person thanks to this vehicle. The project consists of a reflective documentary of a homemade and close character together with a previous research that complements and nourishes the documentary piece. On the other hand, we will investigate the influence that the socio-economic environment in which we find ourselves and the conditions in which we subsist also have on us.

In order to prepare both the research and the documentary, a series of interviews will be carried out to get to know the participants, their tastes and interests, their conditions and their context, and thus be able to relate it to the conclusions we draw at the end.

The purpose of both the documentary and the work as a whole is to reflect on the role that friendship plays in our lives and to introduce the idea that, just as we take on responsibilities in our adult lives with work and family, we should also take care of the responsibilities we already had with our friendships. Take care of them and work on them because they are what have made us who we are and what have shaped us as people.

KEYWORDS

friendship; context; capitalism; bonds; leisure; time; everyday life

AGRAÏMENTS

Gràcies abans que res a totes les persones que, voluntàriament han cedit el seu temps i energia per a participar en aquest projecte. Per haver pogut trobar un forat on explicar-me la seva vida i misèries i per la confiança amb la que ho han fet . Gràcies a Adrián per vindre a solucionar-me les crisis de so i al meu pare postís, sense el qual, hauria acabat gravant la meitat del documental amb un iPad.

Al meu tutor Dani, a qui vaig enganxar per a supervisar aquest mareig quan ja anava amb prou guirigall, però que des del primer moment no ha fet més que animar-me, donar-me suport i organitzar conceptes al meu cap que jo no era capaç d'organitzar. Gràcies per haver confiat en mi encara que no sempre t'ho he posat fàcil.

A ma mare que ha tingut la paciència per a aguantar a una filla que intenta compondre però que no en sap massa. Però que, encara i així, s'ha quedat hores amb mi, una llibreta, una guitarra i una gravadora per a veure què en trèiem. Gràcies per sacrificar el teu poc temps lliure per mi.

A ell, que s'ha empassat cada entrevista, cada viatge, cada versió, cada crisi i cada canvi per petit que fos amb un somriure i un gotet d'aigua. Gràcies per haver cuidat de mi i per haver tingut cura i paciència amb cada part del meu treball.

A ella, que m'ha acompanyat tants anys, que m'ha ensenyat el que és créixer amb algú al costat. Que m'ha fet aprendre a cuidar els meus vincles i sense qui no seria la persona que sóc hui dia. Amb tu vaig començar a parlar d'aquestes coses i gràcies a tu, tota aquella idea abstracta ara té un sentit.

I a qui ocupa quasi tot el meu temps i pensaments. Qui m'ensenyava i em crea dia a dia. El meu espai segur.

A les meves amigues.

Als meus amics.

ÍNDIX DE CONTINGUTS

Introducció.....	7
Objectius.....	8
Metodologia.....	8
BLOC1. Contextualització teòrica.....	11
1.1. El temps.....	11
1.1.1. Temps d'oci.....	11
1.1.2. Temps de qualitat.....	13
1.1.3. Temps a les relacions.....	14
1.2. Influència del context.....	16
1.2.1. Capitalisme a l'oci.....	16
1.2.2. Capitalisme a les relacions.....	17
1.2.3. Context relacional al País Valencià.....	18
1.3. L'amistat.....	20
1.3.1. L'amistat com a concepte aïllat.....	20
1.3.2. L'amistat a la formació de l'individu.....	22
BLOC 2. Pel·lícula: gent al temps.....	24
2.1. Contextualització pràctica.....	24
2.1.1. El cinema vérité o cinema directe.....	24
2.1.2. El documental com a eina de crítica social i política.....	25
2.2. Referents.....	26
2.2.1. Cine: La casa (Alex Montoya).....	26
2.2.2. Documental: Entre el dia i la nit no hi ha paret (Arxiu- viu).....	27
2.2.3. Documental: Los espigadores y la espigadora (Agnès Varda).....	27
2.2.4. Documental: Las fotografías de Alix (Jean Eustache).....	28
2.3. Procés.....	29
2.3.1. Preproducció.....	29
2.3.1.1. Preparació del tema.....	29
2.3.1.2. Disseny d'entrevistes i documental.....	29
2.3.2. Producció.....	30
2.3.2.1. Equip de treball humà i tècnic.....	30
2.3.2.2. Costos de producció.....	30
2.3.2.3. Gravació d'entrevistes.....	30
2.3.2.4. Gravació de música original.....	31
2.3.2.5. Recerca de material d'arxiu.....	32
2.3.3. Postproducció.....	32
2.3.3.1. Línia narrativa.....	32

2.3.3.2. Muntatge de vídeo.....	32
2.3.3.3. Edició de so.....	33
2.3.3.4. Etalonatge i correccions.....	33
4.3.5. Tipografia i animacions.....	34
2.3.4. Difusió de resultats.....	35
2.3.4.1. Visionat privat.....	35
2.3.4.2. Visionat per a família i amics.....	35
2.3.4.3. Xarxes i possibilitats de difusió.....	35
Conclusions.....	36
Bibliografia.....	38
Índex de figures.....	40
Annexos.....	42
Annex I: Relació amb els ODS.....	42
Annex II: Entrevistes transcrites.....	44

INTRODUCCIÓ

Si ens parem a pensar la quantitat de temps que hem passat amb amics al llarg de la vida, possiblement superen a molts familiars i amb gran diferència. Si reflexionem sobre l'origen de les costums, els gustos i les manies que tenim, és probable que moltes línies de pensament acaben en uns quants amics repartits pel nostre camí. I segurament, si ens comencem a plantejar quant de temps passem amb ells i elles a la setmana, descobrirem que la resposta és propera a *menys del que m'agradaria*. Com hem fet per a aconseguir mantindre un món i un sistema on les relacions socials queden apartades al racó més petit del nostre dia, juntament amb altres tantes formes de prendre cura de nosaltres mateixos? Seríem doncs, capaços de recuperar la importància que tenien aquestes amistats fa tants anys?

Aquest treball busca fer totes aquestes preguntes, indagar sobre temes tan importants com són el temps, el context i l'amistat i trobar el vincle de cada un d'ells amb la nostra formació personal i individual. Perquè no és només la influència grupal i els gustos el que ens arriba a definir. Qui seríem si haguérem nascut en una família rica? Potser podríem permetre'ns veure més a la gent que estimem, tindríem més temps, ens dedicariem a altres coses. Canviaria aleshores algun tret de la nostra personalitat?

Per a la base conceptual ens hem servit d'autores com Josepa Cucó, qui reflexiona en més d'un dels seus treballs sobre el tipus d'associacions i la forma d'aquestes al País Valencià. Això ha servit per a acotar l'amplària i direcció del treball i per a definir la forma relacional dels valencians i valencianes. Una vegada més, reflexionant sobre la rellevància o la falta d'aquesta en el desenvolupament d'una persona.

Altre referent treballat ha sigut Byung-Chul Han qui parla d'altre dels temes que defineixen el treball, el temps. S'investigarà la significació del temps a la nostra vida, a la cura per nosaltres mateixos i a les nostres relacions. Allò en lo que poques vegades pensem, encara que hi estem pensant sempre. El poc temps que ens queda per a nosaltres. Què implica aleshores aquest poc temps i quin sentit té al nostre entorn?

Tots aquests temes apareixeran també a les entrevistes per a trobar punts en comú i diferències en grups de gent molt diversa però igualment similars. Mitjançant converses amb aquestes persones podrem entendre millor els diferents tipus de socialització que podem trobar.

Sumats als referents teòrics, es fixaran uns referents pràctics en quant al treball documental que permetran definir millor l'estètica i la tècnica seguida i per tant, el missatge a exposar. Aquests referents han ajudat a enfocar la narració fílmica amb un sentit audiovisual i a trobar un entorn comunicatiu adequat al tema principal.

Aquest és un treball sobre l'amistat. Sobre vincles, i més que res, sobre comunitats, però comunitats reduïdes. Grups, quadrilles, cercles i xarxes.

OBJECTIUS

L'objectiu principal d'aquest documental és focalitzar l'atenció en la importància de la cura dels nostres vincles interpersonals i la influència que tenen sobre nosaltres i el nostre desenvolupament personal.

A partir d'aquest objectiu principal podem concretar els següents objectius específics:

- Definir de forma clara el tema a tractar mitjançant una peça audiovisual que siga propera i sincera.
- Connectar amb l'espectador o espectadora mostrant a les càmeres històries reals, quotidianes i pròximes amb les que es pugua sentir identificat o identificada.
- Fer reflexionar tant a les persones entrevistades com a les espectadores del film sobre l'estat i el manteniment del seus vincles.
- Criticar el model social en el qual habitem i com aquest no ens permet prendre cura de nosaltres i de la resta exposant la situació de tanta gent que perd o deixa de prendre cura dels seus vincles per necessitats laborals o estudiantils.
- Millorar els coneixements i competències en el món audiovisual aplicant tot allò que s'ha après durant els cursos de formació al grau.
- Crear una obra audiovisual professional i de qualitat.
- Difondre l'ús i parla del valencià amb una obra enterament en aquest idioma i centrada en l'associacionisme d'aquesta zona.

METODOLOGIA

La metodologia a seguir al començament del treball ha estat una metodologia qualitativa. Aquest mètode d'investigació s'utilitza per a recaptar dades no numèriques en una investigació. Tractant-se d'un anàlisi sobre el comportament, la recerca s'ha centrat en l'observació tant dels grups, com dels individus que hi participaven. La interacció, la forma relacional que es trobava entre ells, els records i les expressions... etc. Amb aquestes dades recol·lectades, s'ha treballat en conseqüència, utilitzant les dades com a material d'investigació.

També s'ha treballat mitjançant la conceptualització dels temes principals que són: l'amistat, el temps d'oci i el context socio-econòmic que ho emmarca.

A la part teòrica, s'ha fet una recerca exhaustiva de fonts bibliogràfiques mitjançant les quals, es pogué establir una base i així continuar investigant per compte propi. S'ha treballat amb aquesta base teòrica i amb ella es desenvolupen els diferents conceptes abans esmentats que constitueixen la base de tot el treball. S'ha estudiat l'amistat des de moltes perspectives, també oposades a la intenció del treball, com és el llibre de Reciprocidad e intercambio en los andes peruanos. I també amb aspectes més senzills dins del vincle com La sociedad capitalista como negación del ocio: historia de una paradoja actual.

També s'ha fet un estudi de casos a tall d'entrevistes per a la part teòrica i formativa, així com una barreja amb vídeos casolans per a crear posteriorment la peça documental. Gràcies als diferents tipus d'investigació s'ha pogut fer aquest conjunt de reflexions sobre els temes principals que després mouen i defineixen el documental.

Les entrevistes han estat dirigides tant a subjectes individuals com algunes també, a grups o parelles per a complementar la informació. Amb això es pretenia donar varietat a les respostes i observar alhora les interaccions entre les persones entrevistades. En total s'han fet 14 entrevistes, de les quals 2 eren en parella (dues amigues i un matrimoni) i una en grup.

Les preguntes fetes a l'entrevista variaven depenent de si aquesta anava dirigida a una única persona o al grup; també canviaven un poc depenent de les respostes anteriors de qui era entrevistat. Tret d'això, seguien un guió establert. L'entrevista individual estava dividida en dos blocs fonamentalment; un de preguntes curtes i de presentació que serveix per a localitzar al subjecte a l'estudi però no com a material per al documental (o no és aquesta la seva funció principal), i un altre amb preguntes més extenses, on el subjecte parla tant del tema a estudiar com d'anècdotes de la seva vida. Les preguntes estaven enfocades de forma molt àmplia, seguint la tècnica d'històries de vida i tractant que hi haguera una intervenció mínima per part de l'entrevistadora.

Amb aquestes entrevistes s'elabora posteriorment el documental seguint un esquema semblant a l'ordre de les mateixes preguntes i barrejant les respostes amb vídeos casolans i plànols de recurs.

També s'ha de destacar que, seguint més d'una corrent dins del gènere documental, s'ha combinat l'estudi de casos, que requereix d'un guió preparat i un muntatge elaborat i estudiat, amb una tècnica propera al cinema directe i al *cinéma vérité*. En la qual es persegueix l'espontaneïtat i la veracitat de la informació, així com el toc quotidià que fuig de la intervenció de la directora. Això s'observa al contrast entre les mentades entrevistes i altres clips que conformen la peça, que van ser gravats per diferents persones i sense ordre argumental. La metodologia a seguir, en la majoria d'aquests últims va ser deixar una càmera compacta a l'abast de la gent propera en diferents situacions socials amb l'única premissa de que l'agafaren i gravaren el que més els vinguera de gust. S'han emprat també vídeos gravats amb el mòbil que busquen, a part de la mostra real de la quotidianitat, lluitar contra la imatge de falsedat a les xarxes. Aquests vídeos es van enregistrar de forma espontània i han estat recuperats sense tindre prèviament una intenció narrativa més enllà que recordar alguns moments precisos.

Tot i això, les entrevistes no estan completament deslligades d'aquesta tendència al *Cinéma Vérité*. Podem trobar com, tot i que són la part del film més preparada, contenen alhora amb preguntes molt àmplies, pensades expressament per a deixar a la persona entrevistada expressar-se de la forma més còmoda per a ell o ella i procurar captar en càmera aquests moments d'espontaneïtat i aquestes reaccions d'allò més naturals possible. És per això

que es tracta de seguir la tècnica d'històries de vida, on depèn més la resposta del que a la persona entrevistada li aparega al cap, que d'una entrevista dirigida. Per aquesta raó també, algunes entrevistes varien del model original, ja que canvien les respostes dels entrevistats i el fil de la conversa.

BLOC 1: CONTEXTUALITZACIÓ TEÒRICA

1.1. EL TEMPS

No podem parlar de cap relació social ni interpersonal com a tal sense tindre en compte el temps. El temps del que disposem és allò que ens permet compartir amb els altres. Juntament amb el conjunt de la nostra persona (personalitat, coneixements, acompanyament...), el temps és el que oferim a la resta. Què tenim per donar sinó el nostre propi temps? Allà on situem qualsevol xerrada, qualsevol moment de suport, qualsevol consell, suggerència o ensenyament... Sense regalar el nostre temps no podríem regalar totes aquestes coses als altres.

1.1.1. Temps d'oci

A la societat a la que habitem hui dia, cada vegada disminueix més el que podem considerar com a temps d'oci. En el cas dels joves-adults, abocats a la necessitat d'estudiar per a poder treballar i de treballar per a poder estudiar; de fer totes les carreres, títols, màsters i cursos possibles mentre treballem a qualsevol espai cara al públic amb un sou ínfim que com a màxim ens deixa pagar el lloguer i un parell de cerveses al mes amb els amics; el temps que realment ens dediquem a nosaltres mateixos està relegat al final d'una llista inacabable de responsabilitats de la qual no podem fugir i que es retroalimenta ella mateixa.

Però el temps d'oci és indispensable per a l'ésser humà. És el que realment ens permet desenvolupar-nos com a persones. L'únic moment que podem dedicar al que realment ens interessa i que no està lligat a cuidar d'altres persones, guanyar diners per a sobreviure o preparar (que no aprendre) coneixements que ens permeten després aplicar a treballs que continuaran sense permetre'ns viure dignament. El capitalisme va consumint al treballador i més específicament als joves que intenten pertànyer a aquest grup, deixant-los esquistats i sense energia per a poder aprofitar aquesta horeta lliure al dia per als seus gustos. Qui és capaç d'aprofitar el temps després de portar quatre hores d'universitat i abans d'entrar a unes altres vuit de servir cerveses a desconeguts? I com es pot mantindre un ritme de vida en el que tota la teva força física i mental s'escapa en encàrrecs que no són directament per a tu, per a després no poder més que seure al sofà i veure les poques hores que et queden passar davant els teus ulls, esgotada?

Temps d'oci. Aquesta eina indispensable per a tot el que ha de créixer i s'ha de formar, i a la vegada, aquest bé tan escàs que hem de sacrificar, ja siga per fer-nos responsables de la cura a altres persones quan el que necessitem és cuidar-nos nosaltres; per l'esgotament que ens deixa baldats i que ens lleva fins i tot les ganes de descobrir coses o desenvolupar aquella matèria que tant ens agradava; o perquè, simplement, entre treballar, estudiar i sobreviure, ja no ens queda ni una hora lliure al dia que poder-hi dedicar. Deia Douglas

Rushkoff a l'article per a RTVE: "Treballem al treball i treballem en compte de jugar i de viure i això condueix a la bogeria." (Rushkoff, 2021, a de Diego)

A la seva entrevista, Suzet enumera una sèrie d'activitats que considera com a temps d'oci: llegir, fer-se una dutxa conscient, fer esport, sentir música... Però al fer aquesta llista parla també de quedar amb amigues i de veure al seu avi, al que acte seguit afegeix que no considera com a temps d'oci perquè no li sembla temps per a ella. Es pot determinar aleshores que, per a ella el temps d'oci seria el temps que pot dedicar-se a ella mateixa, a allò que la fa feliç o que la fa créixer com a persona. A l'entrevista de Yusef es pot puntualitzar també que distingeix entre oci i temps lliure. El qual, relacionant-ho amb la resposta de Suzet, es pot determinar oci com a aquell temps lliure del que realment pots disposar com a tu et faça més bé. El que et fa créixer com a persona o t'aporta a aquest desenvolupament.

A les entrevistes es veu una petita mostra del que representa el temps d'oci a la vida de qualsevol adult o jove-adult que tracta de guanyar-se un sou i mantindre alhora una vida personal estable. Tot i que no és una mostra representativa de la societat i que és un nombre baix de persones, a pràcticament totes les entrevistades se'ls escapa un bufit quan apareix aquesta pregunta. Consideren, després d'aquest bufit, que el seu temps d'oci és poc. O com a mínim, menys del que deuria. I a la pregunta de *quant de temps passes amb amics a la setmana?*, la majoria donen la mateixa resposta. I és que, al parar a pensar-ho, l'explicació de les entrevistades és que no compensa tot el temps que passen treballant, estudiant, dedicat als altres o combinacions de les anteriors per a les poques hores que els queden per a elles mateixes i per a les seues amistats. I moltes vegades la solució, tot i que prou decebedora, és sacrificar una de les dues coses. I o bé veus als teus amics però no et dediques temps a tu mateix, o bé, per a poder-te cuidar has de deixar de veure als teus amics.

I si no podem dedicar el temps d'oci al que realment representa el nostre temps d'oci, què en fem d'ell? Byung-Chul reflexiona sobre això i parla de la nova concepció del consum (fig.1). La denominada percepció serial és la forma de consum i de captació de continguts sense una vertadera intensitat. El que hui dia ens manté entretinguts i atents és la falta d'atenció, la successió de contingut sense profunditat que no descansa mai, la *time line* perpètua que es recarrega sola i que no necessita un final. Però sí necessitem aquest final. Per a poder tindre una vertadera capacitat perceptiva, necessitem que s'entrene, i no pot entrenar-se sense un descans. Per a poder centrar atenció, necessitem poder demorar-nos a les coses, a les pràctiques. "[...] morar necessita duració." (Byung-Chul, 2019, pp. 10-12)

Si reflexionem sobre això i ho comparem amb el poc temps d'oci que realment tenim, podem trobar vertaderament un temps d'oci real? Seria real si ens l'han imposat? Voluntària o involuntàriament, estem acceptant una redistribució del nostre temps que porta a la productivitat. Segons Byung-Chul, "El régimen neoliberal fuerza a percibir de forma serial e intensifica el

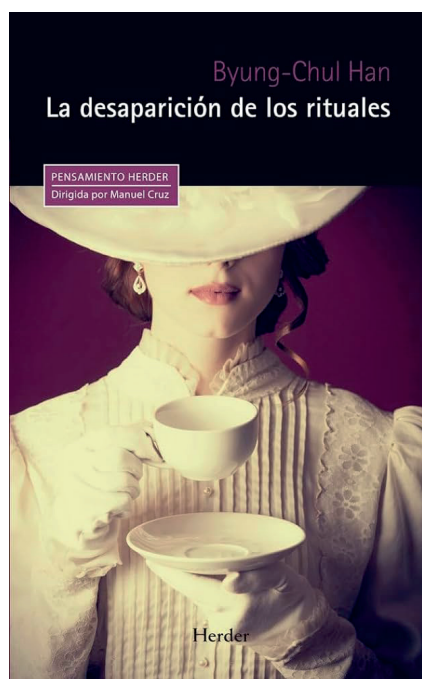

Fig. 1: Portada de "La desaparición de los rituales" de Byung-Chul, 2020

hábito serial. Elimina intencionadamente la duración para consumir más.” (Byung-Chul, 2019, p. 10). Aleshores estem forçats a produir sense final en un sistema que reforça la competitivitat, les comissions i la lluita per vendre més que l'altre. I quan acabem aquesta part del dia, estem forçats a consumir sense final, sense descans per a la nostra percepció per a no indagar mai en el contingut, per a no treballar l'atenció.

Las personas que hablan de la época anterior a 1989-1991 coinciden en que antes les sobraba tiempo para tener amigos, visitarlos, hablar con ellos, conversar y compartir. Ahora, nada de eso existe, porque el capitalismo ha impuesto un ritmo frenético y veloz, en el que ya no les queda tiempo para nada, [...] Hoy predomina el tiempo cuantitativo, vacío, homogéneo y abstracto, [...]. (Vega, 2026, p.3)

1.1.2. Temps de qualitat.

Diem temps de qualitat a aquell que podem aprofitar com a tal. El que emprem com volem, que aporta, que no és una simple forma d'omplir un espai que ens queda buit. Per a que el nostre temps siga realment de qualitat, ha d'estar ben emprat. I potser aquesta forma de fer-lo servir pot semblar molt senzilla per algunes persones, però com tot aspecte de l'èsser humà, és subjectiu i variable. Allò que a algú pot suposar-li un gran desenvolupament personal com potser llegir un llibre de fantasia, a un altre pot suposar-li un treball i un esforç massa gran.

És per això que el temps de qualitat varia també depenent de la persona a qui afecta. I varia igual per a les relacions. Podem trobar diferències entre el que suposa temps de qualitat amb la parella i el que pot suposar amb un amic de la universitat o un altre del treball.

Recuperant aquest tema a l'entrevista de Yusef, ell parlava de la diferència entre temps d'oci i temps lliure. Si el temps d'oci equival a aquell temps que gastem en el que ens ve de gust, fora de les necessitats bàsiques i obligacions, el temps lliure hauria d'equivaldre a temps de qualitat? No hauria de ser tot el temps que no estem treballant o estudiant temps de qualitat? Temps ben aprofitat, agradable o desagradable, intens o tranquil però *de qualitat*? És més, no hauria d'ésser també tot el temps que tenim a la vida de qualitat, fins i tot treballant? Que poguérem gaudir de tot allò que fem o que, com a mínim ens fos profitós (estudiar allò que ens agrada, treballar d'allò que ens agrada...). Aquest últim punt potser abasta massa, així que centrant-nos només en el temps lliure (llevant el treball i els estudis), no hauria d'ésser profitós en totes les seves formes? Ja no parlem d'aprendre coses i ser feliç constantment, no és necessari. Un simple passeig per la platja (o una dutxa conscient) pot ser temps de qualitat per a u. Aleshores, per què no ho és? Què li treu protagonisme a aquestes hores i on van a parar? La resposta és senzilla, el treball. “[...] la nostra vida laboral no millora la nostra vida, al contrari, reprimeix a la persona que voldríem ser.” (Monbiot, 2021, a de Diego) I és que, si tornes de vuit hores de treballar, a la una de la nit, segurament

seuràs al sofà, soparàs el poc que t'entre al cos i et ficaràs al llit baldat. Per a després alçar-te tard al dia següent i tindre unes poques hores cansades que dedicar al que et vinga en gana. Que el més probable és que no necessite de massa moviment perquè el teu cos no pot més, i que a més, hages de distribuir juntament amb organitzar i netejar la casa, cuinar i dinar i, trista però molt possiblement, estudiar i treure't la carrera que tant t'agradava quan vas començar.

El treball exigeix unes energies que, fent un anàlisi social i humà, no li pertanyen. Les utilitza, les exprimeix i quan realment farien paper, ja no en queden més que dues gotes escurades que potser serveixen per a veure un capítol d'una sèrie que, no és el que pensaves fer però tampoc està tan mal.

I l'única situació a la que podríem dir que no existeix aquesta necessitat i aquesta manca d'energia, l'únic cas en el que realment tot el temps lliure (i inclús tot el temps en general), es pot categoritzar com a temps de qualitat, és quan no es necessita el capital per a viure. Si et pots permetre viure sense un sou o la idea del sou, és quan tu realment tens la decisió d'emprar aquest temps de forma efectiva i treballar (si vols) en el que t'agrada, estudiar (si vols) el que t'agrada, llegir o veure sèries (si vols) que t'agraden, i fer tots els passejos per la platja i totes les dutxes conscients que vulgues i necessites). "Al temps li falta hui una armadura ferma. [...] Es desintegra en la mera successió d'un present puntual. Es precipita sense interrupció. Res li ofereix *agafador*. El temps que es precipita sense interrupció no és *habitabile*." (Byung-Chul, 2019, p. 7) Per tant, mentre pertanyem a la classe treballadora que no pot permetre's viure sense treballar, tenim organitzat el temps i les hores en el millor per al sistema al que habitem.

Succeeix així des de la implantació del capitalisme, el qual, després d'apropiar-se de tot aquest temps, ha passat a *deixar-nos* disfrutar de les estones lliures i les vacances (convertint-les alhora en un negoci, per descomptat) (Vega, 2016, p.2). Hem passat a necessitar catalogar el temps de descans com a un dret i no com a una condició intrínseca a l'ésser humà. I una vegada implantada aquesta necessitat que hem treballat al punt anterior, el següent pas és intentar que la resta del temps servisca per a alguna cosa. *Necessitem* que el temps lliure siga de qualitat perquè la resta no ho és. *Necessitem* recuperar com a mínim una petita part del nostre temps per a poder anomenar-lo com millor ens vinga. I com a efecte, *necessitem* un concepte que determine un temps ben emprat perquè si abans tota la nostra vida ens pertanyia, ara només disposem de les deixalles i aquestes han de ser útils, perquè si no, no ens queden altres. Aleshores podríem dir que no existiria aquesta diferenciació, no existiria aquest concepte si no existira el capitalisme, que no l'ha creat directament, sinó que ha manipulat tota la resta per a crear una urgència que abans no estava.

1.1.3. Temps a les relacions.

Com ja s'ha esmentat abans, no hi ha relació sense temps, i és que qual-

sevol aportació a qui t'acompanya a la teva vida està localitzada en un marc temporal. El que donem, el que tenim per oferir, al fi i a la cap, és el nostre temps.

Són nombrosos els casos a les entrevistes on el que més lamenten de la manca d'oci que tenen, és el poc temps que dediquen a les amistats. No hi ha resposta a la pregunta de quant veus als teus amics que no porte implícit un *menys del que m'agradaria*.

És aquesta una de les raons que donen tant de pes a les quadrilles de la joventut dins de la formació d'una persona. Com deia Rubén a l'entrevista grupal, són grups de persones que veus a classe i fora de classe. Són a les obligacions i al temps lliure. En una edat on les obligacions són més lleugeres i el gros del temps és ser feliç, la gent amb la que comparteixes el temps ho són tot per a tu.

I com recuperem avui dia aquells moments de joventut on passaves més temps divertint-te que treballant? Com fem que l'*impass* real siga el treball i no el temps lliure? Que en un dia normal no haguem de treure temps de sota de les pedres per a cultivar aquelles relacions que ens han fet ser qui som a dia d'avui.

Si temps és el que tenim per oferir als nostres vincles, temps és el que necessitem reivindicar com a nostre. Al igual que un ésser viu al nostre càrrec, les relacions calen d'una cura i una dedicació constant, un interès. No es desenvolupen a soles ni creixen per simbiosi amb l'ambient (o no completament). Manquen d'una intenció i aquesta és la utilització del temps al seu favor. És per això que un factor decisiu en la rellevància de diferents relacions a la vida d'una persona és el temps que porten en ella. No és només una concepció clàssica del que és una amistat o un vincle, les relacions (de parella, d'amistat o de qualsevol tipus) necessiten temps per a formar-se i per a assegurar-se un espai a la vida i la quotidianitat de qui hi participa.

Si veiem una de les respostes de Pakito a l'entrevista grupal, considera la quadrilla tan rellevant a la seva vida i tan ferma amb ella mateixa perquè ha *estat* en moments clau i prolongats del seu camí personal. Els reconeix com a parts essencials a la seva història perquè les primeres vegades de moments que ell considera importants al desenvolupament d'una persona, els han passat conjuntament. Cecilia recorda a les persones que prenien cura d'ella quan a sa casa hi havia problemes o discussions. Valls troba a faltar els rituals que els van definir com a grup que eren passar temps junts, sempre el mateix, sempre molt, cada setmana. I com ells, tants d'altres que, sense adonar-se, relacionen cada influència de les seves amistats amb el temps compartit amb ells. Aquest temps que s'han cedit mútuament i que els ha acabat constituint com a la persona adulta que hui són i que es continua formant.

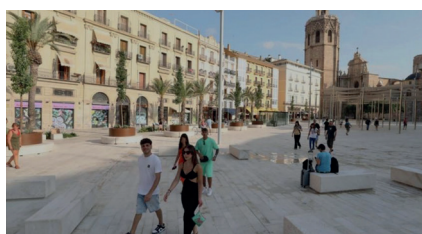
1.2. INFLUÈNCIA DEL CONTEXT

A tota interacció social o humana que experimentem, hi ha un tret del context. Del context en el que ens hem criat, del que ens envolta més proper, de les persones que ens han format i de les condicions en les que ens movem. És per això que per a parlar de la formació de la personalitat i de l'amistat, és indispensable fer un ull al context que ho envolta.

1.2.1. Capitalisme a l'oci.

Un dels temes principals d'aquest treball és l'oci. Aquest temps que ens dediquem a nosaltres mateixos i al que ens agrada i apassiona. Però no podem deslligar aquest oci (igual que no podem deslligar cap altre aspecte de la nostra vida), del context socioeconòmic que ens envolta a nosaltres i a qui tenim més a prop. Entre altres perquè no existiria el *temps d'oci* si el capital no l'haguera separat de la resta del temps. No existiria l'oci si tot el temps fora lliure i de qualitat.

Si el context ens defineix com a individus, no hi ha un millor exemple que la vida dins del sistema capitalista que ens envolta. Qualsevol estructura social pren sentit una vegada la llegim dins del context sociocultural que a comprén (Cucó, 1992, p. 11). Agafant el primer que ens ve al cap, poques opcions es troben de fer plans amb amics fora de casa que no impliquen gastar diners. Ens hem criat amb una narrativa de capitalització dels gustos i les activitats compartides on ja no ens queden opcions sense consum. Com deia Byung-Chul Han, "així és com lo econòmic colonitza lo estètic" (Byung-Chul, 2019, p. 8). Per posar un exemple, el redisseny de places a les ciutats (fig. 2 i 3) que ve fent-se des de fa uns anys, on el que abans era un espai verd amb bancs, gespa i arbres; ara és una gran esplanada de pedra blanca amb bancs que s'hi mimetitzen i sense ombra més que la que donen dues construccions de ferro gris ben modernes. Si abans podies seure a llegir un llibre a un banc, ja no pots perquè a aquest banc li ha estat pegant el sol tot el dia i, com que és de pedra (o pitjor, de ferro) et deixa la pell bullint. Si abans podies estirar-te a la gespa a parlar amb els teus amics i jugar a les cartes a l'ombra dels arbres, ara ja no tens ni gespa, ni ombra, ni més que un parell de palmeres esquifides, pel que només podeu anar a alguna de les múltiples terrasses de bar que han ocupat l'espai que abans tenia la vostra gespa. "No és possible demorar-se en alguna cosa si ens limitem a gastar i a consumir les coses. I eixa mateixa pressió per a produir desestabilitza la vida eliminant el durador que hi ha en ella." (Byung-Chul, 2019, p. 7)

Figs. 2 i 3: Abans i després de la Plaça de la Reina, València. 2018 i 2022, Wiki i Daniel Tortajada.

Com aquest, trobem un munt d'exemples similars que redueixen les opcions que abans es podien tindre d'activitats individuals o col·lectives completament gratuïtes, eliminant-les com en el cas anterior o apropiant-se-les, com la privatització de parcs i platges que fins fa poc eren espais oberts per a qui els volguera utilitzar "La mercantilización y capitalización de la amistad es

Fig 4: Portada del llibre “(h)amor 9 amigas”, 2024

también la del ocio” (Valdés, 2024, p.91, a (h)amor amigas)¹ (Fig.4)

El sistema al que vivim impossibilita qualsevol altra forma d’organització. La seva manera de funcionar és obligant-te a pertànyer a ell. La seva característica principal és no poder sortir-hi. No és obert. No pots entrar o eixir a demanda. No pots decidir no col·laborar. Treballes per a ell i no pots optar per no treballar perquè et quedaries sense recursos. L’única forma de deixar de pertànyer a aquest sistema seria desapareguent d’ell, ja que no permet la convivència amb altres.

“Hemos abandonado la comunidad, la naturaleza y nos hemos vuelto consumistas. Todo el mundo quiere tener más y más cosas. Y para conseguir las necesitamos invertir mayor cantidad de tiempo y recursos en trabajar.” (de Diego, 2021)

1.2.2. Capitalisme a les relacions.

No és, ni molt menys, un fet aïllat el considerar les relacions com un intercanvi de mercaderies i no com una relació igualitària i enriquidora sense un *excés de benefici* per sé. Giorgio Alberti i Enrique Mayer, al seu llibre “Reciprocidad e intercambios en los Andes peruanos”, consideren les relacions humanes un simple negoci on tothom predispone una moneda. Un pagament a canvi de l’obtenció d’un servei o d’un bé comerciable. Estableix aleshores l’amistat com una més d’aquestes interaccions comercials. Un intercanvi de béns. Tractes bé i aportes a les teves amistats a canvi de que aquestes ho facen amb tu. Això implica al mateix temps que, de no existir aquest intercanvi o d’ésser massa desigual, la relació no funciona o no val la pena. “[...] baix la pressió per a produir nosaltres ens comportem amb les coses, és més, amb el món, consumint en lloc d’usant.” (Byung-Chul, 2019, p. 8)

No deixa de ser cert que les relacions sanes i fructíferes no avancen sense una reciprocitat en les cures i l’interès dels que hi pertanyen, però traduir aquest acte de respecte i *carinyo*² en una compravenda de beneficis, és una forma freda de transformar la realitat per a adequar-la a un sistema que ja ens considera mercaderia i simple força de treball. En realitat, la diferència entre ambdues concepcions és simplement qüestió de focus. De punt de vista tant ideològic com moral. I està carregat de tint polític com pràcticament qualsevol aspecte de la nostra vida. Però això no vol dir que no siga igualment destacable i important per a la formació de l’imaginari col·lectiu.

I no és només la influència que trobem a la forma de relacionar-se o de

1 “(h)amor 9 amigas” és un llibre de la col·lecció “(h)amor” de l’editorial Continta me tienes i publicat a l’any 2024. El llibre és una compilació de textos que tracten diferents visions de l’amistat, tot d’autores diferents que escriuen sense més relació entre elles que la temàtica del llibre. Un dels textos, per exemple, està escrit de forma col·lectiva per l’organització Mujeres, voces y resistencias.

2 Tot i que *carinyo* és un castellanisme i per tant, incorrecte, el compromís d’aquest treball amb la llengua valenciana no és el de la correcció, sinó el de la visibilització. Malgrat ser un error gramatical, *carinyo* és una paraula molt estesa en la parla popular, és a dir, entre els parlants, qui realment fa servir l’idioma. I per això no està corregida.

concebre's entre sí, també es pot apreciar en la forma de funcionar d'aquestes relacions. Perquè l'apropiació de l'oci per part del capitalisme afecta alhora als rituals i les costums que tenim amb les amistats. Aquest arbre al que no pots seure a jugar a cartes s'acaba convertint en una cervesa en una terrassa de bar, pel que, poc a poc, les activitats i les costums canvien i s'adapten.

Es canvia aleshores la configuració de cada relació, que a més de basar-se en el temps, troba definitòries per a la seva idiosincràsia les activitats que es comparteixen dins d'ella. Si totes les activitats compartides, els gustos treballats i el temps emprat són a favor del consum, definitivament, els nostres vincles s'empren per la mateixa capitalització dels rituals de la que parlàvem abans. Ja no resta doncs, espai per a l'autodefinició d'aquest vincle. Tot ha estat definit d'avançada.

Tampoc queda ahí el paper contextual del capitalisme dins les relacions. A més de la concepció del vincle i l'ús del temps compartit, també transforma amb la seva influència l'espai per als sentiments. Especialment el sentiment de comunitat, que es desdibuixa quasi fins a desaparèixer de manera completament intencionada per a convertir-se en un individualisme generalitzat i invassiu. Byung-Chul ho explica així després de parlar del ritu funeral:

[...] Aquests sentiments col·lectius consoliden la comunitat. La creixent automatització de la societat afecta també a la gestió dels seus sentiments. Cada vegada es generen menys sentiments comunitaris. A canvi predominen els sentiments passatgers i les passions transitòries com estats de l'individu aïllat en sí mateix. (Byung-Chul, 2021, p. 13)

Veiem com ja no només les relacions a petita escala es veuen afectades, sinó el mateix concepte relacional. La comunitat com a protagonista que engloba a la resta de vincles i relacions que es poden donar dins d'ella, desapareix per a deixar una única relació amb un mateix. Una recerca del valor personal i individual que treballa en bé de l'ego i la necessitat de produir i fer-se valdre per damunt de la resta. L'anomenada *meritocràcia*, que no és més que la implantació d'aquest valor individual per sobre del valor comunitari i la separació del treballador de la resta dels seus companys.

Apareix aleshores l'exigència d'un nou element que ens relacione amb la resta però sense perdre la nostra individualitat. L'empatia. No ens caldria aquesta empatia si ens concebérem com una comunitat perquè aniria lligada a la nostra pròpia forma de funcionar. En canvi, fent desaparèixer aquest sentiment, cal un altre que ocupe el seu lloc però sense deslligar-se de la línia establerta. "La societat ritual no necessita empatia, doncs és una caixa de ressonància." (Byung-Chul, 2021, p. 13)

1.2.3. Context relacional al País Valencià

València, terra de falles, *filaes*, muixerangues i bandes de música.

Al País Valencià és característic l'associacionisme. L'agrupament tant en quadrilles com en grups socials destinats a activitats concretes. Les falles, les

Fig. 5: Muixeranga de sis a la Plaça Major d'Algemesí, 2019, Ximo Bueno

muixerangues, les bandes... són tot grups de gent formats amb un propòsit cultural però fomentat per l'esperit de barri, de localitat i de colla que ens caracteritza com a valencians (fig.5). Josepa Cucó, en un dels seus múltiples treballs on aborda aquest tema, parla de l'origen d'aquests grups. Començant a nàixer en un context europeu d'industrialització i d'entrada al capitalisme, el moviment associatiu crea un contrapès front al moviment polític, empresarial i de privatització que començava a imperar (Cucó, 1991, p. 28)³. És per això que veiem una aparició de grups dedicats al món recreatiu i cultural, format en una gran part per obrers i treballadors i marcat per un reflex d'activisme polític. Tot aquest context és el que crea l'esperit de col·lectivitat que ens anima hui dia i ressalta l'aspecte social de l'ésser humà que tots posseïm però que alguns grups culturals veuen reforçat.

Un element destacable dins de l'associacionisme valencià serien les quadrilles de poble. Grups d'amics formats principalment a les escoles a edats molt primerenques que tenen la tradició de mantindre's fins a molt avançada edat. Els defineix Cucó com grups d'edat i de sexe en els que està marcat el cicle de vida d'una persona. És comú als pobles del voltant de la ciutat de València el continuar, ja a l'edat adulta, amb els amics de la quadrilla amb els que t'has criat i has anat creixent. Com d'essencial és aleshores aquesta quadrilla en la definició dels seus membres com a persones independents? Si un grup de persones t'ha acompanyat en diferents etapes de la teva vida fins entrada l'edat adulta, no es pot ignorar la influència que hauran tingut en la creació de la teva personalitat, així com en la influència en el teu model relacional. Cucó afirma que el rol que adopta algú dins el seu grup d'amics, determina com serà en altres àmbits de la seva vida, prenent un paper més líder, més conciliador...

A les entrevistes apareix una qüestió molt interessant i és la menció a *les primeres vegades*. Com ja s'ha comentat anteriorment⁴, Pakito a l'entrevista grupal, afirma que el seu vincle amb la quadrilla és tan fort perquè tots els moments importants de "primera volta" els han viscut junts. Al compartir moments definitoris en la formació adulta d'una persona, sempre amb un mateix grup, els dona un poder i un coneixement sobre aquesta del que manquen la resta de interaccions. I ja no és només el poder i el coneixement. És la presència. Perquè si algun aspecte és important i definitori d'una amistat, és la presència. Siga física o no, es necessita el recolzament de les persones en les que confies per a donar passes importants i és això el que els otorga espai a la teva vida.

Tant a les entrevistes com a la bibliografia, es fa especial menció a les quadrilles, a les amistats de joventut, a aquells grups amb els que entres a la

3 Josepa Cucó parla més concretament del naixement de la industrialització a principis del s.XIX i de la transició del feudalisme al capitalisme que va implicar l'aparició del moviment associatiu mitjançant el qual els ciutadans intentaven contrapesar les greus insuficiències de l'acció pública i oficial de l'estat. (Cucó, 1991, p. 28)

4 Veure el punt 1.1.3. Temps a les relacions.

vida adulta, et formes com a persona independent i desenvolupes una personalitat des de la qual després sortiran afluents depenent del moment de la vida en el que et trobes i la gent que amb la que interactues.

1.3. L'AMISTAT

Com a tema central d'aquest treball, l'amistat representa una part fonamental del nostre desenvolupament. Podem analitzar-la per separat, encara que no podem oblidar la seua influència sobre la nostra formació.

1.3.1. *L'amistat com a concepte aïllat.*

“Amistad es aquello que ocurre entre personas afines (en distintos aspectos de su personalidad) que se dedican fuerza vital, atención y tiempo.” (Torres, 2024, p. 52, a (h)amor9 amigas)

No existeix l'amistat sense la seva influència a l'individu. És una relació social. Una reacció a l'intercanvi amb altre. Segons Uri D. Leibowitz al seu treball “What is friendship?”, l'amistat és el fet d'apreciar a una persona i comunicar-ho de forma efectiva (Leibowitz, 2018, p. 1). Però realment, encara que podria ser un bon resum, el vincle de l'amistat porta molt més treball. Una bona amistat passa per compartir amb l'altre. No cal necessàriament que ambdós tinguen els mateixos gustos, no és tot el que pot compartir-se. De vegades, una amistat pot centrar-se únicament en aquesta mateixa relació, pot buscar simplement la interacció amb l'altre o focalitzar en les necessitats que pots delegar en l'altra banda del vincle, les preocupacions en les que t'acompanya i, principalment, el temps que passeu junts. El temps de qualitat. Temps que conforma un vincle, més enllà d'ésser en activitats compartides o en temps físic per sé. Pots mantindre una amistat amb el record d'aquella persona o amb activitats apreses en la seva companyia prèvia. A les entrevistes s'ha comprovat que moltes de les relacions d'amistat mantingudes a partir d'una edat, impliquen més temps per xarxes i records que el temps que passen activament els que conformen el vincle. Més d'una afirma que no necessita veure a segons qui per a retrobar-se amb ella després de molt de temps i sentir que tot funciona igual.

Tot i que totes les relacions interpersonals són diferents entre elles, hi ha alguns elements que es repeteixen i que podríem dir que ajuden a definir el vincle d'amistat i, inclús, a formar-lo.

El llenguatge familiar, un aspecte preciós del treball relacional i dels vincles és la creació d'un espai comú. Diferent al que es crea en qualsevol altre vincle amb qualsevol altra persona però igualment especial. És el conjunt de paraules que es repeteixen a les converses, el calaix ple d'anècdotes del que fem ús amb una o diverses persones, tot allò que tret d'aquest espai, canvia de significat o minva la seva importància però que per a aquest vincle suposa una forma única de comunicació. Totes les interaccions són originals i variables. S'alimenten dels elements que la creen, de la relació i la “posta en

comú". És per això que mai dues relacions (i per addició, els seus llenguatges i espais familiars) seran iguals. I alhora, totes creen un espai nou i original amb un llenguatge únic (el qual, malauradament, desapareixerà si es trenca aquest vincle).

Un detall molt interessant d'aquest element relacional que és el llenguatge familiar és que, en el cas de que desaparega de forma momentània, un component del vincle pot notar aquest canvi i engegar l'alerta sobre la relació. En el moment en que la forma comunicativa segura d'un grup o parella de persones canvia, canvia també la percepció sobre aquesta relació. És com obrir la porta d'un refugi que sempre ha estat tancat. No té per què significar res dolent, però inestimablement, destaca i sorprèn. I en els casos més ansiosos, preocupa.

Comunicació interpersonal: una interacció efectiva necessita que es treballi en ella, que es medite sobre la seva forma i que se la reconega com a un personatge més de la relació. Això no és lineal ni perpetu. Una relació a llarg termini no sempre necessitarà el mateix esforç i conforme avança el temps, aquest esforç es convertirà en aprenentatge sobre el vincle. Es crearà un llenguatge familiar i un espai comú on els pertanyents a aquest vincle es mouen en concòrdia. Gràcies a aquest llenguatge i aquest espai, el treball relacional es va reduint conforme passa el temps, però mai desapareix. Les situacions individuals canvien constantment i per tant, les relacions interpersonals que mantenen aquests individus, també canvien. I s'han de continuar adaptant a aquestes variacions (les quals poden ser canvis de treball, d'habitatge o inclús de país, situacions personals o sentimentals que afecten a l'estat anímic d'un dels components, etc...) En canvi, en una relació puntual i momentània, no cal un esforç de tal mesura en la comunicació. Encara que això no vol dir que no necessite d'una revisió de la interacció i d'una cura per a la correcta comunicació.

En aquest plànol comunicacional podem cimentar les relacions d'amistat, que se serveixen d'un flux d'informació constant. Tant verbal com no verbalment, els membres de qualsevol relació, ja siga de dues o més persones, es comuniquen amb els altres, els quals es fan valer d'aquesta informació proporcionada per a actuar en conseqüència. Dos amics no es trobaran de forma individual en la mateixa situació personal en dos dies diferents, i és treball de tots dos adaptar la distància que hi ha entre ells per a que això no afecte a la seva unitat.

Hem après a moure les relacions d'amistat d'una forma que (mentre es matinguen de forma sana) totes aquestes necessitats comunicatives i tot aquest treball, apareix i es manté d'una forma mitjanament natural. No per això cal descuidar-lo, però és cert també que estem preparats per als canvis i les dificultats. Contemplem la possibilitat de que un amic es trobe en un mal dia i actuar en conseqüència sense fer perillar l'amistat.

L'amistat és un vincle que es reconeix en nombrosos textos com a fonamental, encara que cadascú ho interprete de diferents formes. Implica també

Fig. 6: *Les noies del carmel*, 2020

Fig. 7: Cartell promocional del documental "Les noies del Carmel" (2019), 2020

admiració, al igual que les relacions més fructíferes d'altres tipus. Necessiten un mínim de reconeixement i de valor a la persona amb la que es comparteix el vincle (allò que sents que et pot aportar), igual que ella ha de mantindre una admiració pel que sent que tú aportes a la seva vida. Me gusta escucharte porque eres inspiradora y conduces mis incertidumbres (*Mujeres, Voces y Resistencias*, 2024, p. 28, a (h)amor9 amigas).

Així, aquesta relació tan indispensable que trobem quan analitzem el concepte d'amistat, desapareix en les mencions i anàlisis socials més comuns. No es parla d'aquest aspecte tan essencial de la vida social humana. No es plantegen dubtes, carències ni conflictes més enllà dels bàsics i dels que estan lligats a altres aspectes de la vida. Com afirma Sara Torres, "La posibilidad de una vida nuestra no ocurrirá hasta que la idea de amistad como modo relacional capaz de sostener esté presente en nuestro inconsciente." (Torres, 2024, p. 54, a (h)amor9 amigas). Quan comencem a plantejar-nos la vertadera transcendència de les amistats al nostre desenvolupament i la capacitat del model relacional per a dirigir un model de vida, estarem acceptant i reconeguent realment la nostra forma de socialització interpersonal.

Cal aleshores deixar de menysprear el vincle i trobar i reivindicar exemples de models relacionals basats en l'amistat. És el cas de *Les noies del Carmel*⁵, (fig.6) quatre dones que viuen juntes des de fa més de 40 anys al barri del Carmel a Barcelona i que han estat reconegudes com a comunitat. El que reivindiquen aquestes dones és la manca de formes de declarar-se unitat familiar, "Tenemos que inventar fórmulas para ser consideradas familia" (Petra, 2020, a Rodríguez) i la forma que elles han trobat és crear una empresa amb una única propietat al seu nom, la casa. Per així evitar que aquesta es transforme en herència si alguna d'elles mor. La seua vida en comú no les allunya de la vida amorosa, afirmen que, si en algún moment trencaren amb la seua parella, no estarien soles, el que reforça la idea de una unió de parella únicament per amor.

Com aquest trobem pocs però altres exemples de vida comunitària predominant sobre la família tradicional nuclear. Seria també el cas d'algunes comunitats okupes, encara que no totes poden entrar al mateix sac perquè, moltes d'elles es formen de la necessitat i no de la voluntat. Les Noies del Carmel viuen juntes perquè així ho van decidir, afirmant que la vida en comú concorda amb els seus ideals polítics i religiosos. Algunes (no totes) comunitats okupa es mantenen per la necessitat de trobar un lloc per a viure degut a la falta de recursos. Prima la supervivència sobre la convivència.

1.3.2. L'amistat a la formació de l'individu.

Ja s'ha parlat de la importància del context a cada aspecte de la vida. S'ha parlat de com afecta la posició socioeconòmica i l'ambient als grups i a les

5 "Les noies del Carmel" és també un documental amb el mateix títol estrenat a l'any 2019 i dirigit per Caroline Mignot i Martí Sala, que tracta sobre la vida conjunta d'aquestes quatre dones al barri del Carmel de Barcelona. (Fig.7)

persones individuals i com també interfereix en la seva forma de relació. Per tot això, no és estrany que les mateixes relacions tinguin influència a la vegada a la formació de les persones individuals. Un punt molt important a les entrevistes era el trobar la relació entre les costums de cadascú i les amistats que podien haver promogut aquestes costums a la persona.

Començant des dels inicis de la relació social, anant a les quadrilles de la infància i la adolescència, Cucó afirma que la posició de l'individu a aquesta quadrilla determinarà en un futur la posició que després adopta aquesta persona a la resta d'associacions i grups als que pertany i que alhora és un factor relacionat amb la pertinença al nucli més actiu de les associacions (Cucó, 1992, p. 20).

Aquests grups treballen doncs la personalitat en comunitat, defineixen poc a poc als actors al igual que aquests defineixen el grup encara que no duren per sempre. Diu Cucó "Lentament les quadrilles es fan i es desfan; però la seva importància no s'esvaïx. Al contrari, imprimeix caràcter." (Cucó, 1992, p. 21)

I no és només la definició dels rols personals el treball que fan les relacions a una persona sola. També són els gustos i costums que anem adquirint i que acaben per definir-nos. Qui no ha començat a escoltar un grup, a menjar un plat cada setmana o a llegir a un autor concret perquè algun amic o amiga li ho ha recomanat o li ha mostrat el seu interès? No negarem que la intenció per mantindre les relacions i per passar temps amb les teves amistats facilita l'apreciació de rituals abans desconeguts. Influeixen, per tant, les amistats en tots els aspectes que els permetem a la nostra vida. Al final tot és una qüestió de focus i de a qui decidir donar l'espai i el temps. Al igual que podríem dedicar i dediquem la nostra vida i esforç a mantindre uns estudis que ens permeten treballar i un treball que ens permet viure, podem dedicar una major quantitat d'aquest esforç a conservar i cuidar aquests vincles que tant ens aporten. Ho menciona Elizabeth Duval a una entrevista per a Zenda, "Per a mi, mediaría huitanta vegades més tot el que té a veure amb afectes a l'hora d'escollir on viure que oportunitats laborals fantasioses." (Duval, 2023, A Fernández, 2023) (Fig.8) Així defenem l'acció individual sobre la cura d'aquests vincles. És Duval la que posa per davant aquests afectes abans que les oportunitats que podrien ser el *treball de la seua vida*. De tota manera, és important deixar clar que no és sempre aquesta una opció viable per a tothom. No sempre podem escollir entre amistats o un treball fantasiosos perquè no sempre podem optar a un treball fantasiosos. De vegades ens hem de conformar amb un treball petit però que ens lleva tota l'energia de la que podríem disposar. De vegades és aquest treball o no poder sopar i ahi no se'ns permet prioritzar un vincle.

Fig. 8: Elizabeth Duval, filòsofa i escriptora, 2023, Jeosm

BLOC 2: PEL·LÍCULA: GENT AL TEMPS

2.1. CONTEXTUALITZACIÓ PRÀCTICA

El gènere tractat en aquest treball és el documental. Més específicament, un estil documental que s'aproxima al *cinéma vérité* francès o al cinema directe estatunidenc.

El documental és un gènere audiovisual que representa un aspecte de la realitat fent servir elements de la mateixa, experiències, enregistraments, testimonis, imatges, paisatges, etc. L'objectiu principal d'aquest gènere és la representació de la realitat i pot tindre diferents finalitats, com ara són: educativa o divulgativa, conscienciadora, informativa, d'entreteniment... etc. L'origen d'aquest gènere el trobem a les primeres pel·lícules gravades a finals del s.XIX⁶, on tot el que es mostrava eren imatges de la vida real perquè no hi havia mitjans ni coneixement per a més. D'aquelles primeres pel·lícules va avançar l'audiovisual i amb ell, la varietat de peces que es treballaven però el cinema documental no va desaparèixer. Contràriament a això, va anar desenvolupant-se segons es movia la vida social i política del seu voltant. Les branques que han anat sorgint del documental són moltes però la principal en aquest cas és la del *cinéma vérité*.

Fig. 9: Fotograma de "Obreros saliendo de la fábrica" (1895) dels germans Lumière, 2018

Fig. 10: Fotograma de "Llegada de un tren a la ciudad" (1896) dels germans Lumière

2.1.1. El cinema vérité o cinema directe

A la dècada de 1960 aproximadament, es va encunyar el nom de *Cinéma Vérité*, donant així pas a una nova corrent estètica dins del documental que s'estendria en poc temps arreu del món. El *cinéma vérité* (cinema de la veritat), va sorgir com a resposta als nous avanços tecnològics, barrejats amb un intent de representar de la forma més verídica possible, la complexitat i diversitat de la raça humana. És per això que el tret més característic d'aquest subgènere és la no-intervenció de la cineasta al material gravat o a les accions dels personatges. El que es busca és la màxima naturalitat, fugint dels guions i la preparació excessiva. Això, com es comentava abans, va ser possible gràcies als avanços que es van produir tant al sistema de gravació d'imatge com de so. D'una banda, l'aparició de la pel·lícula de 16mm front a l'anterior de 35mm, permetia un ús més quotidià de les màquines i facilitava el transport i la discreció front a l'enregistrat. D'altra banda, va haver un gran canvi en el mode de gravació d'àudio, que permetia fer aquests enregistraments de manera síncrona al vídeo i portàtil. Així es va passar a poder gravar la quotidianitat i a tindre la capacitat de mostrar moments molt més íntims sense necessitat de fabricar-los a un plató, ni de narrar-los posteriorment amb una direcció intencionada i subjectiva. La intenció per tant del *cinéma vérité*

6 Les primeres pel·lícules registrades, "La salida de los obreros de la fábrica" i "Llegada de un tren a la ciudad" podrien considerar-se igualment, cinema documental, ja que no compten amb una línia narrativa concreta, mostren escenes de la realitat sense més intenció comunicativa. (Fig. 9 i 10)

Fig. 11: Cartell promocional “Chronique d’un été” (1961)

era narrar els fets de la forma més natural possible, no buscant específicament l’objectivitat, sinó, més ben dit, la no-intervenció. Es pretenia eliminar al màxim possible la manipulació de la gravació per a poder donar espai a la complexitat de la naturalesa humana. Es pot destacar també d’aquest estil la cerca d’un muntatge senzill, ja que l’important era realment el que apareixia, no tenia massa sentit fer servir tècniques narratives de gran complexitat, només escollir els moments més representatius del que es tractava de mostrar. També hi havia una tendència a tractar temes socials i polítics, a donar veu als grups humans amb més exclusió social i a presentar una crítica a les formes de poder establertes.

Aquest gènere, com es pot deduir pel nom, va aparèixer a França i li va donar nom el cineasta Jean Rouch, qui també va ser el seu impulsor juntament amb Edgar Morin, amb la pel·lícula *Chronique d’un été* (1961) (Fig.11), encara que podem trobar films anteriors a aquest que entrarien a la mateixa corrent. Després de França es va estendre ràpidament i va tindre molta repercussió concretament als Estats Units, on es va passar a anomenar “cinema directe”.

Avui dia encara podem trobar molta influència d’aquest moviment al gènere documental, principalment en algunes regions a Espanya com el País Basc, Galícia o Catalunya; a França, on ha tingut un gran desenvolupament; i a molts països d’Amèrica Llatina, on s’ha treballat molt també el cinema directe barrejant-lo amb altres estils i creant així una narrativa pròpia.

Fent servir aquest estil documental podem fomentar també una de les seves característiques definitòries, encara que no la principal, de fer una història biogràfica. No és en el que es centra aquest estil documental, però sí que ho facilita, donant espai a les persones protagonistes d’explicar-se i parlar de forma lliure sense massa intervenció, com succeeix a “*Chronique d’un été*”, on els personatges tenen espai per a parlar de la forma més personal que saben i per a mostrar les emocions lligades a cada narració.

2.1.2. El documental com a eina de crítica social i política

Des dels seus inicis, el documental ha sigut una eina d’expressió i, generalment, de divulgació d’informació. No és estrany aleshores que aquesta divulgació pugui anar lligada a l’avanç social i a la crítica política. De fet, una de les característiques principals que podem trobar en qualsevol definició de documental, és el compromís social. I és que, històricament, el gènere documental ha estat lligat a l’acord amb la societat per col·laborar i promoure el seu desenvolupament.

A principis del segle XX, poc després de que apareguera tant el cinema com el cinema documental, va començar a fer-se servir aquest últim per a narrar històries més estructurades i com a eina de propaganda, en especial durant les dues Guerres Mundials. Des d’aleshores, el cinema documental ha mantingut la seva facilitat al tint polític i a la difusió d’idees per a la crítica social.

2.2. REFERENTS

Juntament amb el gènere treballat, aquest projecte s'ha basat en diversos referents teòrics com el llibre (h)amor amigas o l'article Sola no puedes, con amigas sí (Cervantes, 2023). I principalment, en grans referents audiovisuals tant dels gèneres treballats més en profunditat com d'altres del cine i del documental en general.

2.2.1. Cine: *La casa* (Alex Montoya)

La casa és una pel·lícula de 2024 dirigida per Alex Montoya i basada en la novel·la gràfica del mateix títol de Paco Roca. (Fig. 12)

Tant la novel·la com la pel·lícula tracten la història de tres germans de València que fa no massa perden al seu pare. Tornen a la casa familiar al camp que van construir amb ell i encadenen records de la casa i del pare mentre es plantegen vendre-la i passar pàgina.

Paco Roca utilitza un llenguatge molt filmic a les seves novel·les i és un tret molt característic d'aquesta en concret, ja que està plena de petits plànols detall utilitzats com a recurs per a crear una gran imatge que envolta al lector (una branca de taronger, unes fulles caient, una porta obrint-se i uns peus xafant fulles seques). Aquests són els plànols que després, Alex Montoya transporta a la pel·lícula de manera molt fidel i amb un to càlid i familiar. Abunden els silencis, els plànols propers, les expressions facials, els sons quotidians i els espais coneguts. És una pel·lícula enfocada des d'un punt de vista molt humà.

Fig. 12: Cartell promocional "*La casa*" (2024), 2024

Fig. 13: Comparació escena de la novel·la gràfica i fotografia de la pel·lícula, 2024

Fig. 14: Cartell promocional "Entre el dia i la nit no hi ha paret" (2018)

Aquesta pel·lícula mostra una realitat amb la qual tantes famílies poden sentir-se representades i d'una forma molt dolça i delicada però també prou dura. Mostra una família amb esquerdes, com tantes altres. Una família que no és perfecta però que té una forma pròpia de funcionar que els ha portat a prendre decisions difícils en alguns moments.

2.2.2. Documental: *Entre el dia i la nit no hi ha paret (Les espigoladores)*

Fet a l'any 2018 pel col·lectiu "Les espigoladores"⁷ (Fig. 14), aquest documental representa una part de la vida a l'Horta de València, la part humana coneguda com espigoladores. Aquestes són les que fan l'acció d'espigolar; netejar i recollir el camp després d'haver fet la collita.

Tracta aquest tema mitjançant entrevistes a dones que han sigut o són treballadores del camp i que expliquen la seva història, no només amb el camp sinó barrejada amb experiències personals i vivències més properes i individuals de cadascuna.

Tota la peça tracta aquesta mirada externa amb un tint de veracitat que atorga tant el relat de cada dona que hi participa com l'entorn, que sol ser a l'aire lliure, amb llum natural i condicions tan naturals com persones passant per darrere caminant.

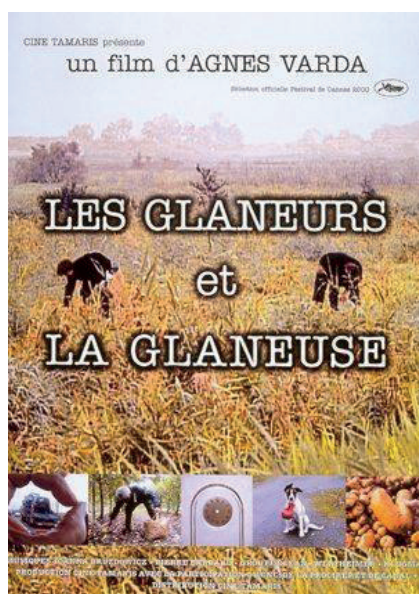

Fig. 16: Cartell promocional "Los espigoladores y la espigadora" (2000)

Fig. 15: Fotograma del documental, 2024

2.2.3. Documental: *Los espigoladores y las espigoladoras (Agnès Varda)*

Agnès Varda fou una directora i actriu entre altres facetes artístiques molt destacada a la Nouvelle Vague francesa. Aquesta peça documental concreta, és de l'any 2000 (Fig. 16) i, al igual que el documental anterior, tracta el treball amagat dels espigoladors, especialment al camp, però li fa una volta i

⁷ "Les espigoladores" és un col·lectiu que naix del projecte "Artxivi de l'Horta". Una agrupació que busca la recol·lecció de material d'arxiu al voltant de l'Horta de València, alhora que promou la creació d'obres i iniciatives pròpies i externes entorn d'espais agrícoles i culturals.

trova exemples d'espigoladors a la vida quotidiana (un home que menja del que llença la gent a les escombraries, un altre que recull el que es deixen quan treuen el mercat de la plaça...).

Fent ús generalment de la càmera manual, Agnès Varda entrevista a un bon nombre de gent pel carrer d'una forma que quasi sembla espontània i uneix tot el material final sense, necessàriament conduir la narrativa del tot. Deixa un munt d'imatges, d'exemples i de situacions socials que poden despertar emocions a la persona que les veu, però no les explica de forma directa.

Fig.17: Fotograma del documental, 2024

Fig. 18: Cartell promocional "Las fotografías de Alix" (1980)

2.2.4. Documental: *Las fotografías de Alix (Jean Eustache)*

Aquest documental de l'any 1980 (Fig. 18) i dirigit per Jean Eustache, mostra a Alix Cleo-Roubaud, una amiga fotògrafa del director, ensenyant les seves fotografies a un jove que és el fill de Jean Eustache.

Tot el documental es desenvolupa al mateix espai, amb les mateixes dues persones de protagonistes i l'únic que va variant són les fotografies que van dirigint la història. La narració d'Alix passa per tot d'anècdotes que ha anat vivint i persones amb les que s'ha relacionat, però sempre començant des d'alguna de les fotografies que hi apareixen.

2.3. PROCÉS

La idea de fer aquest documental va sorgir d'una xerrada amb una amiga on es parlava dels amics i de la seva influència a la vida d'algú. En aquell moment, teníem ja una temàtica per a enfocar els respectius TFGs, però se'ns va il·luminar la bombeta i vam dir "i si fem el TFG d'això?". I cadascuna va començar a desenvolupar tota una idea de projecte basant-se només en el que estimem als nostres amics.

Les persones participants van ser convidades a participar de forma voluntària i en tot moment ha primat la seguretat i preferència de la persona entrevistada. Les preguntes van ser comunicades d'avançada i ningú estava obligat a respondre a cap d'elles. Malgrat que ningú ho va escollir així, a tothom se li va donar la possibilitat de no donar el seu nom real i en cap moment es va demanar el cognom. Tota la informació divulgada de les persones entrevistades ha estat abans consultada i aprovada per aquestes, per preservar la seva integritat. També es va consultar quin material fer servir abans del final de l'edició per si de cas hi havia respostes sensibles o així considerades per part de la persona entrevistada. Per últim, es va fer una projecció del documental amb tothom que hi apareix (a les que no els va ser possible acudir, se'ls va enviar un enllaç) on totes van donar el seu consentiment amb el material que s'utilitza.

2.3.1. Preproducció

2.3.1.1. Preparació del tema_ Seguint un mètode d'estudi qualitatiu, el primer pas a seguir en el projecte va ser la recerca d'informació. Abans de saber com enfocar la temàtica, el documental, o simplement les entrevistes, es van buscar, llegir i treballar molts textos i articles que parlaven de temes propers. Els primers van ser recomanació d'un amic antropòleg i eren els textos de Josepa Cucó parlant sobre l'associacionisme dels diferents grups, i més específicament, al context valencià. També s'han inclòs nombrosos articles relacionats amb l'amistat, les cures, les relacions i la relació de l'anterior amb el model socio-econòmic al que vivim. Amb els textos subratllats i treballats es va passar a treure una sèrie de punts en comú que es van acabar unint en diversos temes dels quals es va escollir un final.

Simultàniament a l'estudi teòric, es va fer un anàlisi documental i recerca de referents per al treball audiovisual. Totes les peces visualitzades tenien algunes característiques en comú com el tipus de documental, la mirada propera de la direcció, els espais i temes quotidians... etc. Cada peça, al igual que els textos, era analitzada i s'extreien trets que després es pogueren fer servir al treball.

2.3.1.2. Disseny d'entrevistes i documental_ Una vegada format el matalàs teòric i sense deixar de llegir i buscar informació (aquest pas s'ha mantingut tot el treball), arribà el moment de recaptar als entrevistats, demanar

consentiment i, simultàniament dissenyar les entrevistes; tant la individual com la de grup.

Basant-se en els elements que s'havien extret de la investigació prèvia, es van esquematitzar els punts que més podien definir el treball com són el temps, el context i les amistats i es van traduir en preguntes dirigides a les persones entrevistades. L'entrevista està dividida en dues parts principals; la primera que busca recollir dades de localització socioeconòmica sobre la persona entrevistada com l'edat, l'origen o l'ocupació; i la segona que està més enfocada a rebre la personalitat de l'entrevistada mitjançant preguntes prou obertes sobre el seu passat, la seva criança o els seus cercles socials.

D'altra banda, es va dissenyar també la idea general del documental, centrant-la en una successió d'entrevistes barrejada amb plànols de recurs que servien per a orientar millor la narració i per a trencar la monotonia del model entrevista. En aquest punt del procés, la idea era molt general ja que s'esperava a tindre el material al complet per a poder definir millor l'esquema.

2.3.2. Producció

2.3.2.1. Equip de treball humà i tècnic_ Tot i que tota la preproducció i la producció s'han fet pràcticament en solitari, en moltes entrevistes s'ha comptat amb l'ajuda de Rubén Moreno per a supervisar o transportar el material i fer més fàcil el treball. En l'edició de so s'ha comptat amb l'ajuda del tècnic de so Adrián Ferrándiz i la composició i interpretació de la música original és pròpia amb la col·laboració de la cantant Estrella Estévez.

L'equip tècnic utilitzat han sigut dues càmeres; una Nikon 3300 amb una lent 18-105mm i una Nikon D7000 amb una lent 28-105mm; dos trípodes Manfrotto; una gravadora Olympus LS14 per a les entrevistes; una Zoom H5 per a la música; dos micros, un per a cada càmera: un Rode amb paravents i un micro de corbata Pixel Wm-9 i un reflector per a casos de poca llum. No s'han utilitzat focus ni llum adicional més enllà de la llum natural de cada espai perquè es buscava aquesta veracitat en la imatge.

2.3.2.2. Costos de producció_ Els costos de producció del documental ha estat pràcticament nuls. El material de gravació tant de la música com de les entrevistes, així com el de muntatge és tot propi, per tant no ha estat necessari llogar cap element. L'únic que ha pujat el preu de producció ha sigut un imprevist amb l'ordinador que ha necessitat d'una reparació.

D'altra banda, els viatges i desplaçaments han estat pràcticament gratuïts perquè es feien amb metro o tren, fent servir abonaments gratuïts (l'abonament jove i el de viatger recurrent). L'únic viatge que s'ha fet en cotxe ha sigut el de Riba-Roja per motius de logística.

2.3.2.3. Gravació d'entrevistes_ El pas que més es va allargar va ser el de gravació de les entrevistes. Tot i que es contava amb més d'un mes de marge,

l'ampla llista de persones, les dates (entre desembre i gener) i els horaris de tothom, van fer molt difícil complir amb els terminis previstos. Tot i això, el treball teòric es va solapar amb les gravacions i el muntatge per a no perdre temps de treball i el marc teòric es va elaborar quasi al complet durant aquest període, tret de revisions posteriors.

Amb cada persona o persones es va concertar una cita per a fer l'entrevista i una localització que els fos còmoda per a que pogueren parlar sense pressions i en un lloc de confiança. La forma de treballar en la gravació era, generalment; muntatge del material tècnic mentre s'informava a la persona o persones participants de la dinàmica a seguir i a continuació es començaven les preguntes en el idioma més confortable per a les entrevistades.

Cada entrevista va ser gravada amb dues càmeres, una per a un plànol curt i una altra per a un plànol mig o americà, depenent de les condicions d'espai. També s'enregistrava el so addicionalment amb una gravadora.

Un altre inconvenient que es va presentar fou l'equip amb el qual es treballava, que no permetia muntar ni visualitzar, pel que va ser molt difícil avançar durant uns mesos. Tret d'aquests imprevistos, les gravacions es van conduir amb normalitat. Alguns dies es feia més d'una per les localitzacions, que estaven repartides entre València, Algemesí, Xàtiva i Riba-Roja. I així un viatge s'aprofitava per a fer més d'una entrevista.

2.3.2.4. Gravació de música_ Tota la música emprada al documental és original. Composada i interpretada amb l'ajuda d'Estrella Estévez, es van fer diverses proves abans de decidir-se pels àudios finals.

Fig. 19: *Making off de la gravació de la música*, 2024, pròpia

La idea principal era fer una música molt senzilla que omplira alguns moments que quedaven un poc buits o acompanyara alguna història però sense

arribar a tindre més protagonisme que la imatge en cap moment.

En total, la ideació i gravació de la música es va estendre en tres dies però per qüestions d'horaris perquè es disposava de poca estona cada un dels dies.

2.3.2.5. Recerca de material d'arxiu_ Un element fonamental de la peça són els vídeos d'arxiu tant en format vertical com horitzontal que complementen a les entrevistes. Aquest material es va recollir de diverses fonts. L'arxiu principal va ser propi, vídeos casolans fets en mesos o anys previs i recuperats. Una altra font important fossin els vídeos gravats per amics amb el mòbil i recollits per grups que s'havien gravat en reunions grupals sense cap altra intenció que la d'enregistrar un moment quotidià o especial.

2.3.3. Postproducció

2.3.3.1. Línia narrativa_ El primer pas de la postproducció, va ser transcriure totes les entrevistes per a tindre una idea clara de tot el material i seleccionar les parts més interessants per ajudar a la temàtica.

A continuació es va elaborar un guió per a ordenar totes aquestes respostes basat aproximadament en l'ordre original de les preguntes a l'entrevista i fent servir les anècdotes com a farciment del text.

També alguns vídeos de recurs tracten de tindre una intenció narrativa continuada de les entrevistes, com és el cas de la continuació a l'entrevista d'Isabel quan parla de la seva amiga del treball, o els previs a les respostes de quant veus als teus amics a la setmana.

2.3.3.2. Muntatge de vídeo_ Com s'ha comentat prèviament, l'edició va resultar un poc complicada a causa del mal estat de l'equip. Totes les entrevistes estaven gravades en dos plànols i una gravadora addicional, però els problemes amb el disc dur van fer que molta d'aquesta informació desapareguera sense opció a recuperar-la i per això, en molts casos, no es disposa del plànol llarg o el curt.

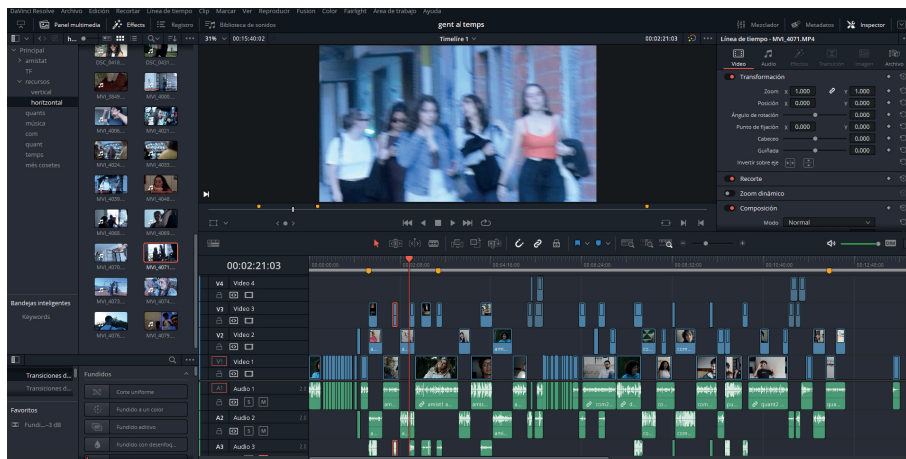

Fig. 20: Captura del panell d'edició de vídeo

El muntatge del documental s'ha fet amb el programa DaVinci Resolve. Tant aquesta com les etapes posteriors al treball de la peça, s'han realitzat a les diferents pestanyes d'aquest programa per a reduir les complicacions d'exportació.

2.3.3.3. Edició de so_ A l'haver gravat cada entrevista en un espai diferent i amb molt poc control de l'ambient, era pràcticament impossible fer desaparèixer el so ambient a les entrevistes però tampoc era aquesta la pretensió. A l'edició de so es van eliminar o minimitzar cops al micro o sons externs que podien molestar a la comprensió del missatge però es van respectar els sons naturals dins d'un ordre com poden ser els ocells que es senten de fons en alguns moments.

Per a l'edició del so es va comptar amb l'ajuda d'Adrián Ferrándiz, tècnic de so, qui va aportar nocions bàsiques del treball amb el so i va solucionar algun problema en les gravacions.

Tret d'això, el treball de la banda sonora va ser senzill i només calia ajustar unes pistes d'àudio a unes altres per a que hi hagués uniformitat.

La música gravada prèviament no necessitava de reducció de so ni altres retocs perquè va estar enregistrada en un entorn més controlat. Aquesta es va seleccionar buscant el moment més adequat en la narrativa i es va ajustar als clips de vídeo.

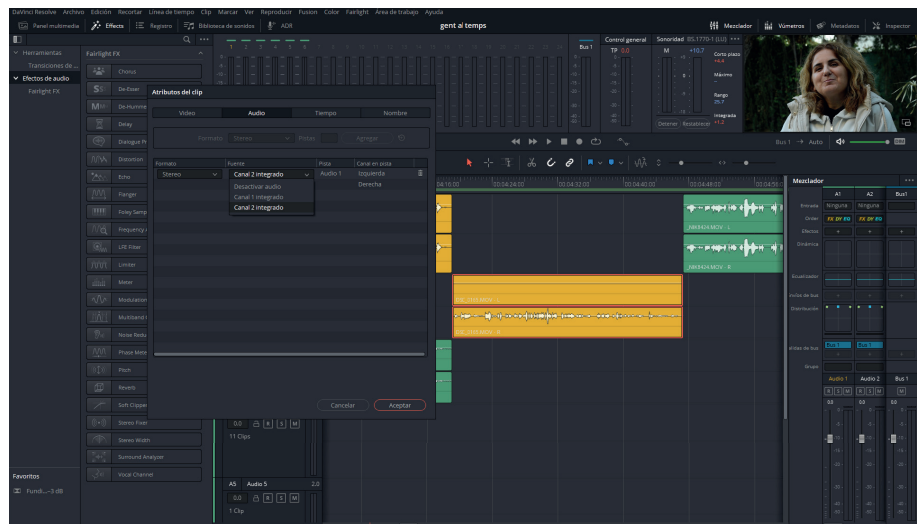

Fig. 21: Captura del panell d'edició de so

2.3.3.4. Etalonatge i correccions_ Al igual que succeïa amb el so, les entrevistes tenien condicions lumíniques molt diferents entre elles, pel que el primer pas en l'etalonatge fou igualar tot el possible la llum i el color en tots els plànols per a poder tindre un material en conjunt prou homogeni des del qual després poder continuar treballant.

Una vegada fet aquest pas, es va passar a retocar d'una forma més individual cadascun dels vídeos depenent de les necessitats del moment, com podia ser pujar més algun color en específic o baixar la llum en algun altre.

El mood que es perseguia en aquest treball és el més natural possible, pel que les correccions de color i de llum han estat més enfocades a naturalitzar l'escena que a fomentar algun aspecte concret narratiu o especial.

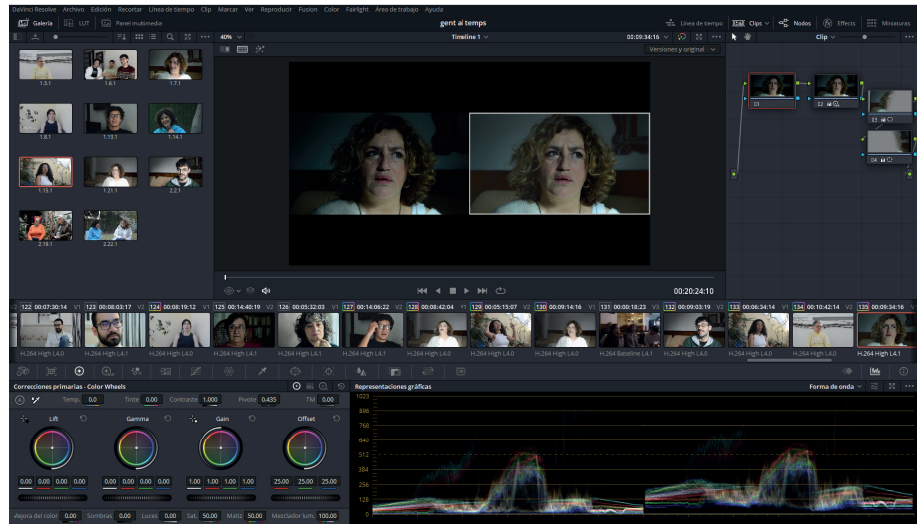

Fig. 22: Captura del panell d'etalonatge

2.3.3.5. Tipografies i animacions_ A tot el documental es fa servir una única tipografia, la Mulish. És una font minimalista de tipus sans serif. Només s'ha emprat aquesta perquè es buscava també un disseny minimalista i senzill que permetera mantindre el focus en el missatge i no en la gràfica de la pel·lícula.

D'altra banda, les animacions dels textos són pròpies i totes fetes amb el programa Adobe After Effects.

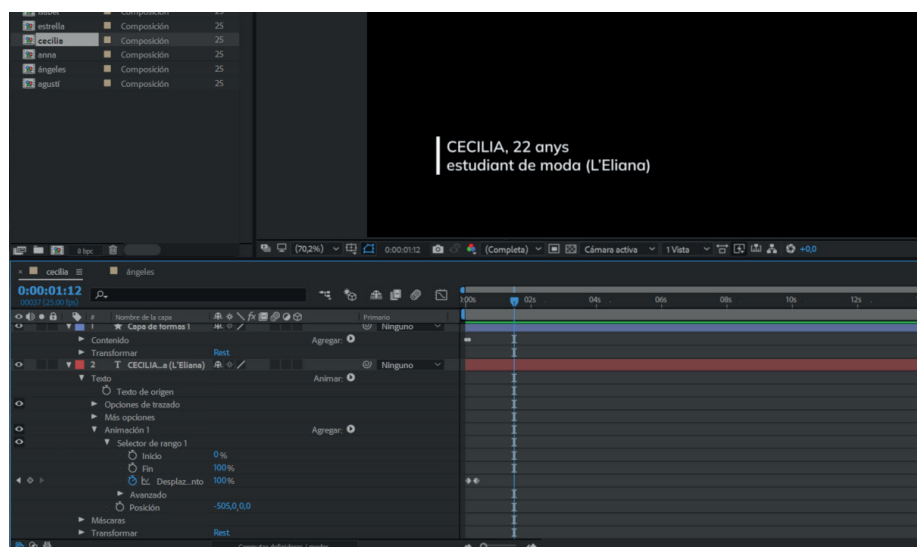

Fig. 23: Captura del panell d'animacions

L'últim pas al muntatge va ser afegir els subtítols que, tractant-se d'un treball completament en valencià, estaven tots en aquesta llengua. Es van afegir a tota la peça per a fer-la més accessible de cara a les persones amb discapacitat auditiva.

2.3.4. Difusió de resultats

2.3.3.1. Visionat privat_ Abans de l'entrega del treball i la difusió general, s'ha fet un visionat privat de la peça documental amb les persones participants per a mostrar els resultats i, sobretot, per a comprovar que totes estaven d'acord amb el material utilitzat i amb el missatge del vídeo.

No tothom podia acudir degut a les dates de final de curs tan complicades, però a qui no li va ser possible, se'l va compartir un enllaç per a que poguera visualitzar-lo i donar el seu consentiment.

Fig. 24: Fotografia del dia del visionat, 2024, pròpia

2.3.3.2. Visionat família i amics_ A continuació del primer i amb el material ja acabat i corregit, es pretén fer un segon visionat amb totes les persones que havien demanat veure la pel·lícula amb anterioritat o que pertanyen a cercles propers. D'igual forma que amb l'anterior, a qui no li siga possible acudir per dates o proximitat geogràfica, rebrà un enllaç per a poder veure'l a casa.

2.3.3.3. Xarxes i possibilitat de difusió_ Les opcions de difusió d'aquest documental són moltes ja que el material utilitzat és tot propi i la música original, pel que no s'han d'estudiar els drets d'autor. La idea principal és que, una vegada s'haja fet l'entrega final, es pugui distribuir per xarxes socials i pujar a plataformes web per a difondre'l.

Per a complementar aquesta difusió en línia, es pretén fer un *teaser* que represente bé el documental i que es pugui enviar per les xarxes socials amb el qual donar a conèixer el projecte.

A continuació, s'adjunta el link a la peça documental:

https://youtu.be/w-iw_DCIWBM

5. CONCLUSIONS

Ha estat un camí llarg i difícil de treball però molt ple d'experiències precioses i d'estima. Tot i que era un projecte enterament individual (amb petites ajudes per a fer-ho més suportable), la modalitat i la temàtica han fet que fora alhora un passeig conjunt i agradable. Parlar de l'amistat tenint un cercle proper i càlid és molt més fàcil i ho fa una activitat agradable.

Es marcava com a objectiu principal mostrar la importància de la cura dels vincles i es podria dir que s'ha assolit, deixant constància al documental d'algunes de les diferents formes d'influència que es troben a aquests vincles i de com, per diferents que siguem totes deixen empremta a les parts. S'ha representat la realitat de les persones entrevistades amb diferents situacions vitals i per tant, diferents formes de relació, la qual cosa ha ajudat a que el missatge pugui arribar millor a l'espectador o espectadora. El treball i la sinceritat de qui ha participat ha sigut clau per a la transmissió tan familiar d'un missatge que, amb tecnicismes i paraules teòriques no arriba mai a tindre tota la força i el sentit que expliquen les mirades de complicitat i els somriures amagats de qui medita sobre els seus amics. Amb això podríem dir que s'ha acomplert també altre dels objectius específics aconseguint que les persones entrevistades facen un anàlisi de les seves relacions i una reflexió sobre el temps d'oci i de qualitat i la manca que tenen d'aquests.

El projecte revela una realitat amagada i poc parlada dins de les conseqüències d'un sistema que coneixem molt bé. No són poques les crítiques al capitalisme i a les seves repercussions però, després d'analitzar la base teòrica d'aquest treball, no són tantes les fonts que aprofundixen en les conseqüències sobre els vincles propers. No és tanta la gent que parla d'amics quan reflexiona sobre les necessitats d'una vida saludable però ha quedat constància de que és un factor indispensable i definitori en el desenvolupament d'una persona en cada etapa de la seva vida.

Tot i que no han estat les millors condicions tècniques i essent conscients dels errors que es poden trobar a l'edició o al procés, podem dir que el resultat audiovisual ha estat satisfactori, deixant una peça d'aspecte professional i íntegre. S'han aplicat coneixements previs i, amb l'ajuda de les persones que han col·laborat al procés, especialment en l'edició de so, s'han ampliat i millorat les competències en els diferents aspectes treballats dins de l'audiovisual.

Centrar aquest projecte al territori del País Valencià i, més específicament a la zona de la Ribera, ha sigut molt profitós tant per a la intenció comunicativa i difusora de la cultura valenciana i de l'idioma, com per a la concreció temàtica i l'afinitat i proximitat de respostes, podent així mostrar experiències més comunes i cohesionades que si s'hagués tractat de diferents zones de la península.

Aquest treball ha suposat una reflexió constant. Tant pròpia com de les persones que hi apareixien. Ha fet que cadascú a qui se li ha fet l'entrevista

o ha opinat o vist el documental es plantege el temps que troba per a veure als seus amics. No poca gent ha acabat de veure el vídeo i dit en veu alta *trobe a faltar als meus amics*. També s'ha vist que, per molt que nosaltres tinguem una concepció de l'amistat o de les relacions, tot està mogut i dissenyat per un context que ens envolta. Per tant, les nostres relacions actuals tenen patrons preestablerts que no podem deixar de banda o oblidar. Som un producte del capitalisme i ho mostrem en les nostres interaccions, però perquè no tenim més remei que fer-ho. Les nostres armes són les cures, la permanència, la comunitat i els vincles. El *carinyo* pel *carinyo* genera confiança perquè en un món globalitzat i capitalitzat fins a la medul·la, estimar i cedir un element tan important com la teua pròpia energia, simplement per la satisfacció de fer-ho i de fer feliç a l'altre, és l'acte més revolucionari que hi ha. Recuperem aquelles relacions que teníem, aquelles quadrilles i, dins del possible, aquella gran quantitat de temps que dedicàvem als nostres amics i a la nostra felicitat. Cuidem les amistats i els vincles com ens han cuidat a nosaltres.

6. BIBLIOGRAFÍA

AGUILELLA, Marta, BELLOC, Arnau i MINCHÓN, Jesús, 2024. *Ei, Temi*. [Documental] Barcelona.

ALBERTI, Giorgio i MEYER, Enrique, 1974. *Reciprocidad e intercambio en los Andes peruanos*. [Llibre] Lima (Perú): Instituto de Estudios Peruanos

ARIAS, Claudia J., SABATINI, Belén, SCOLNI, Mirta i TAULER, Tamara, 2021. *Composición y tamaño de la red de apoyo social en distintas etapas vitales*. [Article] Bogotá (Colombia): Avances en Psicología Latinoamericana vol. 38. Disponible en: <https://revistas.urosario.edu.co/index.php/apl/article/view/7901>

BADENAS, Beatriz, 2018. *Les espigolaores donen veu a les històries silenciades de l'horta*. [Article] Madrid: El Salto diario. Disponible en <https://www.elsaltodiario.com/documental/les-espigolaores-dia-nit-no-paret-histories-silenciades-horta>

BYUNG-CHUL, Han, 2019. *La desaparición de los rituales* [Llibre] Barcelona: Herder Editorial.

CERVANTES, Leonor, 2023. *Sola no puedes, con amigas sí*. [Article] Madrid: Revista Público. Disponible a: https://blogs.publico.es/dominiopublico/1193/sola-no-puedes-con-amigas-si/?doing_wp_cron=1718891672.3455851078033447265625

COLL, Elisa, Mujeres Voces y Resistencias, TORRES, Sara, PACHECO, Ana, VALDÉS, Alicia, BASTARÓS, María, GARRIGA, Ana, URBITA, Carmen, MOMOITIO, Andrea, SERRANO, Rubén, MALTITA i FOLGUERA, María, 2024. *(h)amor9 amigas*. [Llibre] Navarra: Continta me tienes, editorial.

CUCÓ, Josepa, 1991. *El quotidià ignorat. La trama associativa valenciana*. [Llibre] València: Edicions Alfons el Magnànim. Institució valenciana d'estudis i investigació.

CUCÓ, Josepa, 1992. *"Familia, amistad y cultura asociativa en el País Valenciano"* [Article] Madrid: Revista de antropología social n.1, Editorial Complutense.

FERNÁNDEZ, Jesús, 2023. *Elizabeth Duval: "Me revuelve que el mundo no esté justamente ordenado"*. [Article] Zenda libros. Revista digital. Disponible a: <https://zendalibros.com/elizabeth-duval-me-revuelve-que-el-mundo-no-est-justamente-ordenado>

este-justamente-ordenado/

LEIBOWITZ, Uri D., 2018. *What is friendship?* [Article] Beerxeba: Ben-Gurion University.

LEÓN, Karla. *¿Qué es el cine directo?* [Entrada de blog] Zoomf7. Disponible a: <https://zoomf7.net/2019/07/05/cine-directo/>

RODRÍGUEZ, Pau, 2020. *Estas cuatro mujeres llevan 40 años viviendo juntas: "Tenemos que inventar fórmulas para ser consideradas familia"* [Article] eldiario.es. Disponible a: https://www.eldiario.es/catalunya/barcelona/mujeres-llevan-viviendo-familia-tradicional_1_1187519.html

RODRÍGUEZ, Xerman, 2023. *Cinema Vérité: ¿qué es?* [Article] Treintaycinco mm, escola audiovisual. Disponible a: <https://35mm.es/cinema-verite/>

ROYO, Simón, 2002. *La sociedad capitalista como negación del ocio: historia de una paradoja actual.* [Article] Madrid: LOGOS. Anales del Seminario de Metafísica vol. 35

SANMARTÍN, Ricardo, 2004. *Mirar aquesta terra: Valores culturales e identidad.* [Article] Madrid: Disparidades. Revista de Antropología vol. 59 n. 2 Disponible a: <https://doi.org/10.3989/rdtp.2004.v59.i2.132>

SECUOYA STUDIOS. *Género documental: características y evolución de las series documentales.* [Entrada de blog] Madrid: Secuoya Studios. Disponible a: <https://secuoyastudios.com/blog/genero-documental-caracteristicas/>

VEGA, Renán, 2016. *La expropiación del tiempo en el capitalismo actual.* [Article] Buenos Aires (Argentina): Revista Herramienta. Disponible a: <https://biblat.unam.mx/hevila/HerramientaBuenosAires/2012/no51/7.pdf>

7. ÍNDEX DE FIGURES

Figura 1. *Portada de “La desaparición de los rituales” de Byung-Chul, 2020.*
Font: amazon.com

Figura 2. *Plaça de la reina abans de la remodelació, 2018.* Font: Wikipedia

Figura 3. *Plaça de la reina després de la remodelació, 2022.* Autor: Daniel Tortajada

Figura 4. *Portada de “(h)amor 9 amigas”, 2024.* Font: idealo

Figura 5. *Muixeranga de sis a la Plaça Major d’Algemesí, 2019.* Autor: Ximo Bueno

Figura 6. *Les noies del Carmel, 2020.* Font: nodo50.org

Figura 7. *Cartell promocional del documental “Les noies del Carmel” (2019), 2020.* Font: ateneu9b.net

Figura 8. *Elizabeth Duval, filòsofa i escriptora, 2023.* Autor: Jeosm

Figura 9. *Fotograma de “Obreros saliendo de la fábrica” (1895) dels germans Lumière, 2018.* Font: Izquierda diario.es

Figura 10. *Fotograma de “Llegada de un tren a la ciudad” (1896) dels germans Lumière, Font: dailymotion.com*

Figura 11. *Cartell promocional “Chronique d’un été” (1961).* Font: radiofrance.fr

Figura 12. *Cartell promocional “La casa” (2024), 2024.* Font: filmaffinity

Figura 13. *Comparació escena de la novel·la gràfica i fotograma de la pel·lícula, 2024.* Font: fotogramas.es

Figura 14. *Cartell promocional Entre el dia i la nit no hi ha paret (2018)* Font: facebook

Figura 15. *Fotograma del documental.* Font: vimeo/pròpia

Figura 16. *Cartell promocional Los espigadores y la espigadora (2000).* Font: filmaffinity

Figura 17. *Fotograma del documental*. Font: justwatch.com

Figura 18. *Cartell promocional "Las fotografías de Alix" (1980)*. Font: filmin

Figura 19. *Making off de la gravació de la música, 2024*. Font: pròpia

Figura 20. *Captura del panell d'edició de vídeo, 2024*. Font: pròpia

Figura 21. *Captura del panell d'edició de so, 2024*. Font: pròpia

Figura 22. *Captura del panell d'etalonatge, 2024*. Font: pròpia

Figura 23. *Captura del panell d'animacions, 2024*. Font: pròpia

Figura 24. *Fotografia del dia del visionat, 2024*. Font: pròpia

ANNEX I: RELACIÓ AMB ELS ODS

UNIVERSITAT
POLITÈCNICA
DE VALÈNCIA

FACULTAT DE BELLES ARTS DE SANT CARLES

ANNEX I. RELACIÓ DEL TREBALL AMB ELS OBJECTIUS DE DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE DE L'AGENDA 2030

Annex al treball de fi de Grau i treball de fi de Màster: relació del treball amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible de l'Agenda 2030.

Grau de relació del treball amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS).

Objectius de Desenvolupament Sostenible	Alt	Mitjà	Baix	No escau
ODS 1. Fi de la pobresa.	☐	☒	☐	☐
ODS 2. Fam zero.	☐	☐	☐	☒
ODS 3. Salut i benestar.	☒	☐	☐	☐
ODS 4. Educació de qualitat.	☐	☐	☒	☐
ODS 5. Igualtat de gènere.	☐	☒	☐	☐
ODS 6. Aigua neta i sanejament.	☐	☐	☐	☒
ODS 7. Energia assequible i no contaminant.	☐	☒	☐	☐
ODS 8. Treball decent i creixement econòmic.	☒	☐	☐	☐
ODS 9. Indústria, innovació i infraestructures.	☐	☐	☐	☒
ODS 10. Reducció de les desigualtats.	☒	☐	☐	☐
ODS 11. Ciutats i comunitats sostenibles.	☐	☒	☐	☐
ODS 12. Producció i consum responsables.	☐	☒	☐	☐
ODS 13. Acció pel clima.	☐	☒	☐	☐
ODS 14. Vida submarina.	☐	☐	☐	☒
ODS 15. Vida d'ecosistemes terrestres.	☐	☐	☒	☐
ODS 16. Pau, justícia i institucions sòlides.	☒	☐	☐	☐
ODS 17. Aliances per a assolir els objectius.	☒	☐	☐	☐

Descripció de l'alineació del TFG/TFM amb els ODS amb un grau de relació més alt.

**Annex al treball de fi de Grau i treball de fi de Màster:
Relació del treball amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible de l'Agenda 2030.**

En relació amb els objectius de desenvolupament sostenible, aquest treball, s'han tingut en compte especialment els relatius al desplaçament i la utilització de recursos, com són els ODS 11, 12 i 13. Això ha estat possible perquè, tot i que era un projecte que necessitava molts desplaçaments, pràcticament tots han estat en transport públic i utilitzant els abonaments gratuïts del tren i metro.

També és un treball que es relaciona amb els ODS 8 i 10, referents al treball digne i a la fi de les desigualtats i als ODS 16 i 17 enfocats en la justícia i en les aliances. La intenció principal, juntament amb la reflexió i la visibilitat de l'amistat, és la crítica i la recerca d'un món més just i equilibrat sense les desigualtats imposades que es mencionen i desenvolupen a la contextualització teòrica. També es busca la cooperació i la recuperació del sentiment de comunitat.

Altres objectius, encara que amb menys presència, també els tenim presents. Com podrien ser l'ODS 4 i 5, educació de qualitat i igualtat de gènere. Són conceptes que, encara que no siguem temàtics del treball i específicament desenvolupats, es troben intrínsecs a la mecànica i s'investiga i avança tenint-los en compte.

ANNEX II: ENTREVISTES TRANSCRITES

ANNA I XELO

CLÀUDIA: *Vale*, nom. Noms.

XELO: Noms. *Pues...* Soc Xelo Rodríguez Carballo. Ma mare ha d'estar present. Xelo Rodríguez Carballo.

ANNA: Soc Anna Ferrer Rosselló.

C: Edat? Si voleu dir-la.

X: Sí. 60.

A: 47

C: *Vale*, teniu parella?

X: Sí.

A: No.

C: Ehh... Ocupació?

X: *Pues...* Durant més de trenta-set anys he sigut profe de música. I... i... *bueno*, he estat treballant en coles com a profe de música, o d'infantil, o de primària... I en estos moments estic feliç perquè estic jubilada i *me* dedique a altres coses de la vida. A gaudir de la vida.

A: Mestra de música. I... compagine la direcció amb Xelo de Gatapata, no? De la coral Gatapata d'OVI. I des de fa poquet, cantautora, des de fa molt poquet.

C: Quant de temps dediqueu d'oci al dia?

X: *Pues* d'oci... Home, si m'hagueres fet eixa pregunta fa uns anys t'haguera dit ehh... molt poques, solament caps de setmana. *Bueno*, si tenim en... si considerem que oci pot ser anar a cantar al... a l'orfeó o al cor de *cámara*, *pues* ahí més temps... *Algo* així com... a vore... quatre... huit hores entre setmana i després caps de setmana més temps.

A: Mmm... emm... entre setmana oci, no massa, la veritat. I... és que estic estressà. Estic *esgotà*. Estic *esgotà*. Estic *esgotà*. En cap de setmana més. I... en vacances. *Pues* ahí sí. Moltíssim.

C: Què considereu amistat?

X: *Pues...* a vore... que què considerem o... què és per a mi l'amistat? *Pues...* a vore l'amistat és... és un dels pilars bàsic en la meua vida. És... és una relació afectiva molt especial perquè... emm... quan tens... quan tens amics o amigues, és... és com anar per la vida en un entorn d'espai segur. *Osiga*, és com... no saps els... fonambo... els fonam... funambulistes o els *trapecestes*, no? Que quan *se tiren* ahí que estan molt alts, tenen una xarxa com de... com de seguretat, no? Per si cauen. *Pues* l'amistat és tindre la sensació *de que* tu tens eixa... eixa xarxa afectiva de... de seguretat que et fa caminar d'una manera més... molt més feliç. Ehh... és una relació molt bonica, no sé. S'han de donar una sèrie de... de valors importants. *La* honestitat... implica conèixer profundament a l'altra persona, la confiança, la generositat, ehh... no sé. És

com... és... és un aliment per a l'ànima. Que *te fa* ser molt... molt feliç i jo crec que *ademés* t'ajuda a créixer com a... com a persona i... i també... és bo per a la teua salut mental i... i física.

A: Després d'açò... què vols que... què vols que afegisca? *Pues* per a mi l'amistat és un tipus de... de relació que... que es basa en *la* horitzontalitat, no? Que no hi ha... no *hi han*... *pues* açò, com que ningú que esta per damunt de... de ningú i... i sobretot n'hi ha *pues* com... com diu Xelo, n'hi ha uns valors que la... que la... que *la* envolten, no? Que és el respecte, el... l'empatia, el... *el* sentir-te no jutjada, el... *el* sentir realment l'amistat, la vertadera amistat quan en els moments difícils de veritat sents que no estàs sola i que... que la teua amiga esta ahí donant-te... donant-te la mà. Aleshores la teua amiga es converteix en eixa... en eixa xarxa que... que anomena, no? I realment ahí és on es posa, per a mi, a prova la vertadera amistat.

X: Sí, és que... és com que... a vore, ningun pot evitar... Imagine, ni... ni el teu amic més... o amiga més... més gran d'este món, pot evitar que tu caigues en un moment donat en un pou profund, no? Però... Però si tens eixa amistat, ehh... t'ajudaran a eixir abans i a curar-te... eixes... eixes ferides. *Osiga*... no sé.

A: Sí, sí...

X: Ah, i un... una altra cosa també fonamental per a mi. La complicitat. *Osiga*...

A: *El* humor! La *risa*.

X: *El* humor, també, no? Però *eso* de que "en una mirada..." Dona igual la situació en la que estigues... I *bueno*, ella és més de parlar i s'expressa súper bé. Jo... jo no... no tant. Però per... per això *a lo millor* valore tant una mirada que dius "és que no cal que diga absolutament res perquè saps exactament el que estic pensant i el que sents, no?"

A: Sí, sí, sí. O una paraula... O un... És que és així, és així. És veritat.

X: Sí, complicitat.

A: És complicitat. I sobretot...

X: Molt de respecte.

A: Quan... quan ja portes anys coneixent a... a la persona, ja... ja saps com és i la veus vindre un poc, no?

X: Sí.

A: I la veritat és que l'amistat és per a mi *lo que* també et dona força per a viure. Pense que quan... vas fent-te gran, *té que* ser un poc trist... pense, eh? Estic parlant d'una... d'una edat ja *pues* més avançada, no? *Tindre que* anar acomiadant *a lo millor* als teus bons amics i amigues, això *té que* ser crec... crec que molt dur, no? Però el més... el més dur encara ha de ser quan s'acabe l'últim amic o amiga que... que et quede. Perquè la família és important, no? Però la complicitat eixa de l'amistat... És que és vida, és vida pura. És vida pura, és... és ganes de viure, és... és sentit de vida.

X: Sí. Sí, *ademés* jo crec que ajuda... *se* parla molt de la... de la resiliència, no? Eixa capacitat per a enfrontar-te a les dificultats. Si tens eixa xarxa

d'amistat o si tens eixe amic o eixa amiga *propet* és com que... tens més... més recursos per a... per a superar o per a enfrontar-te a eixa... a eixa dificultat.

A: Sí, sí. Importantíssim. Amistat és també salut mental.

X: Total.

A: També amistat... jo a voltes tinc la sensació de... en este cas parlant amb Xelo *de que* és amiga, *de que* és un poc germaneta, *de que* a voltes és un poc mare...

X: A vore, sí, és que... és que tenim nivells, no?

A: És psicòloga... *bueno*, és que ella és *mi rey mi dios*, també, és *mi rey mi dios* perquè... és una persona...

X: *Me parto*.

A: Jo és que a Xelo, personalment, l'admire moltíssim perquè és de les persones que... *Osea*, la frase de "*yo de mayor quiero ser... quiero ser Xelo*" no? Perquè és de les persones que... que faça el que faça, sempre ho fa molt bé. No... no estic parlant de la perfecció, però d'intentar fer les coses amb estima, amb... amb carinyo, amb consciència... El millor que pot i... i... i que sap, no? I... i... i fent-ho així com ho fa, *de per si mateix* brilla, i això... l'admire moltíssim per això. T'admire molt, germaneta. *Mi rey mi dios*, és que...

X: El que... el que no... el que no hem dit és que quan trobes a una amiga, el que *te unix* moltes vegades és que *te veus* identificada, o *te veus* coses en comú, o que t'agraden molt de... d'eixa persona *pues...* tot *lo* que ha dit jo ho veig també en ella. Però sí, *lo* de les germanetes és que això ho hem d'explicar perquè... *Osea*, germaneta és el nivell d'amistat... *osea*, tú coneixes, connectes, *nosequé*, dius "ai *pues* esta... esta és la meua amiga" després *te* passen moltes coses, bones, no tan... no tan bones, tal, i... això *se manté*, però arriba un moment *en que* ja passa de *nivel* i ja no és amistat, això és germaneta, no?

A: N'hi ha certs moments en l'amistat que... que creen un punt d'inflexió, no? És a dir... i creen una *risa* i un humor que és *com a que* recordes eixe moment i t'agarra dolor de panxa de *risa*... I... i fins i tot poden semblar moments que no són del tot còmodes o no són del tot... però te'ls... te'ls agafes en eixe sentit *de humor*, en eixa clave d'humor que et permet emm... portar-los millor i damunt acompanyada. I després passa el temps i els recordes i... i... i t'agarra una *risa*... i és *com a que* es queda ahí com un record màgic que... que quan vols riure't molt, el... el traus del... del baül dels records, no? I t'ho passes pipa i no cansa recordar-ho. I això és fantàstic.

X: Tal qual. I després, una altra cosa. A vore, jo crec que en els diferents àmbits *en els que* ens menegem... professional o *bueno*, el que siga. En el dia a dia. Tots intentem sempre mostrar la millor imatge de nosaltres mateixa, no? *Per a que* les relacions siguen agradables. Però tots tenim tamb... tots tenim també llums i ombres i... i... i no sé, i molts defectes i inseguretats, pors i... I a mi una cosa que m'agrada que m'agrada molt de l'amistat és que *te* pots quedar nua. I mostrar eixes inseguretats, o eixes pors, o eixes obsessions, no? Que *te* costa fins i tot reconèixer perquè són... emm... són cares del... del... que conformen el teu caràcter que... *a lo millor* de les que no *te* sents molt

satisfeta, però... quan tens una amiga de veritat, no tens por a mostrar-les. Perquè saps que t'accepten com eres, *te* respecten i que *te* poden tirar una mà, no? Ajudar-te en un moment donat i dir-te "ei, *cuida*o perquè això que estàs interpretant, *a lo millor* no és...", no?

A: Clar, donar-te una altra visió.

X: Sí. Comple... és que són... les amistats, jo crec que també esta molt bé perquè són complementàries.

A: També la sensació de... de tindre una amiga, contar-li alguna cosa que et pesa, no? Que et pesa. I després de contar-li-ho, alliberar-te i... i trobar una abraçada en tots els sentits, no? I això ho note amb tu, germaneta.

X: Jo també.

C: Continue però parreu molt bé. Des de quan us coneixeu?

X: Des de quan... a vore, anem a fer càlculs, Anna. 20 anys té OVI.

A: Sí. I Aulodia.

X: I Aulodia jo no sé si va ser abans o... jo... jo crec que va ser després...

A: A vore, jo quan vaig conèixer a Xelo, la coneixia perquè érem les dos mestres de música i... però realment la coneixia més de vista.

X: De cantar en l'orfeó? O de coincidir en algun curset?

A: De... de... en Aulodia, d'anar jo a Aulodia i ella estava en la junta i... sabies que era una companya de... del mateix gremi, la mateixa especialitat però no teníem una relació d'amistat, era una coneguda que... *pues* coincidíem.

X: Sí. Exacte, fèiem cursos i coses d'estes.

A: I després coincidirem en... en *el Orfeó*. Però *claro*, Xelo ja portava molt de temps cantant a l'Orfeó... jo era nova... També com tenim edats diferents, normalment quan estàs en un gran grup, sempre busques el tema generacional, amb qui relacionar-te, acabes relacionant-te més en... en la gent més de la teua edat, o gent també que acaba d'arribar a l'Orfeó... Aleshores no... no ens coneixíem encara... no teníem una relació encara d'amistat però després al... al començar en OVI, l'Orfeó Valencià Infantil... emm... cada vegada anàvem coincidint més, no? És *com a que* comences a coincidir, coincidir més fins que... acab... Comences a compartir experiències dins del treball, que també et porten a tindre esta complicitat, a conèixer a l'altra persona...

X: I després... després d'OVI... *Osiga*, hem coincidit en OVI però és que després hem coincidit en molts projectes...

A: Ja... projectes, sí. Sí, sí, sí.

X: ...també com a... com a *profes* de música fora del... del cole. En... amb els cors escolars, amb el canta toca i balla...

A: El musicant...

X: El musicant... Ara amb el projecte de l'airó, també...

A: Sí, sí. Ara hem encetat un nou projecte...

X: Sí. Aleshores... és això.

A: Clar. Sí, sí.

X: *Pues* això. Més de... més de 20 anys.

A: I és... és l'amiga que t'agrada que... quan... quan vols fer alguna cosa o et proposa alguna cosa Xelo, o al revés, no? Que et peguen *l'espentonet* i dius "Sí, per favor, m'encanta"

X: *Sí a todo*. I jo dic una cosa que... "*sí a todo*".

A: És que... l'amistat també és... quan confies en una... en una amiga, com jo confie en Xelo, són molts anys de conèixer-la, de saber com és, de saber com... com treballa, com es pren el seu treball en... en tanta professionalitat... Té tantes coses... Tens tantes coses bones... *Mi rey mi dios*.

X: Dic *lo* mateix. *Lo* mateix. Jo *me* vaig enamorar d'ella, realment...

A: Clar, clar... Dius... és que quan em proposa alguna cosa sempre pense que és un regal perquè a mi, de veritat, m'ha impressionat a vegades coses que ella ha fet en el treball, no? I ha aconseguit dels xiquets i xiquetes... Estar en tu és... un regal diari. A *nivel* professional i a *nivel* personal, no? Però estar en tu és com fer un curs de formació contínua.

X: Dic *lo* mateix.

X i A: *riuen*

A: El caramel.

C: Com va ser la vostra història? Perquè més o menys, el principi ja me l'heu explicat, no? Però a partir d'ahí... vos vau conèixer entre un cor i l'altre... vau... vau anar d'un cor a l'altre. Quan vau començar a treballar juntes...?

X: A vore...

A: És que va... va ser molt natural. No és... tinc un dia per a celebrar que soc amiga teua. No.

X: No... No.

A: No.

X: No, exacte. Ha anat... ha anat a poc a poc, *pues* hem coincidit.. Jo *pues*... això, *lo que* estava contant... a través de cursos de música que xarres perquè ella és súper *xarraora* i molt... i molt espontània, *en seguida se fa*... té moltíssimes habilitats socials i *en seguida se fa* en tot el món... I a mi *pues, me* va entrar com... molt bé, no? I per això li vaig proposar *lo de que* entrara en... en OVI, o que entrara després en... en la junta d'Aulodia, *bueno*... moltes... moltes coses. I... i a partir d'ahí...

A: *En el* canta, toca i balla, *en el* musicant... Si és que m'has *liat*...

X: En moltes coses, he fet ahí el *fishing* en tu. Però, però ha sigut així... La nostra relació ha sigut normalment fent alguna activitat musical, perquè...

A: Sí, sí.

X: ...ens ha unit la... la música...

A: La música.

X: ...Perquè hem vist que treballàvem molt bé juntes, ella és molt... molt responsables i molt professional també... Sempre... sempre aporta idees... És molt, molt positiva i això és fonamental per a qual... qualsevol projecte que... que pugues encetar. És molt, molt, molt positiva. Sempre... sempre té una paraula o... o d'agraïment o de... o una proposta nova que sempre enriqueix. I... i a partir d'eixa... d'eixa convivència i d'eixe... d'eixe *roce* en el... en el plànol

potser més... més professional, després ha transcendit a una relació més... més personal.

A: I de manera natural, no?

X: Sí, amb el... amb el temps.

A: Estes vivències que mos... que mos han portat a... a viure moments molt, molt... molt *estupendos*, no? De... de molta complicitat, és la que ha anat fent més sòlida la relació pense jo. Pense jo.

X: Això és. Això és.

C: I una anècdota que recordeu juntes.

X i A: El calamar. *riu*

A: El calamar. *El osset de Begues*.

X: I l'osset de Begues... I l'osset de Begues. Per favor, que bones... que bones.

A: Això... no se'ns oblidarà en la vida. No se'ns oblidarà. Estàvem... estàvem... La contem? No. Sí?

C: Si voleu...

X: Conta, conta...

A: Res, no? Estàvem allí en un... encontre... en una trobada coral... de moltes corals...

X: En una trobada coral.

A: que... que havíem de dirigir cada cançó un... una directora o un director, i quan no dirigíem ens am... ens amàgavem entre... entre bambalines... i continua.

X: Sí, però el tema és que... en l'últim moment no sé què va passar que algú de nosaltres, *de OVI* havia de dirigir una cançó...

A: Santi. Santi.

X: I un company... Santi. Li vam dir "venga Santi". I Santi *se* va animar a dirigir. I aleshores... Els... els assajos diguérem que havien anat un... una miqueta a corre presses, perquè teníem que... que... que *juntar* el grup instrumental amb el coral i tal... I en el moment *en el que* estava Santi dirigint... per la temàtica de la cançó... *riu*

A: *riu*

X: Va aparèixer... un xiquet disfressat de calamar...

A: Però era un calamar molt gran. Un calamar... enorme. Enorme. I de repent.. apareix per nosa... pel costat nostre un calamar per allí caminant. I clar... Nosaltres...

X: La cara de Santi era un poema... El pobre no podia ni seguir dirigint. Els nanos...

A: Els nanos no el miraven... Miraven al calamar. És que, *claro*... Al principi, nosaltres pensant... Però este calamar... D'on ha... d'on ha eixit? I clar, era... és això que tens dos opcions, no? O dir... O dir "com?" o... o posar-te a riure't però de... I no pots riure't. Perquè estàvem entre bambalines, havíem d'estar callades.

X: Sí, però és que no podíem.

A: El públic ja esta... esta... era un concert. No podíem, és això que... t'has de reprimir...

X: No podíem aguantar-nos del riure. No podíem. No podiem.

A: T'has de reprimir ahí un dolor de panxa... Per favor, el pobre Santi...

X: No podíem.

A: ... també mirant al calamar.

X: Aleshores, a partir d'eixa anècdota quan hi ha... quan hi ha algun impre- vist així i tal sempre... es recorda i diem "el calamar" no? Perquè... perquè és que... va ser de veres el calamar. Què bo, què bo.

A: Ai... *bueno*, eixa és una... una de moltes.

X: Sí, jo crec que eixa... eixa estaria bé.

A: El calamar insuperable. Insuperable el calamar.

X: *Pedazo* de calamar pegant bots per ahí un calamar... En fi... Molt diver- tit. Molt divertit.

A: Ai... senyor... ja està.

C: *Vale pues*... l'últim ja és si teniu alguna... alguna conclusió, alguna frase lapidària, algun... *recopilament* de tot el que heu parlat, de tot el que penseu, de tot això...

A: Jo tinc frase.

C: *Algo*... *rotundo* i curt i si no, no passa res, *un besito i monanem*.

A: Jo... jo que és un regal tindre una amiga com Xelo perquè és... me l'estime i... sempre li dic que sempre estaré hipotecà amb ella. Perquè de veritat és... és amor en essència i... i me l'estime en *locura*. Aleshores, *pues* això, és l'únic que puc dir. *Lo que*... *lo que* et dic sempre.

X: *Pues* jo crec que va ser un... *me* va tocar la loteria el dia que vaig conèi- xer a esta persona... I... això, per la seua manera de ser tan... tan alegre i tan *sumament* positiva i perquè... perquè reparteix amor... però amor a... a *raudals* allà per on passa. I al final acaba contagiant-te d'eixa... d'eixa energia positiva que *te* nodrix i que... i que... t'ajuda a *que* estigues més equilibrada afectivament.

s'abracen

A: Ai germaneta... com t'estime...

X: Visca el calamar! Visca el calamar!

A: Visca el calamar!

C: *Pues* això és tot.

A: Sí...

ISABEL

CLÀUDIA: Vale, nombre

ISABEL: Isabel

C: Edad?

I: 81

C: Tienes pareja?

I: Sí.

C: Ocupación?

I: Ama de casa

C: Cuánto tiempo dedicas de ocio al día?

I: Al día? Pues... entre una gimnasia y otra y el coro, pues unas 4 horas más o menos.

C: Cada día?

I: Sí.

C: Dónde te criaste?

I: En la provincia de Albacete, en un pueblecito muy cercano a Almansa. Un pueblo pequeño, pero allí me crié. Hasta los 12 años que me vine a Valencia.

C: Qué entiendes por amigos?

I: Pues amigos para mí... es una cosa muy bonita tener amigos. Que nos podamos contar nuestras cosas, ayudarnos si nos hace falta el uno al otro... y tenerlos ahí en el momento si te hacen falta. Para mí eso es ser... tener amigos. Sí.

C: Y con todo eso, cuántos amigos dirías que tienes?

I: Bueno, no muchos. Pero los pocos que tengo, bien. Poquitos pero bien.

C: Cómo fue tu infancia?

I: Pues bueno, no fue muy buena. Porque yo tenía dos años y medio cuando mi padre murió. Y mi madre se quedó, pues con cinco hijos. Y la mayor entre 16 y 17 años. Entonces, en un pueblo, en los años 40 que yo nací... en el 42, que nací, pues eran unos tiempos muy difíciles. Entonces pues muy muy buena, no fue. Unos años después sí. Fue bastante bien. Mis hermanas ya se buscaron... se vinieron a Valencia... un trabajo, nos quedamos mi madre y yo. Mi madre, mi hermano y yo en el pueblo. Y a los 12 años ya nos vinimos a vivir aquí porque mi madre decía que ella quería estar cerca de sus hijos. Y ya nos vinimos a Valencia. Y yo tenía 12 años cuando me vine.

C: Y os vinisteis todos juntos.

I: Sí. Entonces ya estábamos, digamos que juntos. Nos veíamos mucho... y ya... sí.

C: Y... hay alguna anécdota que recuerdes de tu infancia así...

I: De mi infancia? Pues no me acuerdo así... de ninguna anécdota de ahí del pueblo ni de aquí. No recuerdo así ninguna.

C: Algún momento con tus hermanos, o con tus amigos del pueblo, o algún...

I: Bueno sí, con los amigos del pueblo sí, porque iba a las fiestas, y entonces como hacía años que no iba, pues lo pasábamos bien y... mi amiga "mira, reconoces a esa? Pues esa es Adela, o esa es la Antonia..." y yo, claro, tantos años, eso ya se te olvida. La cara se te olvida. Sabes? Entonces... pero lo he pasado muy bien porque claro, es mi pueblo, he nacido allí, mi infancia allí también... Osea que para mí, mi pueblo... lo amo mucho.

C: Y vas cuando...?

I: Cuando puedo. Por las fiestas patronales. Que son en octubre. El primer domingo. La patrona es la Virgen del Rosario. Y hacen unas fiestas muy buenas. Entonces nos hemos ido los dos ahí al pueblo. Y lo he pasado muy bien. Mejor que en las fallas aquí. Lo he pasado allí. Sí.

C: Y has encontrado a gente también allí?

I: Claro, gente de mi edad... amigas, amigos... y muy bien. He estado muy contenta y muy bien. Sí.

C: Cómo fue tu adolescencia?

I: Mi adolescencia? Bueno, pues regular. Ni buena ni mala. Cuando yo... nos vinimos a Valencia, mi primer trabajo fue ponerme de modista en la calle Cuenca. Yo tenía... pues 13 años. Trabajé un par de años y luego entre 14 y 15 años encontré otro trabajo en una fábrica de hacer brochas de afeitar, paletinas de pintar, pinceles de toda clase esa... Y allí trabajé 10 años. Allí conocí a un chico que trabajaba allí, nos hicimos novios... Que hoy en día, es mi marido! *riu* Trabajé 10 años. Y a los 10 años, pues me casé y ya me salí de trabajar. Todo eso fue mi...

C: Y eso con cuántos has dicho?

I: Pues yo entré con... entre 14 y 15... y nos hicimos novios como... a los 18 años tendría yo y él 19... y trabajé 10 años. Y en el año 68 nos casamos.

C: Y estando allí tenías tiempo de... trabajando tanto tenías tiempo de salir y de...

I: Sí, yo trabajaba durante la semana, entonces luego tenía... Antes se trabajaba los sábados por la mañana. Hoy en día no se trabaja. Pero antes sí se trabajaba. Entonces yo llegaba a casa a las 2 o a las 3 y luego tenía sábado por la tarde y domingo para salir.

C: Y alguna anécdota que recuerdes de la adolescencia? De cuando estabas trabajando allí... de cuando conociste a Pepe...

I: Pues... bueno, te voy a decir una cosa. A mí me gustaba él. Me gustaba Pepe. Pero él se ve que todavía no se había fijado en mí, no lo sé. Y yo cuando llegaba el sábado, yo esperaba que me dijese "oye, mañana te invito al cine, o a dar un paseo" Entonces, no me lo decía. Y yo me venía a casa y digo "fíjate, que a mí me gusta pero no me dice nada". Hasta que yo, cuando él se puso a hacer la mili, se fue a hacer la mili. Que tenía él 18 años. Fue voluntario. Y a los 3, 4 meses de él estar en el servicio militar, entonces venía donde yo trabajaba porque claro, trabajaba allí también. Y entonces ya me dijo de salir. Y ya empezamos a salir. Y nos hicimos novios.

C: Y tú dijiste "a buenas horas"

I: La verdad que sí. Pero bueno, todo llega, no? Tuvimos tiempo de todo.

C: Cómo son tus amigos?

I: Bueno, tengo amigos mejores y amigos peores, no? Pero bueno, tengo algunas amigas que me llevo muy bien con ellas. Con los maridos también... Pero antes salíamos mucho. Los domingos cogíamos el coche y nos íbamos a un río, o a otro, o íbamos a la playa... Pero ahora ya... conforme ya nos hemos hecho mayores ya... pues ya no conducen. Porque claro, somos ya mayores. Y entonces, pues ya no salgo tanto con ellos. Verme sí me veo. Porque en la gimnasia tengo ahí mis amigas. Pero ya no salimos como antes que salíamos tanto. Al campo, a la playa... Ahora eso ya no. Ahora nos vamos a los Viveros un rato a tomar el sol.

C: Y antes hacíais muchos planes? Salíais mucho?

I: Claro. Pues íbamos a pueblos también por ahí. Cogíamos los coches... Nos íbamos a la feria de Albacete, que yo, siendo de Albacete, yo no había visto esa feria. Y fuimos a la feria de Albacete. Y tengo que decir que es mucho mejor que la de Valencia. Mucho mejor, si si. Mucho mejor que la de Valencia. En Casas Ibáñez, que tengo a una amiga. Tiene ahí casa. Y por la noche nos íbamos a la feria. Y yo cuando vi aquella feria, me acordaba de la de Valencia y yo decía "esta es mucho mejor, hay más cosas, es muy bonita, mejor". Nos lo hemos pasado muy bien. Sí. Ahora es cuando ya somos mayores y ya... ya cambia mucho la cosa.

C: Cuánto dirías que piensas en tus amigos cada día?

I: Bueno, pues sí que me acuerdo. Sobre todo me acuerdo de mi amiga Adela del pueblo. Porque nos llamamos mucho por teléfono. Me acuerdo mucho. Y me acuerdo de otra amiga que trabajaba conmigo, que hace ya unos cuantos años que murió. Era un año más joven que yo pero mira, murió la chica. Y teníamos muchísima amistad. Era una gran persona. Tengo amistad con los hijos y la verdad es que pienso mucho en ellas.

C: Cómo se llamaba?

I: Una se... la del pueblo se llama Adela y la otra se llama Conchín. Conchín. Muy buena chica. Trabajaba conmigo. Y la verdad es que me acuerdo mucho de las dos.

C: Y tú crees que tienes comportamientos o cosas que te gusten o... rutinas que hayas sacado de algún amigo tuyo? O de alguna persona con la que hayas convivido?

I: Bueno, pues rutinas... Prácticamente pues... yo creo que no. Cada uno tenemos lo nuestro. Pensamos de una forma. Cada persona pues eso, piensa como piensa. Todos no podemos pensar igual. Claro. Exacto.

C: Y cuánto tiempo pasas con tus amigos a la semana?

I: Con mis amigos? Muy poco *riu* Sí. Muy poco porque ellas van a una gimnasia, yo voy a otra... Entonces pues nos vemos de vez en cuando. Voy yo a su casa, que vive aquí muy cerca. También otra gran amiga, Paquita. Y voy a su casa un rato. O nos vemos en Viveros... Pero, donde más es en la gimnasia. Dos veces a la semana. Y luego algún día salimos "vamos a tomarnos un

café". Hacemos excursiones. Luego, todos los miércoles en el coro, que nos lo pasamos muy bien ensayando.

C: Bueno los ves bastante. Ya me gustaría a mi.

I: Tener tanto tiempo, no?

C: Quedar tanto con mis amigos.

I: Claro...

C: Y... así ya para cerrar. Alguna cosa que hayas aprendido de tus vínculos sociales? Cualquier cosa que te hayan enseñado, así una frase lapidaria que se te ocurra?

I: Bueno, me han enseñado no sé, a comportarnos, a llevarnos bien, a querernos como amigas... Y todo eso yo creo que es muy importante. Tener amigas. Para tenerlas ahí si te hacen falta, como yo a ellas, exactamente.

C: Principalmente. Para eso están.

I: Para eso estamos. Para ayudarnos los unos a los otros.

C: Pues eso es todo. Muchas gracias.

I: De nada. *riu*

CECILIA

CECILIA: Ay estoy nerviosa. *riu*

CLÀUDIA: *riu* Nombre.

CC: Cecilia. *riu* Perdón. Estem. Sí, sí. Cecilia.

CL: Efectivamente.

CC: No cambiamos de nombre.

--

CL: Nombre?

CC: Cecilia.

CL: Edad?

CC: 22 años. *riu* Me lo he tenido que pensar, eh?

CL: Tienes pareja?

CC: Chi.

CL: Ocupación?

CC: Estudiante. Haciendo el TFG.

CL: Cuánto tiempo dedicas de ocio al día.

CC: Pf. Ahora mismo? En plan... Ahora mismo, ahora mismo... No sé. Poco. A lo mejor... Osea, es que en mi semana no hago como tal muchas horas de ocio. Simplemente cojo y a veces, pues me veo alguna serie mientras como. Pero no lo considero ocio. Es como un momento de evadirme de mis responsabilidades. Y leer. Por la noche. No siempre, pero a veces. Poco. Un par de horas..?

CL: Y salir con tus amigos?

CC: A la semana? Ahora mismo... poco. Quedo con mis amigos una o dos veces a la semana como mucho. Ahora mismo en el tiempo físico en el que estamos. Y... pero de normal, suele ser un poco más porque intento que sea más. Pero como estoy haciendo el TFG, pues ce n'est pas posible.

CL: Dónde te criaste?

CC: L'Elia city. *riu*

CL: Qué entiendes por amigos?

CC: A ver, yo por amigos entiendo una persona o grupos de personas con los tú te relacionas a lo largo de tu vida y como que... tú creces con ellos. No? O no. Osea sí creces. No creces físicamente. Puedes crecer físicamente con estos amigos, pero también creces emocionalmente. En plan son... A ver que me explique. Joder Clàudia, lo siento, eh? Pido perdón públicamente por ser yo. Qué son los amigos? Pues los amigos son, son... Es que no voy a decir la de "son la familia que tú eliges", no? No voy a soltar la frase. Son... joder, pues son relaciones interpersonales que tú estableces con otros seres vivos con los que tienes que construir... en plan... es como... una persona, otra persona; su lenguaje, su lenguaje; y los fusionas. Y entonces, ahí en ese fusionamiento pasan cosas preciosas porque tú tienes que conocer a la otra persona, esa persona te conoce a ti, vais cambiando juntos, veis cómo vais encajando... Y así es como... eso, es una relación, no? Básicamente. Interpersonal. Que te

apoya. Que puede ser tu todo, la verdad.

CL: Y cuántos dirías que tienes?

CC: Tengo unos cuantos. Tengo unos cuantos buenos amigos. Por fuert... por sortuna. Fortuna? Fortuna. Fuerte? Porque tengo a mis amigas de l'Eliana que son mi grupo de toda la visa. Que tuve mucha suerte, porque no todo el mundo puede decir que tiene amigos desde pequeños que son buenos amigos. En plan, que digas, son amigos. Y yo tengo mucha suerte de decir que sí. Y luego tengo los del Carmen, que en bachillerato conocí a gente increíble. *riu* Que me cambió muchísimo. Fue como un punto uy importante en mi vida. Y tengo... gente del conservatorio, tengo a los del piso, también. Entonces... ratata es como... la última pare... Osea como el último grupo de personas que ha venido a mi vida que me ha... que me ha llegado de verdad a conocer. No? para decir "vale, estos son mis amigos".

>> Sé elegir muy bien a mis amigos, he de decir. La verdad. A mis parejas sentimentales no he sabido muy bien. Pero a mis amigos... A mis amigos he tenido muy buen ojo.

CL: Cómo fue tu infancia?

CC: *riu* A ver, mi infancia... *riu* A ver, es que está mi padre en casa, no? Entonces no... Mi infancia fue... A ver, fue bien. No voy a tampoco... Quiero decirte, soy una niña privilegiada. Tengo clase media... Es verdad que soy una niña en un país... blanco. Entonces, pues evidentemente hubo bullying, hubo tal, en la escuela. Pero aún así yo siempre he tenido... mi grupo de amigas siempre ha sido increíble conmigo. Nunca me he sentido diferente con ellas... osea sí. No me he sentido como una niña blanca más. Pero no ha habido ese problema de enseñarles tanto a no ser... no? A lo mejor como... racistas. Y luego casa, pues... como que mi casa siempre ha sido una casa muy inestable y... yo siempre me he refugiado mucho en mis amigas. Desde que tengo memoria, yo cuando tenía discusiones con mis padres, que es como una cosa que siempre ha sido muy diaria y actualmente sigue siéndolo; y alguna vez por algún //3:58// "retuits" o lo que sea, como que nombran a mis amigas, ha sido en plan como "te mato" *riu* "I'm gonna kill you" Porque siempre... si aquí las cosas estaban mal yo siempre sabía que fuera podía contar con mis amigas porque ellas siempre iban a estar ahí para mi. Y eso ha ido evolucionando, no? Antes sólo eran las amigas porque antes sólo tenía amigas cuando era pequeña. Y ahora, pues súper guay. He conocido a hombres maravillosos que también son mis amigos y que... pues eso. Pero bueno, mi infancia... Bien bien, un poco así... Pero con mis amigos bien. Pero un poco así.

CL: Y una anécdota que recuerdes de tu infancia?

CC: De mi infancia... Es que tengo muchas anécdotas, la verdad. Pues mira, me acuerdo... Es que el otro día además, vi un tiktok y me vino como el flash del recuerdo de estar con mis amigas en el patio, en la parte de la horteta tomaqueta y... y elegir todas un personaje de las winx. Yo era Layla, evidentemente. Y jugar. Y estar ahí juntas. Espera, también me acuerdo de montarnos nuestra herboristería y hacer masajes a la gente, porque nosotras éramos

chicas emprendedoras. No sé, tengo muchos momentos como de girlhood. En plan, de hacer cosas pero hacerlas juntas. También de estar todas juntas sentadas en un banco mientras se hacían trenzas entre ellas. Helena intentar hacerme trenzas a mi. O estar aquí... Mira, un recuerdo ahora que luego vamos a ir a casa de Suzet, estar en casa de Suzet con Danae, que es la hermana pequeña de Suzet, una de mis amigas de toda la vida, como... comiendo macarrones. Y estando ahí del chill, después de haber estado un día super guay en su casa... Y no sé. Y aquí también tengo un montón de recuerdos. Es que te he dicho tres... me has dicho uno y te he dicho cuatro. Hala. Pa que elijas. El que más te guste. Perdón que no...

CL: Cómo fue tu adolescencia?

CC: He de decir que tengo muy pocos recuerdos de mi adolescencia así como... lo que no creo que sea una buena señal. Pero, en plan, en el instituto no me sentía muy a gusto, a ver, en plan, como que conocí a gente nueva, grupos nuevos y eso estuvo guay. Entonces... bien. Lo que pasa es que claro, la gente se convierte... es muy gilipollas. Esto no deja de ser un pueblo. Entonces, es un pueblo además de gente pija, de gente bastante... como de derechas. Entonces, el bullying ahí... Por ser quien soy porque además yo por entonces era una niña gorda, entonces, pues peor aún. Esa parte mal. Y además como que, claro, mis amigas también conocieron a otros grupos de amigos. Y yo con esos grupos nunca me llegué a llevar del todo porque como que había mucho falserío entre ellos y a mi... yo no estaba cómoda. Entonces, quitando mi grupo de amigas que se mantuvo y nunca se llegó a separar ni nada... Pero, en Bachillerato, que también sería la adolescencia, fue como el cambio total a la ESO porque llegué a Valencia. Valencia, gente con la mente más abierta... Tuve la suerte de estudiar en un instituto de puta madre, lleno de músicos, rodeado de artistas... Entonces aquel como que fue un gran cambio en mi vida porque pasé de ser como, una niña que tenía su grupo de amigas y ya está, a conocer a todo dios, tener un montón de amigos, un montón de vida social, salir todas las semanas... sacar super buenas notas... Osea, como que pasé de estar aquí abajo, vibrando súper bajito, a vibrar súper alto. Y yo creo sinceramente que fue mucho por el grupo de personas que me rodeaba. Osea hace muchísimo.

CL: Y una anécdota que recuerdes de tu adolescencia?

CC: Vale *riu*. Recuerdo estar en el patio... Vale, te voy a decir dos porque es como que mi adolescencia la tengo partida en dos. Recuerdo estar en el patio de l'Elia; osea en el IES l'Elia, y coger a Rebeca, o a Clara, o a Suzet, o a quien sea, y dar la vueltecita entera al patio. Y te contabas el día y cotilleabas un poco, y luego te volvías a tu fuente, no? Eso estaba guay. Y luego de Bachillerato... *riu* Pues recuerdo estar en clase, sea en horas muertas o lo que sea y momento música todo el rato, no? En plan, había un piano, entonces Alexis o cualquier persona que tocara el piano se sentaba, la peña cantaba, eso era un puto musical, hacías un flash mob ahí... Y eso estaba muy guay.

CL: Cómo son tus amigos?

CC: Mis amigos son los más mejores del mundo. A ver, y ahora, más en serio... A ver, en general, como que son un grupo de personas bastante diferentes. En su mayoría, tristemente, os quiero pero tristemente, son blancos, vale? Eso es un punto importante, sobre todo para mi experiencia vital. Tengo mi grupo de mis negros y alguna amiga negra pero, como me he criado donde me he criado, pues eso. Eso así. Como que todos tienen más o menos el mismo nivel económico. Bastante bajo/medio. Excepto las de l'Elia que si que tienen más pasta porque... No es mi caso pero algunas de mis amigas sí. Y en cuanto a personalidad, en rasgos bastante generales... bueno, generales no, en su gran mayoría excepto x personas, son como gente de mentalidad muy abierta... en plan... las mujeres, la mitad lesbianas. Los hombres? Maricones todos *riu* No, pero son personas con las que está muy guay porque puedes hablar como de tus sentimientos... osea, son, son... todos en general son personas que, lo que es la evolución de una persona, no? como que la puedes realizar a su lado porque da paso a su carácter. Y está guay porque te puedes enfadar con ellos pero lo puedes solucionar. En plan, son personas bastante maduras, muy emocionales todos... Muy sinceros, muy agradecidos... Los tíos son estúpidos pero son muy buenos tíos, son muy guays. Y... no sé, en plan, son personas también como muy culturales, muy artísticas... No todos. Bueno, sí. Si todos. Yo diría que la gran mayoría, todos mis amigos son bastante artistas. Lo cual es algo de lo que me enorgullezco mucho. Entonces, eso está muy guay. Y muy funny, son muy funny. Yo me río mucho con mis amigos. Osea que... Yo diría eso, no sé. Sí. Chao. *riu*

CL: Cuánto dirías que piensas en tus amigos cada día?

CC: To-to... mucho. I'm obsessed. En plan, es como que es verdad que desde que estoy con Yusef que es como mi primera relación... como sana, y con una persona que es maravillosa, en plan, con la que disfruto mucho, también es una persona que ocupa mucho mi pensamiento. Pero es como que él ya era mi amigo, entonces como que va un poco conjunto, no? Entonces, diariamente. Varias veces al día. Siempre que estoy viendo, por ejemplo, cosas en redes sociales, digo "ay, quiero hacer esto con vosotros". Sobre todo con el grupo de chicas porque a los hombres como que hay que decirles las cosas, no? Las chicas piensan y se lo comunican a los hombres. Pero pienso mucho en mis amigas.

CL: En qué? A parte de en redes sociales, qué te hace pensar en tus amigos cada día?

CC: No sé, todo, no? En plan... quiero decirte, me pasa... osea, por ejemplo, yo, vale? Soy una persona muy despistada. Y no me gusta nada hablar por whatsapp. Pero tengo una cosa que, según la persona entrevistadora, dice que es muy buena, yo considero que también; cuando me acuerdo de una persona, en plan a lo mejor yo puedo estar así... Y como tengo una mente tan dispersa, a lo mejor de pronto me llega un pensamiento de esa persona y le digo... le escribo y le digo "he pensado en ti". Entonces puede ser todo. Todo me recuerda a mis amigos. Porque están en todo. Puedo estar comien-

do un plato de pasta y escibirle a Clàudia. "Oye, mira, pasta con queso, tenemos que hacer pasta con queso". O estar viendo un esto de... o hacerme un maquillaje y hablarle a Sara. O ver una cosa graciosa de humor americano y hablarle a Cons... No lo sé, es como que todas las que pasan en mi vida... Y cuando estoy mal, por ejemplo que digo... He de decir que suelo recurrir a dos personas siempre porque es como que saben ya cómo funciona mi cabeza. Que es Clàudia y Yusef, aka mi pareja. Y si no, pues a mis amigas. Entonces... es que por eso, todo el rato como que... presentes.

CL: Y cuánto tiempo pasas con amigos a la semana?

CC: Pues no todo el que me gustaría, la verdad. Ahora mismo por ejemplo que estamos en fallas, pues voy a pasar casi toda la semana con amigos, en plan, no va a haber un momento en el que no esté con amigos. Pero si no, de normal, martes y sábados siempre en los ensayos los veo; algún domingo cuando hagamos... hacemos dnd. Pero no sé, pon... Pon como tres días a la semana pero no el día entero. Sobre todo ahora que estoy haciendo el TFG. Antes pues, si que... en verano, por ejemplo, estamos juntos casi todo el rato. Más o menos.

CL: Y algo que hayas pensado? Alguna frase que tengas en la cabeza, algún pensamiento recurrente sobre todo este tema...? Cualquier cosa que...

CC: Quiera decir?

CL: Como conclusión, como... resumen?

CC: La importancia y la dificultad de mantener a los amigos en la transición a la vida adulta. Es una cosa, por ejemplo, en la que pienso mucho últimamente, no? Por lo que sea. No, pero sí. En plan... Ahora que estamos entrando en una fase en nuestra vida en la que tenemos... se supone que tenemos que priorizar, no? Este momento de transición, el conseguir un trabajo, terminar los estudios, mantener ese trabajo, estar a full con ese trabajo... Y veo como a muchos amigos que, por fuerza de corriente como que dejan, dejan de cuidar a sus amistades o no se permiten que siga siendo su prioridad como era hasta hace a lo mejor un año. O un par de meses. Entonces, pues si tengo que decir una frase, a lo mejor es... No sé a lo mejor es... No soy yo muy buena haciendo frases.

CL: No tiene por qué ser una frase, puede ser un pensamiento.

CC: Pues eso, mi pensamiento es que dejemos de sentirnos mal por querer que nuestro... que nuestra vida siga girando entorno a lo que nos hace verdaderamente felices. Y si eso son nuestros amigos, pues que, aunque nuestros mayores o la gente de nuestro alrededor, lo vea como una chiquillada, que les den por culísimo. Que les den por culísimo, porque es que... Los amigos son lo más importante. Para mí. Y eso... Y que lo va a seguir siendo. Que se entere todo el mundo. Ya está. Chao.

CL: Moltes gràcies.

CC: A tu.

ESTRELLA

CLÀUDIA: Nombre

ESTRELLA: Estrella

C: Edad?

E: 59

C: Tienes pareja?

E: Tengo pareja.

C: Ocupación?

E: Soy cantante.

C: Cuánto tiempo dedicas de ocio al día?

E: Pues algunos días nada y algunos días poco. Bueno, pongamos... no sé, por hacer la media, digamos que una hora.

C: Dónde te criaste?

E: En Valencia, capital.

C: Qué entiendes por amigos?

E: Pues una pregunta difícil. Amigos... Un amigo es una persona con la que tienes confianza... con la que puedes contar siempre, aunque no le veas muy a menudo. En mi caso los amigos pienso que deben tener... debes tener una historia común con ellos. Porque las experiencias comunes son las que te hacen conocer a las personas y saber eso, lo que tienes en común. También es importante tener el mismo... la misma historia... haber compartido ambiente, porque compartes también los juegos de palabras, el sentido del humor, todas esas cosas me parecen importantes en una amistad.

C: Y teniendo en cuenta todo eso, cuántos amigos crees que tienes?

E: Pues tengo poquitos. Poquitos pero buenos. A lo mejor pongamos... cuatro. Y a lo mejor son muchos.

C: Cómo fue tu infancia?

E: Pues... feliz. Bastante estándar. Una familia estándar. Bien, solamente tuve un hermano y eso me parece poco. Me habría gustado tener más. Y... fue... amigos de pequeña pues tenía los típicos, supongo. Los compañeros de colegio. Una infancia bien. Normalita. Sin nada de particular.

C: Y una anécdota aleatoria que recuerdes de tu infancia?

E: Pues de mi infancia recuerdo una vez que me pasó una cosa en el colegio. Yo estudiaba en un colegio de monjas y una vez alguien que yo no... nunca supe quien fue, cerró los cuartos de baño... osea en el cuarto de baño del colegio había diferentes... cuatro o cinco váteres seguidos. Separados por paredes pero por arriba estaban unidos. Entonces alguien se dedicó a saltar e ir cerrándolos todos, y dejándolos cerrados por dentro y saltó por el último. Entonces las monjas estaban muy preocupadas y querían saber quién había sido. Nadie quería decir... nadie confesó, entonces yo un día pensé "voy a arreglarlo yo". Entonces hice lo contrario. Me metí por el que estaba abierto y fui saltando, abriéndolos todos. Pero me dejé el primero cerrado. Entonces las monjas pensaron... volvieron a hacer lo mismo. Nos hicieron confesar a

todas. Nos tuvieron encerradas en el colegio, en el aula hasta que alguien confesó. Entonces yo confesé que había hecho la segunda acción y claro, todas pensaron que yo había cerrado desde el principio los váteres.

C: Jolin pues vaya.

E: Sí, me llevé... me cargué... cargué con las culpas de alguien que nunca supe quien fue.

C: *riu* Cómo fue tu adolescencia?

E: Pues supongo que como la mayoría de las adolescencias. Con muchas discusiones con mis padres... Una adolescencia muy... pienso que muy rica porque como estudiaba en el instituto, estudiaba en el conservatorio, tenía.. cantaba en un coro, estaba en una ONG, también...

C: Cuántas cosas.

E: Entonces claro, eran muchas cosas, y eran muchos grupos de amigos, muchas experiencias distintas... creo que todo eso es muy enriquecedor.

C: Entonces te pasaste la adolescencia haciendo cosas.

E: Me pasé la adolescencia haciendo cosas sin parar. Sí.

C: Y en muchos círculos.

E: Sí. Y recogiendo gente sin parar. Gente muy diversa, muy... distinta.

C: Cómo son tus amigos?

E: Mis amigos? Incondicionales. Y muy buena gente. Listos, simpáticos... Y son... Les veo poco. Y generalmente son gente seria, no es gente con la que... osea no es esta típica cosa "yo con mis amigos quedo y me divierto". Yo no. Yo no quedo con mis amigos y me divierto. Tengo poca relación con ellos pero cuando los veo... La relación es muy estrecha y muy buena.

C: Cuánto dirías que piensas en tus amigos cada día?

E: Pienso? Pues... hombre no sería capaz de decir cuánto. Pero pienso todos los días en mis amigos. No sé si en todos, pero sí. Se me aparecen bastantes veces al día.

C: En cosas que haces?

E: En cosas que hago... Bueno, tengo una... una de mis amigas trabaja conmigo, con lo cual la veo siempre. A otra la veo cada quince días y el resto de la gente, pues nos comunicamos... como ahora es tan fácil por las redes, pues nos comunicamos por las redes.

C: Cuánto tiempo pasas con amigos a la semana?

E: Hombre, pues con esta que trabaja conmigo mucho, claro. Todo el tiempo de trabajo. No sé si eso se puede considerar ocio compartido con amigos, imagino que no. Y luego, a parte con ella también comparto otros trabajos fuera. Sí. A ella la veo mucho. A las demás pues.. pues muy poquito. Al día no. No nos vemos cada día.

C: Y algo así... que decir, que opinar para cerrar, sobre este tema? Algo que se te ocurra?

E: Yo qué sé. Pues no. No.

C: Vale pues muchas gracias.

YUSEF

CLÀUDIA: Nom?

YUSEF: Yusef. *Aka Poste.*

C: Edat?

Y: 23 anys.

C: Tens parella?

Y: Sí que en tinc.

C: Ocupació?

Y: Ninguna. Soc estudiant.

C: Quant de temps dediques d'oci al dia?

Y: Pf... Tinc una assignatura que es diu "oci i temps lliure", i... *tinguent* en conter la definició *de* "oci" i no temps lliure, no, no tinc. Actualment no tinc molt *de* oci. Més que un parell d'hores que puc utilitzar per a jugar en els col·legues. Sobretot si estic en casa, que estic en Algemesí. Prou allunyat del meu cercle d'amistats. Aleshores, si *tinc que* fer una mitja... dos hores? Al dia...?

C: On et vas criar?

Y: En un poble meravellós que... **riu** en Algemesí.

C: Què entens per amics?

Y: Puf... Per amics entenc; persones que estan en tu en tota una etapa evolutiva. En plan, sempre dic que tinc molts amics i tal, però no considere amics a totes aquelles persones que conec. Considere amics a persones que han estat en mi *prou* anys, que *me* coneixen a mi, en tots els meus defectes, les meues carències... i també les meues virtuts. I que *me* volen i *me* valoren tal qual soc.

C: I tenint en compte això, quants amics diries que tens?

Y: Pf... *tinc que* dir un número? Sis.

>> O... entre sis i huit

R: *Puedes decir los nombres?*

Y: Sí, mira. Pakito, un conjunt... Aloha, vaig a dir Aloha que és el meu grup d'amics de...

C: Què conta com a un amic? **riu**

R: **riu**

Y: **riu**Conta com a un amic. Perquè som *uno*, som *uno* al final. Som una unitat. I després vaig a dir ratata, que és un altre grup d'amics. I amigues. En el qual *n'hi han* amics meus de Aloha i... i ja esta. *Ixos* són els meus dos grups d'amics. I fiquem que *n'hi han* en total unes... sense repetir, unes huit nou persones.

P: T'has equivocat un poquet.

R: *Sí, yo creo que habrá como...*

P: T'has deixat 15 o 16

R:... *sin repetir... di nombres. Vamos a decir nombres.*

Y: Rubén, Pakito, el Alvir, el Víctor, el Llini, el Valls...

R: *Vale*. María? María!

P: I Maria...

R: Bro!

Y: Maria...

C: *Pero no le hagáis eso! Dejadle decidir!*

R: *Pero es que, él lo sabe... él lo piensa en el fondo de su corazón.*

Y: Això és... eh, Aloha. I després, Ratata... A la meua parella no la conte perquè és la meua parella...

R: Ou...

Y: També és la meua amiga però és més parella que amiga.

P: Ou?

C: *No le voy a decir que has dicho eso.*

P: *Exacto.*

Y: emm... Clàudia, la directora, productora i la persona que m'està fent les preguntes, Cons, Vega, Sara, Suzet, Ula... Pakito i Rubén ja els he dit, ehh.... Qui me falta?

R: Valeria.

Y: Valeria.

R: Y Juanan.

Y: *Juanan tampoco cuenta porque está en Aloha.*

C: Però no l'has dit.

R: *Pero no lo habías mencionado antes.*

Y: És de veres. *Pues Juanan.*

R: *Juanan está en los dos grupos también.*

Y: I ja esta. Dotze, no?

R: *Trece, doce, sí.*

C: *Vale*. Com va ser la teva infància?

Y: He disfrutat molt la meua infància. Des de ben xicotet, quan eixíem de classe, les mares que es... *pues* al final acabaren fent amistat perquè *teníen que* anar a arregar als seus fills, i els pares. Eeh... mos agafaven i mos duïen al *parque* que n'hi havia al costat de l'escola i sempre passàvem molt de temps allí. Que si jugant a patinar o jugant a *fútbol* o al *pilla-pilla* o... qualsevol cosa. També recorde molt de temps... perquè a mi m'ha costat molt centrarme en *lo que* venen a ser els estudis perquè m'avorria i m'encalava mirant les mosques. Literalment. I també recorde de la meua infància *prou* hores *estaguent sentat* en ma mare al costat *diguent-me* "deixa de mirar la mosca i ficat a fer *lo que* tens que fer" i tal. Però sí. Sempre m'he dut molt bé en tot el món. En tots els de classe, en els xiquets i xiquetes del *parque* i... no, no diria que he tingut una mala infància, sinó tot *lo* contrari.

C: I una anècdota que recordes de quan eres petit?

Y: De quan era petit? Mmm... No sabia si considerar això anècdota i no és que la recorde especialment, en plan, tinc com *vagos* records... Però sí que recorde una volta que un company de classe, amic en *ix*e moment supose, *me* va convidar al seu *cumpleanyos*. Que anava tota la classe i tal. I jo li vaig

preguntar si anaven dos dels meus millors amics *d'ixe* moment, Toni i Kike. I *me* va dir que no, que ells no anaven. I jo li vaig dir que si ells no anaven jo tampoco volia anar perquè... perquè jo *me* feia molt als meus amics i defenia molt als meus amics i tal. Ma mare sempre me la recorda i és de *risa*.

>> I una altra anècdota més divertida, és que de xicotet m'agradava molt ballar, i m'agradava molt parlar... i a les persones més majors els feia molta gràcia, que *me* ficava a ballar en elles, tal, *nosequantos*... I la típica reunió que se fan... *pues* els iaïos, les iaïes, ma mare en els veïns i tal... molt de poble, s'assentaven ahí *per la nit, per les nits* d'estiu en el portal a parlar i tal... *Pues* les filles i netes d'altres senyores estaven per ahí, eren més majors que jo i un dia *me* digueren "t'anem a fer una *enquesta*, tal, *nosequantos*". I se veu que una de les preguntes va ser (açò, els adults estaven escoltant-ho) Una de les primeres preguntes va ser "ta mare *te pega*?" i jo li vaig dir "sí, *punyaes* al cap". Ma mare mai *m'ha pegat una punyà* al cap. *riu* Però en *aquel* moment vaig dir "com li puc donar *xixa* i *vidilla* jo a esta entrevista?" i li vaig soltar *lo primer* que se *me va ocurrir*. Ma mare *me pega punyaes* al cap. Ma mare... ma mare... *riu* però ma mare no *me* pega.

R: Pobre Trini!

Y: *Yo qué sé...?* Yusef *chiquito* *deia* *ixes* coses.

C: Com va ser la teva adolescència?

Y: Apassionà i desenfrenada. Vull dir, durant la meua adolescència he tingut *el ego* molt pujat. Però moolt pujat. Per *lo* qual, tenia moltes interaccions socials i sexuals en... pràcticament... *bueno*, en molta gent del poble. D'Algemesí. Que al final, mos coneixíem tots. Encara que no *te* saberes el nom, *ixa* persona *te* sonava. Perquè és un poble que tampoc és tan gran i en aquella època tots acabàvem units en una plaça del poble. Allí vaig conèixer... en plan, vaig... com *se*... *se* van crear els *ciments* del grup que he mencionat abans, d'Aloha. I a *dia d'avui* segueixen sent els meus millors amics. I... tampoc estudiava tant, en la meua adolescència. En plan, era més fàcil, no? En plan, recorde anar a classes particulars en Rubén i a part *de que* t'ho passaves bé, aprenies. Podríem dir que jo ho considerava com temps *de oci*, no? Perquè m'ho passava bé... en plan, encara que fora una obligació que jo tenia m'ho estava passant bé. O en classes d'anglès i tal. Estava estudiant per als meus exàmens i tal i al mateix temps m'ho passava bé perquè... *per el* voltant, per l'entorn, pels professors particulars i professores particulars... I tal. Aixina que diria que molt bona adolescència.

C: I una anècdota que recordes de l'adolescència?

Y: Una anècdota que recorde de l'adolescència. Emm... No *vuic* repetir anècdotes. Aixina que vaig a pensar un moment, en una que no *hajam* dit. En una entrevista grupal. Jo vaig a considerar això adolescència i diria que una anècdota és quan vaig... quan vam conèixer al *padrastró* de Rubén, una persona increïble, meravellosa, a la que li diem en plan, li contàvem tota la nostra vida perquè mos donà *ixa* confiança com per a contar-li *a d'ell*, mentres ell mos contava les seues experiències de vida i tal. I recorde que li diguérem

“nosaltres? Nosaltres anem a estar junts tota la puta vida! Som els millors amics del món, això no ho va a canviar ningú. *Forever*. Lapislazuli *forever*. Aloha. *Los quiero con todo mi corazón*.” I ell mos diguè “si? Apunteu-ho en un paperet a vore si és de veres.” I a *dia de hui*, quan el vegem, encara li diem “tal *nosequantos*, el paperet *ixe*... te l’apuntes on *viugues*. Han passat quatre anys, res ha canviat, quan...” Sí que és de veres que la distància *pues*... les distàncies canvien, però quan estem junts és com si res haguera canviat. I és *algo* que *me* pareix meravellós.

R: *También él dijo que sería porque pillaríamos novia y a nuestras novias no les caerían bien nuestros amigos, entonces por eso cortaríamos. Porque tira más la pareja que tal.*

Y: *riu* *Bueno*, i les nostres nòvies justetament són millors amigues.

R: *Gracias a Dios, falta que ahora la de Pakito no nos odie y ya está* *riu*

Y: *Ya está, sería increíble.*

P: *O al revés.*

C: Com són els teus amics?

Y: Pf... *insufribles*. Són *insufribles* i pesats, i fills de les seues bones mares. I a voltes els odie. Però, també *me* fan riure molt, m’ho passe molt bé en ells i... Mira una cosa que no he dit abans de com *deuen de ser* els meus amics, o què considere jo amics; són persones en les quals puc estar hores, dia, rere dia, rere dia, rere dia, que no m’avorrisc. En plan, sempre *n’hi han* qualsevol merda *que* contar que *te* pot interessar més o *menos*, però *te* vas a riure. O va a ser interessant. Aleshores són persones *en les que* mai m’avorrisc i quan m’avorrisc, m’agrà avorrir-me. No sé si m’he explicat. I els vull molt. Encara que no els vulga dir.

C: Quant diries que penses en ells cada dia?

Y: Pff... Quan tens... pense, en plan, això igual és opinió personal però quan tens amics de fa tant de temps, que les vostres personalitats, no completament però un poquet s’han mimetitzat del palo... expressions que tenen ells... eh... gestos, moviments que tenen ells, que tu sense voler associes, *te* quedes... *Quan* passa una cosa, qualsevol cosa, penses en ells. Perquè vull dir, jo en els meus amics tinc coberts *casi* tots els àmbits de la vida. En plan, festa, lectura, videojocs, parelles, inquietuds amoroses, ansietat, depressió, treball, estudis... qualsevol cosa la tinc coberta sinó en *uno*, en altre. Però, com he dit, som un grup... en este cas dos grups grans, en els quals puc contar en ells per a qualsevol cosa. Aleshores qualsevol cosa que *me* passa, qualsevol cosa que veig en classe, pel carrer... pensé “hòstia, açò a Pakito li agradaria” o “açò a Rubén li agradaria” o a Victor o a Clàudia, o a Cecília.

R: *Pero si no es tu amiga Cecilia, ¿qué más da?*

Y: Però és la meua parella. És més important que tots vosaltres que jo ho sé.

P: Aixina eres?

Y: Què?

P: Retira ara mateixa *lo* que has dit en càmera.

C: I diries aleshores que hi ha coses que fas que no reconeixes... que potser no hi penses al moment però que són dels teus amics?

Y: Estic *completament* segur. Estic *completament*... I més jo que a mi se m'aplega en seguida... Quan... Per ficar un exemple; quan al Pakito li va donar per dir "*que se mueran nenico*", jo anava per ahí diguent "*que se mueran nenico*". O Rubén diguent "*floskiric*" i "*glugluglu*" quan la gent beu.

R: *riu* *haces eso a la gente cuando bebe? A que hace mucha gracia?*

C: *Yo también.*

R: *A que hace muchísima gracia? No entiendo.*

C: I quant de temps passes amb amics a la setmana.

Y: *Desgraciadament, ara...*

R: Eehh discord cuenta.

Y: Si conta... si conten... Si conten parlar en ells de forma virtual i estar fent *algo* junts, prou. En plan, podria dir... Depén de setmana perquè *ara mateixa pues* cada *uno* està fent un poquet la seua vida. Està treballant o està estudiant, i ara mateix estem d'exàmens i tal... Però, si *tinc* que fer una mitja d'este any, dos, tres, quatre hores? Perquè *han hagut* setmanes que igual han sigut huit hores al dia *non stop*, ahí *hasta* que... a morir, i *han hagut* dies que, igual hem parlat 15 minuts per a contar-mos una cosa... i ja està. O estar i ells estar fent una cosa i jo estar fent una altra.

C: I tens dies específics que els veus? Vull dir, hi ha gent que queda... els divendres a fer... tots els divendres a fer una cervesa.

Y: Sí que tenim últimament (encara que este mes Rubén no mos *vuiga*), tenim els diumenges *quedades* per a jugar a DnD, a Dragones y Mazmorras... I que són moltes hores. Són... moltes hores *en les que* mos ho passem molt bé. Però de normal... És això i... pels grups *se* parla i *se* diu "tal, quedem a fer-mos *algo*" intentem quadrar dies que podem vore-mos la majoria i quedem. I ja està.

C: I tens *algo* que t'hagen ensenyat els teus amics, *algo* que hages après, algun resum de tot això que has dit... com a frase lapidària?

Y: Com a frase lapidària...

C: O com a concepte general.

Y: Mira. N'hi ha un... n'hi ha un cantant que deia, en plan, que en una de les seues cançons deia "*demasiada gente pero amigos dos*". En el meu cas no en són dos, en són 12, però... però sí. Jo sempre he estat rodejat de moltes persones i al final, els meus amics de veres són els que s'han quedat, els que m'han aguantat sabent com soc, i mira que soc... soc cosa dura. Ells *tamé*. Ells *tamé*, jo també els aguante, tot siga dit. I... i pues, *ixa* seria la meua frase lapidària, "*demasiada gente, pero amigos 12*".

C: *Vale, pues* moltes gràcies.

aplaudiments

RUBÉN

CLÀUDIA: Nombre?

RUBÉN: Rubén

C: Edad?

R: 24 años

C: Tienes pareja?

R: Chi

C: Ocupación?

R: Pf, estudiante... hostelero a veces

C: Cuánto tiempo dedicas de ocio al día?

R: Todo el que pueda. Varía. No tengo agendado el ocio que gasto al día. Cuando puedo hacer algo que disfruto y que no implica trabajar o estudiar, lo hago.

C: Dónde te criaste?

R: En Algemesí.

C: Qué entiendes por amigos?

R: Uf... *riu* Es posible que me tuviera que haber pensado estas preguntas antes. Qué entiendo por amigos? Pues, un amigo es una persona que te quiere mucho y que te cuida. Y que... que está ahí para ti. No?

C: Y teniendo en cuenta eso, cuántos amigos tienes?

R: Uff, muchos. En exceso. Emm... no sé. No sé poner una barrera de... osea, tengo gente que es muy clara que son amigos míos pero luego llega un momento que la línea es muy difusa y... hay conocidos, amigos... pero todo entra en un mismo saco, no sé. Yo diría que muchos.

C: Cómo fue tu infancia?

R: Muy linda. Muy... muy feliz. No sé, si pienso ahora en mi infancia... A ver, tengo 24 años, no? Tampoco es que me pille super lejos. Pero si pienso ahora en mi infancia pienso en la tranquilidad y la paz y la comodidad que teníamos cualquier persona con pocos años de edad. Muy, muy linda. Muy bonita.

C: Vale, y una anécdota que recuerdes?

R: De mi infancia... Qué es infancia? De 0 a 13? Por ejemplo...? No sé. De los 0 a los 6 recuerdo poco. Porque era un bebé. Y a partir de ahí, recuerdo... recuerdo un día que un amigo mío se rompió la nariz jugando con él en parvulitos. En el jardín de infancia o como se llame eso. De 3 a 5 años. Y estábamos jugando a tirar... a desencalar balones de árboles. Y él, hizo una broma de tirar una piedra hacia arriba y como que le cayó cerca y hizo en plan "ay, ay!" Y yo me preocupé mucho. Y pensaba que le había pasado algo y como que se rió en plan "jaja, te lo has creído, no sé qué". Y luego, otra vez lo volvió a hacer, volvió a tirar una piedra pa arriba, se le cayó y le rompió el puente de la nariz. Y empezó a sangrar y tal y yo me estaba riendo del palo "jaja, qué buena broma". *riu* Pero no era broma. Por lo que sea, tuvo que ir a urgencias y tal. *riu*

P: *riu* Hijoputa!

R: *riu* Culpa suya en un primer momento por hacer la broma. Es el cuento del pastorcillo y el lobo pero en la vida real. Ocurre. Moraleja.

>> Y eso, recuerdo jugar mucho. Me encantaba jugar solo. Porque soy hijo único, entonces me he criado siempre solo. En plan, jugando yo solo a mis juegos y tal. Y siempre me gustaba mucho. Y cuando en el cole empecé a jugar con otros niños de mi edad, me gustaba mucho inventarme juegos y hacer... pues movidas. Y guay, recuerdo muchos juegos y mucha diversión y muchas... muchos amigos, sobre todo.

P: En las notas siempre me ponía todo todo, sacaba siempre sobresalientes y notables y siempre, el último ponía “habla demasiado” porque hablaba...

R: “habla demasiado en clase” Era todo buenas notas pero, “es un poco pesao el chiquillo” era lo que me sacaban siempre.

C: Y tu adolescencia? Cómo fue?

R: Mi adolescencia... También, para mi super centrada en mis amigos. Porque fue... En plan, fue el momento en el que me hice con un grupo más cerrado de gente. Ya no era simplemente la gente que tienes en clase con los que juegas y con los que haces cosas en clase. Si no que ya tenías que pillar un contexto fuera de clase y fuera de... como más en el mundo real, no? Sin querer. Y de salir de fiesta, y de quedar y de hacer cosas. Entonces, yo recuerdo mi adolescencia siempre rodeado de amigos y... yendo a lugares, jugando a juegos... más adelante bebiendo... etc, etc, etc. Muy... muy buena adolescencia, yo creo. Bastante bien. Para la de cosas que te pueden pasar en la adolescencia, yo creo que a mi me pasaron bastante pocas.

C: Y cómo funcionaba tu adolescencia?

R: Mi adolescencia funcionaba de... de la forma en la que... Osea, yo iba a clase. Por las tardes jugaba al ordenador hasta que... tuviera sueño. Entonces dejaba de jugar al ordenador y dormía. Y a la mañana siguiente iba a clase otra vez. Y luego, todos los fines de semana nos juntábamos los colegas, pues a cenar juntos o a pasar la noche en casa de un amigo jugando también... También un ambiente muy friki, siempre, muy... No íbamos a quemar coches de policía como hacen los jóvenes de adolescentes. Ni íbamos a armar escándalo ni nada, simplemente nos dedicábamos a jugar a juegos y a pasar un rato lindo con los colegas. Así funcionaba mi adolescencia. No tiene mucho más.

C: Cómo son tus amigos?

R: Muy buenas personas. Todos. Creo que es el baremo que tengo de amistad. El... el límite que hay para... que tienes que superar para ser amigo mío es ser buena persona. Y en el momento en el que eres buena persona ya me da un poco igual tu existencia. Osea... no, tu existencia en el sentido de que no me importa como seas, o tu personalidad, o si eres más borde o eres más seco, si eres más cercano, más cariñoso, más lo que sea... Creo que siempre sin querer he ido cayendo donde había buenas personas y ya está.

C: Cuánto dirías que piensas en tus amigos cada día?

R: Constantemente, no? Todo el rato. No lo sé. Es que tengo muchos amigos. Entonces, siempre estoy pensando en alguien. Siempre hay alguna canción que me recuerda a alguien, o algún juego que me recuerda a alguien, o algún momento que digo “esto le haría mucha gracia, tal”. Osea, al final todo lo que haces en tu día a día, pues... son trocitos de otras personas que te han ido dando y... y pues me acuerdo de ellos. Constantemente. Todo el rato. Sin parar. Como el imperio romano. Igual.

C: Y cuánto tiempo pasas con tus amigos a la semana?

R: A ver, vivo con uno de ellos. Porque el resto se han ido. Pero vivo con un amigo mío y trabajo también con él. Cuando trabajo. También... he tenido amigos en los estudios, en el mismo sitio en el que estudiaba. Ehh, no sé, si salgo de casa, a no ser que sea para comprar o para hacer algo funcional estoy con amigos. Si estoy... no sé. Todo el tiempo en el que no estoy solo, estoy con ellos.

C: Y algo que quieras decir, añadir, frase lapidaria que se te pase por la cabeza...

R: Frase lapidaria. Es que tú pides eso como si tuviéramos... No, pues que la amistad es muy bonita. Y que hay que ser amigo de mucha gente. De toda la cantidad de gente posible. No entiendo a la gente que dice “no, yo tengo a mi grupo de amigos. Y con eso me sobra” Por qué? Hay gente super guay en el mundo. La mayoría de gente es super guay. Con lo que molaría poder conocerles a todos. Tampoco digo entrar en su vida como si fueras un pilar fundamental para su persona. Pero conocer personas y que te caigan bien y pasar un rato agradable con ellas... Yo creo que es una cosa super guay que deberíamos hacer constantemente. Sin parar.

C: Pues moltes gràcies.

R: A tú.

RUBÉN, PAKITO I YUSEF

CLÀUDIA: Digueu-me els noms.

RUBÉN: *Vale, vale, vale pero cada uno uno. Yusef!*

YUSEF: *riu* Pakito!

PAKITO: Rubén.

R: *Pero vamos a hacerlo más rápido, para que quede mejor.*

Y: *Vale.*

R: Yusef

Y: Pakito

P: Rubén

R: *riu*

C: Des de quan us coneixeu?

P i Y: Buff...

R: *Qué payasos! Desde...*

Y: A vore, realment, els tres com a grup, des de 2015, 2016.

R: *Diez años*

P: Jo tindria quinze anys

R: *Diez años*

Y: A Rubén... Rubén i jo ens coneguem des de farà...

R: *Diez, quince...*

Y: No, que va. Tota la vida pràcticament.

R: *veinte...*

Y: Anàvem al col·legi junts.

R: *Entre veinte y diez.*

P: Però jo soc millor amic.

Y: Sí, Pakito *me* cau millor. No anem a dir mentides.

R: Alrededor de treinta años juntos.

Y: No. Jo i Rubén tota la... pràcticament tota la nostra vida, en plan, *des de que* tens ús de raó. I al Pakito des de fa deu anys. Deu, dotze anys.

P: Deu?

Y: Sí.

R: *Prácticamente ya.*

C: Com us vareu conèixer?

R: *Yo y Yusef en clase...*

Y: Jo el volia matar...

R: Porque...

P: Perquè Rubén en classe és tonto.

R: *Yusef es tonto...*

Y: Rubén era molt pedant.

R: *Cómo lo vas a saber tú si nunca me has tenido en clase?*

P: *Pero me lo han dicho todos tus amigos.*

R: *Has escuchado hablar de la tontería de Rubén...*

P: *Todos tus amigos, todos tus amigos me lo han dicho.*

Y: Rubén de xicotet era molt pedant i feia coses molt rares, i jo el volia matar. Però corria molt.

R: *Si, soy muy veloz. Estoy super orgulloso de eso. *riu**

Y:*riu* I a Pakito el *coneguem* perquè un dia, un amic de la quadrilla que teníem en el moment, en 2015, com he dit, el va portar i se va quedar, i el amic este en comú se'n va anar i va dir "*pues me xale jo també*" i Rubén que, molt bo ell, li va dir "*¿por qué no te quedas con nosotros?*" i va dir "*pues vale*".

P: i jo en plan "uí uí uí, mai m'havien dit que *me quedara* en un grup, saps?"

R: *No me acordaba para nada de esta historia.*

P: Sí. En el, en el...

Y: mercat.

P: teular. no, en el teular.

Y: Hòstia si que mos menejarem bro.

P: Sí, estàvem en el mercat. Començarem en el mercat i vam anar al teular. I en el teular se'n van anar el Llini i Bonache i el Rubén va dir "*quédate si quieres, bro*"

R: *Pero, no fue en la recta donde nos conocimos?*

P: *No, osea, no pero... la primera vez que me dijisteis que me quedara...*

R: *Te lo dije yo?*

P: Sí.

R: *Yo no tengo recuerdo de eso.*

P: *Bueno, yo sí.*

R: *vale te creo, te creo. Pero yo no me acuerdo.*

P: *Y dijiste, tal..*

R: *Yo lo único que recuerdo es robarte el móvil para declararme a Sara...*

P: *A Sara Sánchez, hijo de puta.*

R: *A Sara Sánchez.*

Y: No, no, eixa no era.

R: Sí, era Sara Sánchez.

P: Sí, sí, sí que era Sara Sánchez.

R: *Antes de que la conociéramos nosotros en bachiller. Esto fue... sería en cuarto de la ESO o tercero de la ESO.*

P: *Ya ves, què xavals.*

R: *Te robé el móvil para declararte. De nada.*

Y: Això va ser en el teular. Ai en el teular...

P: *De nada de qué? Si me dijo "Pakito lo siento, pero..."*

Y: *"No siento lo mismo"*

P: *Algo así, no?*

R: *Y a parte, te cambié el nombre de Francisco o Fran a Paco.*

Y: *Yo le llamaba Polo por aquel entonces.*

R: *Si, le llamábamos todos Polo porque había como cuatro Franés ya en el grupo. Hasta que yo te dije "Basta. Tú vas a ser Paco. Aunque tengas 15 años. A partir de ahora vas a ser Paco".*

P: I ací estic, Pakito.

R: *Y aquí está la evolución, eh? De nada por dos. Qué habríais hecho sin mi?*

P: *Muchas cosas.*

R: *Pf. Siguiete pregunta.*

Y: *Ser feliz.*

P: *Muchas cosas. Next one.*

C: Com va ser la vostra història?

P: De què?

C: Des que us vau conèixer.

Y: Bua!

P: Què? Tota la història des que mos vam conèixer?

C: Resumen.

R: Bua!

Y: Mira... eh... *punyalaes*, per *raere*. Robo de parelles.

P: *Punyalaes* per *raere*, robo.

R: *Pero, pero, pero no, no, no... Pausa. Yo lo que recuerdo es: amor, cariño, comprensión...*

P: *Pues solo lo recuerdas tú, eh? Solo lo recuerdas tú.*

R: *Ante... No, no porque a lo mejor...*

P: *Porque Yusef y yo recordamos robos, asesinatos...*

R: *Sí, sí, y cuando todas esas ocurrían...*

P: *puñaladas por la espalda, lloros, lloros...*

Y: *Dejadle hablar!*

R: *No! Y cuando todas esas cosas ocurrían a quién le veníais llorando?*

P: *Al Yusef.*

R: *A mí!*

P: *Al Yusef!*

Y: *Un poquito a los dos.*

R: *Me veníais a mi llorando y me decíais "Estoy muy triste porque ha pasado no sé qué"*

P: *A ti no te voy a ir llorando "Me gusta María Oliver, pero es que mi amigo se está liando con la chica a la que quiero. Voy a llorarle a él".*

R: *Yo recuerdo consuelo, yo recuerdo apoyo, yo recuerdo...*

Y: *Hubo de eso, hubo de eso.*

R: *Yo recuerdo yo tener tristeza y buscar a Yusef, yo recuerdo eso tío...*

Y: *Perseverància. Perseverància.*

R: *Esa es para mi la historia.*

Y: En plan, som un grup que l'ha cagat molt entre ell, entre nosaltres. També *ha hagut* molt de *apoyo* com diu Rubén, no és mentira. Però sobretot *perseverància* per voler continuar junts a pesar de tot. I...

P: Sí, sempre mos hem buscat.

R: *Es una, siempre ha sido una...*

P: Quan mos hem separat al final... els camins han tornat a *juntar-se*.

R: *Ha sido siempre una zona de confort...*

Y: I mira que hem intentat separar, eh? *Lo més possible.*

R: *... nuestra amistad.*

C: Osiga, us heu barallat, però heu tornat a estar junts.

P: Sí, sí... Sempre, sempre.

R: *Es que...*

Y: Sense parar. Cada dos anys.

R: *A ver, hablo de mi porque estos pavos son unos payasos pero yo creo que la amistad esta es muy cómoda. Entonces, sin querer vuelves aquí porque es donde más cómodo estás.*

P: Sí... no busques.

R: *Conozcas a quien conozcas y estés con quién estés sabes que entre nosotros voy a estar cómodo. En plan, sé que bueno, hace dos años que no le veo pero... me echo una partida, ¿sabes?.*

P: *Pero porque todas las cosas que haces por primera vez las hemos hecho juntos. ¿Sabes?*

R: *¿Sí? ¿Tú crees que es eso?*

P: *Sí, sí. Yo sí. Si no... os mandaba a... *riu* No, pero sí.*

Y: **riu* No, jo vos estime molt. S'esteu fent molt avorrits, però jo vos estime molt.*

R: *Así eres?*

Y: Ai, és de veres.

P: És que *antes* eixíem...

Y: *Antes* féieu coses que a mi m'agradaven més.

R: *Pero es la depresión de los veintipico, bro. Luego se pasa.*

Y: *No hay depresión en los veintipico.*

R: *A los treinta... Hay depresión a cada década.*

P: *Claro, pasas de la depresión de los veintipico a la de los treinta.*

Y: *La década entonces será a los treinta.*

R: *Y la década de los veinte años ¿qué?*

Y: *Ya la has pasado mi niño.*

R: *No, bueno pero la depresión no tiene por qué pegar cuando cumples exactamente veinte años. Que a mi me pegó. Y estoy llevando eso... Y estoy arrastrándolo hasta ahora. Pero... me puede dar en cualquier momento. A ti te ha dado también ¿eh? Tontainas. Tanto que te ríes ahí.*

P: eh.

Y: *Sí, sí. Ya pero...*

R: *Y es esa, bro. Es esa. Es en la que estamos. La depresión de los veinte. Pues mira.*

P: *¿Qué? Pero por qué esto?*

R: *No sé.*

Y: No, però no estem mal. Estem bé. Ara, ara...

P: *No, no. Nuestra historia.*

R: *Nuestra historia. Resume nuestra historia en tres palabras.*

- Y: *Vale, una cada uno. Venga.*
- R: *No, tres palabras cada uno.*
- P: *Eeh... ¿Tres palabras?*
- Y: *Vale. Perseverancia...*
- R: *Vale.*
- Y: *...desarrollo y... conflicto.*
- P: *mmm... apoyo, amor...*
- Y y R: **riuen**
- P: *No?*
- R: *Sí, sí.*
- P: *Pues os habéis reído.*
- R: *Perdón, perdón.*
- P: *y...*
- Y: **riu** una mala ara, no?
- R: **riu**
- P: *Ja...*
- Y: *No tot ha sigut bonico, no li ho digues*
- P: *Estava pensant "y pesaos" però no, no, no...*
- R: *No porque es una, es una palabra...*
- P: *Está prohibida, claro. La p-word aquí está prohibida.*
- R: *Pues di una cosa mala.*
- P: *No, no hay, no hay nada malo.*
- R: *Yo digo: risa, lloro...*
- P: *Claro, ya ves, la risa. La risa siempre ha estado presente.*
- R: *... risa, lloro y... aburrimiento.*
- P: *Aburrimiento. Y mucho aburrimiento juntos.*
- R: *Pero a mi es que... Yo creo que habéis hecho, o el grupo a lo mejor ha hecho que a mi me guste mucho el aburrimiento.*
- Y: *A ver, a mi me gusta aburrirme.*
- R: *Porque yo horas que nos hemos pasado en casa del Alvir por ejemplo, sin jugar a ná. Pero sin jugar a ná, eh? De estar sentados en el sofá. Sí, esto ha ocurrido.*
- Y: *Parlant.*
- R: *Bueno, o no, eh? O un verano... un jueves de verano.*
- P: *Ja no, sense fer res, sense fer res també.*
- R: *Que no teníamos nada que hacer y fuimos a casa el Alvir, y estábamos tumbados en el sofá.*
- P: *Sí, sí.*
- R: *Con el ventilador, deseando que girara el ventilador para que te pegara a tí.*
- P: *Ya ves, estando con el móvil o lo que sea.*
- Y: *Sí, ha sucedido, ha sucedido.*
- R: *Ahí estábamos aburridos, ahí estábamos aburridos, pero muy a gusto.*
- P: *Pero porque ya habíamos estado diez horas juntos, sabes? En plan, todo*

esto és que hem estat com cinc anys estaguent...

R: *Constantemente juntos.*

P: Tots els putos dies perquè sols teníem classe. *Bueno estos...*

R: *Claro.*

P: I... quedàvem tots els dies i mos passàvem deu hores junts.

R: *Es que era...*

Y: Tots els dies.

P: Al final de la nit, a les cinc del matí quan estàs per ahí en els teus amics *sentat*, òbviament al final t'avorreixes.

Y: I és que quan te n'anaves a casa a jugar a videojocs, també estaves en ells, al final. Jugaves en ells.

P: *Claro*, estàs en casa i fora.

R: *Y a los que tenías en clase, los tenías en clase.*

P: *Claro.*

Y: Ea.

R: *No salíamos, es que ha sido constante, eh? Eso sí que es nuestra historia.*

Y: *Es un bucle.*

R: *No parar de...*

Y: *Un bucle.*

R: *Nuestra historia, ahora a lo mejor ya no, ahora es otra nueva historia pero la historia que hemos tenido si que ha sido estar juntos.*

P: *Sí, sí, sobre todo estar juntos.*

R: *Todo el rato.*

Y: *First of all.*

P: *Por eso hemos pasado todo con...*

R: *Sin querer, claro. Porque si pasa la adolescencia y coincide que literalmente no nos separamos, pues claro, lo hemos pasado todo juntos, por supuesto.*

P: *El primer beso, un amigo.*

R: *No hemos perdido la virginidad juntos porque mira.*

Y: *Porque no quisisteis.*

P: *Pero casi, pero casi.*

R: *Pero prácticamente.*

P: *No compartimos novia porque mira.*

Y: *Porque no quisisteis.*

R: *Pero casi.*

P: *Porque no queréis, porque no queréis.*

Y: *El que no quiere eres tú ¿eh, guapito?*

P: *Siguiente pregunta.*

R: *Siguiente pregunta.*

C: Una anècdota que recordeu junts.

P: Els tres junts?

Y: Maatoo *riuen els tres* lapislàzuli.

R: *Estamos en la mejor época porque nos acordamos de las anécdotas. Tenemos que aprovechar ahora.*

P: *Lapislazuli.*

Y: *Yo tengo tres. Una es lapislázuli, que os dejo contarla a vosotros si queréis.*

P: *Es que lapislázuli...*

R: *No, lapislázuli es muy soez.*

Y: *La otra es...*

R: *Todas son muy soeces, no tenemos historias bonitas que contar.*

Y: *La otra es las fallas que no hubo fallas.*

R: *¿Qué fallas?*

P: *¡Hostia!*

R: *Buaa pero esa es ilegal también contarla. No podemos contar cosas ilegales*

P: *Hostia las fallas que no fueron fallas.*

R: *Bueno podemos decir bocadillos.*

Y: *Venga.*

P: *No, no...*

R: *Fueron unas fallas... Fueron cuando la cuarentena que no ocurrieron las fallas.*

Y: *Pero si que estaba la... en plan, los días festivos.*

P: *2021, ¿no?*

R: *Exacto, era, antes de que la cuarentena existiera realmente que simplemente era un periodo de paz y de fiesta ahí en el que no ocurría nada y todo era maravilloso. Sobre todo aquí en valencia que tal... Nos quedamos sin fallas que era como triste, pero aprovechamos para estar en otro piso que tenía yo aquí en Valencia nosotros tres juntos, pues esa semana y media de fallas.*

P: *Ya, y no teníamos nada que hacer.*

R: *No teníamos nada que hacer.*

Y: *Teníamos...*

P: *Qué raro.*

R: *Los planes, todos los planes que teníamos para fallas...*

Y: *Cancelados.*

R: *...no existían, pero teníamos ese tiempo libre.*

Y: *Sí que lo teníamos.*

R: *Entonces fueron... una semana y media de estar juntos jugando, viendo series, escuchando música, todo el rato desde que nos levantábamos hasta que dormíamos...*

P: *Realmente, no sé qué hacíamos pero, pero...*

Y: *Comiendo bocadillos.*

R: *...juntos comiendo bocadillos.*

Y: *Pero muchísimos bocadillos.*

P: *Ya ves.*

R: *Hinchándonos a bocatas, cervecitas...*

P: *Engordamos, engordamos un puñao de todos los bocadillos.*

Y: *De tal forma que, no sabíamos... en plan, hablábamos de todas las cosas que habíamos hecho igual, el tercer día pero no sabíamos si había pasado ese día, el anterior o el anterior...*

R: *Sí, el tiempo... el tiempo dejó de existir o sea...*

Y: *...todo era el mismo día.*

R: *Entramos en un bucle temporal...*

P: *Ya ves...*

Y: *Tot era el mateix dia.*

P: *No, no sabem què estava passant.*

R: *Encima fue cuando Cruz Cafuné sacó "visión túnel"*

Y: *Pua!*

P: *Ya ves.*

R: *Que lo vimos... en plan, lo acabamos de ver en plan "vamos a escucharlo todos juntos" pero... antes de fallas ya lo habíamos escuchado. Pero lo pusimos... tal no sé qué, el vídeo entero de la hora entera del EP de visión túnel entero. Se acababa, lo volvíamos a poner otra vez.*

Y: *En bucle.*

R: *Se acababa, lo volvíamos a poner otra vez. Entonces siempre estaba sonando el puto mismo disco.*

Y: *Literalment, la banda sonora de les nostres falles sense falles.*

R: *¡Ah! ¡Qué increíble disco!*

P: *Mortal. Anecdota.*

R: *Y ¿cuál es la otra? Has dicho tres.*

Y: *Ehh... la de lapislázuli, esa... y se me ha olvidado la tercera. Pero no era tan... tan. Pero era un día de fiesta.*

R: *Es que para mí, chicos, cada día que nos vemos sería una anécdota que contar. Porque ahí siempre pasan cosas.*

Y: *La primera partida del d&d.*

P: *Mos vam riure molt. Sí.*

Y: *La primera partida del d&d.*

R: *¿La recordáis con cariño?*

P: *Sí... sí. Nos reímos que flipas.*

Y: *Pero que flipas. Jo i Pakito pegant-li de hòsties a una porta.*

P: *Era subreal, era subreal.*

Y: *Jo crec que... sí. Eixa és totalment legal. Sí. Una de les millors anècdotes.*

R: *Pero esa es trampa porque en el d&d todas las partidas también valen.*

P: *Ya... tienes razón.*

R: *Ay... no sé. Es... mira hemos empezado diciendo "iguau cuantas!" y ahora no se me ocurriría ninguna que contar.*

Y: *Bro, hay mil.*

R: *Es que hay mil. Es que es eso.*

Y: *Individuales. En plan, individuales de yo con él y yo contigo...*

R: *Es que se me embotan. Yo recuerdo una que me hace mucha gracia es*

cuando el Pakito intentó meterse una lata de Aquarius en la boca y no le cupo, obviamente. Entonces le entró rampa en la mandíbula o en el cuello, no?

P: **riu* Hostia... què duro, ahí ya ves.*

R: **riu* una rampa ahí... y explotastes, implosionastes...*

P: *Me entró rampa y no podía...*

R: *Es que te quedaste super bloqueado, como que todo su cuerpo se contrajo. Yo y el Alvir, estábamos Yo, el Alvir y el Juanma.*

P: *Estabais llorando bro.*

R: *Yo y el Alvir nos quedamos en plan “¿Qué está pasando?” y nos dijo “Em ha entrado rampa” bueno mucha risa. Esa es espectacular.*

P: *Però perquè són situacions que te rius en eixe moment. En eixe moment són molt gracioses.*

R: *A ver, eso son las anécdotas, ¿no? También un día...*

P: *No, hay anécdotas que son muy graciosas siempre.*

R: *...cazamos fantasmas en el cuarto de Torrente*

P: *Ya ves... ha habido miedo.*

Y: *Què dur...*

R: *Esa es muy mítica.*

P: *Ha habido miedo.*

Y: *Què dur.*

R: *¿Qué más anécdotas hay? En plan, como si tuviéramos un librito de anécdotas.*

P: *Cullera...*

R: *Cullera. Colarnos en piscinas de Cullera para nadar en ellas a las cinco de la mañana.*

Y: *En pilotes.*

R: *En pilotes.*

Y: *Al principi no fue en pilotes, he de dir.*

P: *Però al final mos agradava.*

riuen

Y: *En plan, entràvem en... mos llevàvem la roba i entràvem en calçotets pa llevar-mos la arena.*

R: *También es cierto que la primera vez que entramos en con los calzoncillos y salimos dijimos “nunca más”. Porque teníamos los calzoncillos mojadísimos, luego no teníamos salida...*

Y: *Después te ficaves el pantaló...*

P: *Era mucho más cómodo...*

R: *Luego todo el pantalón lleno de arena con los calzoncillos mojaos...*

P: *Era mucho más cómodo ir desnudo.*

Y: *I començàrem a fer-ho molt chill.*

R: *Porque el Aloha también es una anécdota en general, increíble.*

Y: *Todo Aloha.*

P: *Claro, es que... a Cullera íbamos todos los findes.*

R: *Claro esto... esto es memoria valenciana.*

P: *Y ahí pasaban...*

R: *Crónicas de Valencia.*

P: *...cada finde pasaba algo, en plan...*

R: *Claro, eso era un chiringuito...*

Y: *En la playa.*

R: *Un chiringuito de playa en Cullera...*

Y: *Al que no íbamos, por cierto...*

R: *Al que no íbamos pero la gente de nuestra edad de, ¿qué eran? ¿17 años? 18?*

Y: *Sí...*

R: *La gente de nuestra edad... bueno, de 15 realmente a 19... sí. La gente de nuestra edad de todos los pueblos de alrededor iban a Cullera, rollo, el fin de semana, el sábado, a ese chiringuito concreto pero no para ir a ese chiringuito sino a la zona alrededor que eran todo dunas de arena para...*

Y: *Hacer botellón.*

R: *Para hacer botellón.*

Y: *Y escuchar la música que había.*

R: *Una zona de botellón brutal. Ha sido nuestra ruta del bacalao.*

P: *Y lo chaparon.*

R: *Hasta que lo cerraron, el Aloha.*

Y: *Es que dejábamos la playa muy guarra.*

R: *Sí, la verdad es que...*

P: *Nosotros, personalmente recogíamos todo lo que tirábamos.*

R: *No, no es cierto.*

P: *Eh, yo personalmente.*

R: *Tampoco es cierto.*

P: *Bueno, tú no lo sabes.*

Y: **riu**

P: *Lo hacía por la noche para que...*

Y: *Han passat tantes coses...*

R: *Todas... la mayoría... el 90% de las aventuras de borracho han pasado en el Aloha.*

Y: *Mos hem passat, mos hem defés en peles... osea, no*

P: *Què?*

Y: *No defendre-mos sinó, evitar-les. Han sigut, la veritat... En el Aloha?*

R: *Sí claro, y también hemos visto peleas.*

Y: *I també hem vist peles.*

R: *Cuando Pakito le soltó una yoya a un chaval.*

P: *Si, i mos...*

R: *Pakito ha agredido a personas, que quede grabado. Que Pakito agredió a un chaval en el Aloha. Yo estoy diciendo factores, ¿eh? Estamos desvelando.*

P: *Eh, a mi también me agreden, ¿eh?*

R i Y: **riuen**

Y: *Yo no agredo si no me agreden.*

P: *Osea que cahaval...*

R: *Qué va, el Pakito es muy bonito. Nunca le haría daño a nadie.*

Y: *¿Más anécdotas? Vols més anècdotes? Tenim moltes més anècdotes que contar.*

P: *Vamos, cada día es una anècdota.*

R: *Podríamos estar toda la tarde.*

C: *Voleu contar alguna més?*

Y: *Mira, jo vaig a contar una que no sé si recordareu. En quarentena. El joc este...*

P: *Hostia... ya ves. El Gartic Phone.*

R: *El Gartic Phone.*

Y: *El Gartic Phone.*

P: *Yo creo que es la vez que más me he reído en mi vida.*

R: *Pero eso no es una anécdota, no? Es simplemente un momento gracioso.*

P: *Dios mío...*

R: **riu* Creo que no estamos entendiendo el concepto de anécdotas.*

Y: *Esnifada en el Deluxe, para mí es una anécdota.*

P: *A ver...*

R: *No... no es una anécdota. Es una broma interna.*

P: *Es una broma molt interna, bro. En plan, no crec que als que vagen a vore este vídeo els interesse...*

Y: *Si són d'Algemesí ho entendran.*

R: *Tampoco tanto.*

Y: *Tampoco sí.*

R: *Es una broma bastante interna, bro. Fue un día que jugamos a un juego que era...*

Y: *El Gartic Phone.*

R: *En la cuarentena, el contexto puede que sí llegue a ser una anécdota. El panel como tal no. Bueno, en cuarentena. Estábamos sin vernos...*

P: *Es que yo creo que él decía el contexto.*

R: *Es que yo creo que mi colega es tonto.*

P: *Yusef?*

Y: *Eixe és el respecte que jo rep de...*

P: *Però és veritat o no és veritat?*

R: *En cuarentena que no nos... que estábamos cada uno en su casa...*

Y: *Es totalment inverídic.*

P: *Que dic lo del context.*

Y: *Ah, sí.*

R: *...no nos veíamos. Cállate. Callaos de una vez.*

P: *¿Lo ves? Que dice el contexto.*

R: *Vale, pues lo explico.*

Y: *Que sí, cuéntalo, maricón.*

R: *¿Contexteo o no contexteo?*

P: *Haz lo que quieras. Me das igual.*

R: *Y... nos echábamos mucho de menos. En la cuarentena porque no nos veíamos.*

Y: *Qué mono.*

R: *Entonces, nos metíamos en Discord, que es una forma de comunicarse de forma on-line...*

Y: *Que no hace falta que lo expliques todo.*

R: *Por voz y audio.*

Y: *Que no són idiotas.*

R: *Explico lo que me sale de los huevos.*

P: *Bueno, però i si... n'hi ha gent tonteta, què?*

R: *Y... entramos a un juego on-line que se llamaba Gartic Phone que es como el teléfono loco, de ir diciendo una palabra y que la siguiente persona diga una frase y tal, hasta saber què llega al final, pero de dibujos. Entonces, te salía... Por ejemplo, yo tenía que escribir un prompt. Y ponía: "el Yusef pescando". Vale? Entonces, a Pakito solo le llegaba eso, "el Yusef pescando". Entonces Pakito tenía que dibujar lo que él podía de Yusef pescando. Luego ese dibujo de Yusef pescando, me llegaba a mí.*

P: *Claro, i ací no som Dalís.*

R: *Me llegaba a mí... claro, claro y los dibujos eran muy divertidos. Me llegaba a mí el dibujo. Y yo del dibujo asqueroso y horrible que había hecho Pakito, tenía que interpretar qué quería decir, ponerle un título...*

P: *Asqueroso y horrible de qué?*

R: *Y ese título le llegaba a otra persona y la otra persona tenía que hacer un dibujo de ese título que yo había sacado de la interpretación de Pakito. Hasta que al final se revelaba qué era el principio y cuál había sido el final.*

P: *Por lo tanto, nunca acertábamos.*

R: *Muuy divertido.*

Y: *Sí... sí. N'hi havia unes quantes que sí...*

R: *Tenemos que volver a jugar a ese juego, es muy divertido.*

R: *Yo creo que ya está bien de anécdotas. ¿No?*

Y: *Ahora cosas tristes.*

P i R: *¿Qué? ¿Por qué?*

Y: *Es broma. Jeje.*

P: *No es broma.*

R: *No me acuerdo prácticamente de cosas tristes ¿eh?*

P: *Bueno...*

Y: *¿Que no?*

P: *También están en nuestra vida.*

R: *Pero yo ya, me quedo con las bonitas. A mí ya me da igual. Yo ya no... yo ya no os guardo rencor por nada.*

P: *Yo sí.*

Y: *¿Quieres algo bonito? ¿Nuestro?*

R: *No. Me da igual también.*

Y: *¿No has dicho...? Has dicho que es lo único que te importa.*

R: *Sí, di, venga...*

Y: *No, ya no quiero decírtelo.*

R: *Va, que era broma. Yusef.*

P: Yusef:

Y: El dia que... férem un cercle... Estàvem com molts dies *sentats* en casa del Alvir sense fer absolutament res. I vam dir, "eh, au a ficar-mos en cercle i a dir una cosa bonica de cada *uno* per rondes"

R: *Lo dije yo. Lo propuse yo.*

Y: *¡Tú no dijiste nada!*

P: *Si, ¿no? Jo crec que si*

R: *Claro que lo propuse yo. ¿Quién más va a proponer eso?*

P: *Quien va a proponer això?*

R: El Linares?

Y: Yo.

P: Ja, però no ho vas proposar tu...

R: *Puede ser. Puede ser, puede ser. Pero yo creo que lo propuse yo.*

Y: *Yo creo que lo propuse yo.*

R: *Ahora se te ha ocurrido.*

Y: *Tú propusiste... no.*

P: *Tú propusiste las malas.*

Y: *No, no, no... eso fue el Alvir.*

R: *¡Al contrario! Al contrario.*

Y: *Bueno, la cosa és que mos diguérem coses molt boniques.*

R: *En plan era decir una cosa... o una o tres cosas lindas de cada uno. Y las dijimos. Y eran lindas porque nos queremos.*

Y: I aixina, última cosa bonica que he de dir. *Hasta* passar a la següent pregunta... És que tots els anys o *casí*...

R: *¿Y si la siguiente pregunta es: "Di 10 cosas bonitas"?*

Y: *Vale, pues no dic res.*

P: No sé quina és la següent, és la següent pregunta això?

Y: No dic res. No és? *Vale.*

P: Com saps que no és? A qui has mirat?

Y: Eh... al *ente*.

R: A la productora.

Y: A la directora.

R: *A la que está haciendo el TFG, ¿sois tontos, chicos? ¿Por qué estáis...?*

Y i P: *¡Cállate!*

Y: *Que ahora lo va a tener que cortar.*

P: *¡Cállate bro!*

R: *Y antes no tenía que cortar. Esta conversación no la tenía que cortar.*

Y i P: *No*

P: *¡No tantas cosas, bro!*

Y: *Estamos haciendo una única toma. Es un oneshot esto.*

P: *Es un puto oneshot, ¿vale? ¿Te ha quedado claro?*

Y: *Bueno, quasi tots els anys. La majoria d'ells per lo menos, des de fa molts anys. Rubén en cap d'any pregunta què esperem de l'any següent. I és molt divertit i molt bonico, a voltes. A voltes dóna por, però... de normal és molt bonic i molt divertit vore com... si hem acertat les prediccions dels nostres amics después d'un any. I ja està. Això és bonico.*

R: *Next question.*

C: *No hay más.*

R: *Ah.*

Y: *¿Ya está?*

P: *Pues vaya mierda de amigos somos.*

R: *Somos super mega amigos, ¿qué dices?*

C: *Eixa és la conclusió que has tret de tot això?*

R: *¿Una frase lapidaria?*

P: *¿Lapidaria?*

R: *La amistad es lo mejor que hay.*

P: *La amistad.*

R: *Lo mejor que hay.*

P: *La amistad.*

Y: *Tengo que cambiar de amigos.*

P: *Que quede claro, que es lo mejor que hay.*

R: *La parada de tren.*

Y: *Tengo que cambiar de amigos.*

R: *No... no digas eso. Di la verdad.*

P: *Yo también.*

Y: *¿La verdad?*

R: *Sí.*

Y: *¿No puedo decir que tengo que cambiar de amigos? Muchas veces lo pienso.*

R: *Di la verdad. Pero ya lo sé que lo piensas, pero eso me da igual.*

Y: *El paso más importante que puede dar una persona es el siguiente.*

R: **riu**

P: *I el últim.*

R: *¿Puedes dejar de robarle citas a Brandon Sanderson?*

P: *No, ¿sabes quién decía esa frase?*

R: *Brandon Sanderson.*

P: *¿Y sabes quién más?*

R: *¿Quién?*

P: *Carlos.*

Y: **riu**

P: *El vagabundo del bar.*

R: *Esa frase se la dije yo a Carlos.*

P: *No no, no. Él se acercó a nosotros y dijo "sabéis cuál es el mejor paso que puede dar un hombre?" y dijo "el siguiente". O bueno, tú ibas a decir "el*

siguiente” y él dijo, “exacto” o algo así.

R: Puede ser.

P: Y yo me quedé en plan “¿what?”. Así que Brandon Sanderson se la robó a Carlos.

R: Yo creo que no somos tan amigos.

Y: Nos odia.

R: Sí... nos queremos.

P: Os quiero.

PILI

CLÀUDIA: Nombre?

PILI: Pilar

C: Edad?

P: 53

C: Tienes pareja?

P: Sí.

C: Ocupación?

P: Peluquera.

C: Y cuánto tiempo dedicas de ocio al día?

P: Dos horas, una hora... Depende.

C: Dónde te criaste?

P: En Algemesí, en un barrio.

C: Qué entiendes por amigos?

P: Pues... la amistad para mí... Es que, yo por ejemplo no tengo hermanas y tengo un montón de amigas. Y para mí las amigas pues... cómo te diría yo? Son como... las clasifico, sabes? Está la amiga divertida, la amiga mamá, la amiga apoyo, muleta, la amiga luz, la amiga... Entiendo que es muy necesario para vivir. Es que las tengo como una familia. Para mí los amigos son familia, eso.

C: Y entonces, teniendo en cuenta eso, cuántos crees que tienes?

P: Cuántos? Amigos amigos, lo que digo familia, hay un grupito y tendré cinco, cinco o seis. Ponle ocho. Y después, es que como me relaciono no sólo Algemesí, pues a lo mejor en Benifaió dos, en Danza dos más... etc

C: Cómo fue tu infancia? Cuéntame una anécdota que recuerdes.

P: Pues... ya? Mi infancia para mí genial. Osea, la infancia de los 80 imagínate. Vivo en un pueblo que tiene mucho campo, un río... Sabes? Muy asalvajado todo, muy natural, muy de... con naturaleza... Y muy inocente. Fui muy inocente en mi infancia. Me encanta. Tengo muy buen recuerdo. Tengo muy buena esencia dentro de mí de esa infancia. Sí sí.

C: Y una anécdota que recuerdes de ella?

P: Anécdotas muchas, pues cuando jugábamos de pequeños los chicos a por las chicas... A todo lo que se jugaba que no había móviles... Entonces jugábamos a saltar, a correr, a perseguirnos, al escondite, a cantar... Me acuerdo... recuerdo noches cantando... Cada vez le tocaba a una... flipando, sabes? Muy muy guay, muy... Y todos los domingos, campo, paella... pf genial. Una infancia genial.

C: Y cómo fue tu adolescencia?

P: Pues mi adolescencia... recuerdo que mis amigas empezaron... fueron más maduras que yo. Yo me quedé como más infantil. Y entonces, pues cambié. Porque... digo pues... Sabes? Fui cambiando de cuadrillas "esta va más rápida, pues me voy a otra" Pero para mí no es ningún problema porque me encanta botar de... sabes? Socializar por aquí, por allá, experimentar...

Entonces no tengo ningún problema. Y todo lo que se va vuelve.. y me he ido y he vuelto. Y sigo haciéndolo así. Y... adolescencia? Pues fui bastante Patito Feo por el hecho de que todas desarrollaron antes que yo. Hasta que no fui a Francia con 16 años o 17 y volví y todas "ay, qué te ha pasado?" y tal. Cambié muy tarde, entonces... Creo que fui... que me atrasé. Adolescencia más... Precoz? Tardía.

C: Vale, acuérdate de mirarme a mi, no mires tanto a la cámara.

P: Es que cómo soy, soy...

R: A mi también me gusta.

C: Protagonista.

P: Me encanta la cámara, soy, cómo se llama esto? Cómo se llama la palabra?

R: Valero creo que es.

P: No, no. Ahora no la encuentro la palabra esta.

R: Narcisista.

P: Narcisista! *riu* Hija de puta, me encanta. Me encanta más un foco que...

R: Por qué te crees que hay tantos espejos en casa?

P: Sí, y cuadros. Por todas partes. Quién vive aquí? Vive Josefa?

C: Vale sigo.

C: Cómo son tus amigos?

P: Cómo son mis amigos? Pues justo como he empezado a contarte lo primero. Cada uno, cada uno tiene una personalidad, pero que somos afines. Osea, nos protegemos y nos queremos pero cada amigo tiene una... para mí es... lo que te he dicho antes. Una es la mamá, otra es la divertida, otra es... sabes? Como es... La pregunta es cómo son mis amigos? Pues eso. Para mí... Cómo son? Pues, cada uno, pues eso. Con una personalidad diferente pero súper importante. Para mi, para... que me hacen bien. Sí.

R: Que te aportan cosas.

P: Muchas, cada uno me aporta algo. Cada uno. Necesarios... Incluso, ves? tengo la de... la amiga que si me hundo me va a recordar lo que yo valgo. Después hay otras que yo necesito... ellas necesitan que yo haga de psicóloga... Entonces también me hace eso, valerme más. Y las de la borrachera... Etc, cada una...

C: Cuánto dirías que piensas en tus amigos cada día?

P: Pues, como ya te he dicho que es como familia, nos levantamos todos con los buenos días. Hay uno de Palma de Mallorca... uno, Manu, de Bilbao... Y esa es la familia, los amigos familia, y todos los días. Mañana y noche. Y algún mediodía siempre estoy con ellos. Sí.

C: Y dirías que, yo qué sé, que haces cosas que te recuerdan a ellos... O que ves cosas que te recuerdan a ellos...?

P: Sí sí, en el momento que tenemos, o estamos en un sitio... A quién se lo contamos? A los amigos. Sí sí, es que... ya te he dicho que es como una familia. Incluso cuando nos hemos ido de fiesta... Lo que pasa en las Vegas, se

queda en las Vegas. Somos súper cómplices... Nos decimos la verdad aunque duela... Sí sí. Es muy importante justamente la amistad para mí. He tenido más celos de una amiga que de una pareja. Si no me hacen caso o si me siento anulada? Más. Imagínate si es importante. Somos una tribu. Somos perras de la noche callejeras. Lo somos.

C: Vale, y cuanto tiempo pasas con tus amigos a la semana?

P: Cuánto? Nada. Fin de semana. Sábados si llego de trabajar y aún están... Pero por mi horario, peluquería, siempre estoy trabajando. Y algún domingo. Poco poco. Menos mal que existen las redes.

C: Osea que dirías que pasas poco tiempo con ellos pero piensas muchísimo en ellos.

P: Claro, imagínate. Todo lo que te he contao. Te estoy contando que son lo más maravilloso del mundo y no los veo nada.

C: Vale, y algo que quieras decir, añadir, lo que sea que se te pase por la cabeza de tu tiempo libre, de tus amigos...

P: Pues me gustaría que estuvieran por siempre conmigo. Me gustaría. Pero pasa que va cambiando. Hay una anécdota que es; no siempre estamos igual, ni en el mismo momento. Porque para mí, vas evolucionando, vas cambiando... Hay años que estoy más con una, otros que con otra, otros que nos enfadamos... No siempre es igual, y lineal. Pero sí que me gustaría envejecer con ellos, con los que estoy, con esta cuadrilla, con mi tribu. Sí, sí, sí... Por siempre. Os quiero. Love.

SUZET

CLÀUDIA: Nombre.

SUZET: Suzet.

C: Edad?

S: 22 años.

C: Ocupación?

S: Actualmente estoy desempleada pero... he estudiado trabajo social y me puedo considerar trabajadora social.

C: Tienes pareja?

S: Sí. Tengo pareja.

C: Cuánto tiempo dedicas de ocio al día?

S: Bua... depende del día pero... Por ocio te refieres a salir con tus amigos... o a hacer tus...? Te diría una hora o dos horas al día. O incluso depende... si. O a veces mmm... no sé. Bua! Qué pregunta, eh? Te diría una media de una hora.

C: Una hora al día.

S: Hora... y media al día, sí. Hora, hora y media.

C: Y ahí incluyes...

S: Incluyo pues... a ver, trato de leer. Intento leer... Ahora he establecido una rutina que es... Puedo explayarme lo que quiera, no? Vale. Pues yo he establecido una rutina de cuando me levanto, para no empezar el día tan acelerada, lo que hago es leerme un capítulo de un libro que estoy leyendo, y empiezo más chill, y luego, al acostarme, leo también otro capítulo. Entonces... Porque, osea, no me nace leer a mitad del día. Es como que, es como un momento de... de... en mi cama... con la tranquilidad. Entonces, leer, por ejemplo. Trato de hacer deporte. Y me voy a correr o hago algo en la terraza, al solecito, me gusta. Hago deporte... pues, quedo con mis amigas a merendar alguna tarde tontorróna... Veo a mi abuelo, también. Pero eso tampoco es ocio, realmente. No considero que sea tiempo para mí. Osea... Hacer deporte, leer, escuchar música... Ducharme conscientemente también, para mi es ocio. El ducharme, ponerme mis cremas, ponerme una velita, ponerme jazz mientras... apago la luz en la ducha. Eso la verdad, para mi es ocio, es tiempo para mí. Va dependiendo un poco del día y de la motivación que tenga, eh? De "hoy me apetece regalarme momentos". Y si no pues... pues bueno. Si se encuentra está bien.

C: Perfecto.

S: Estupendo.

C: Dónde te criaste?

S: Me crié... en l'Eliana, Valencia. En un pueblo.

C: Y qué entiendes por amigos?

S: Buff... qué temazo. Emm... qué entiendo por amigos? Bua... Para mí los amigos son digamos... igual suena muy tópico pero yo creo que es como una zona de confort... la zona a la que siempre puedes volver y de la que te pue-

des ir también. Yo creo que son como libertad. Para mí los amigos son libertad el... el sentir que... que están, que... aunque por ejemplo haya momentos de... de cada uno vivir su... sus caminos diferentes, poder volver cuando quieras y sentir que sigue siendo lo mismo y sentir que está esa persona para ti y que tú estás para ella o para él... Para mí es eso, para mí es libertad, es zona de confort, es hogar es... es casa... es... no sé. Para mí es un pilar fundamental... Osea, yo sin mis amigos... bueno, amigas, la mayoría son amigas. No sería nadie, la verdad. Son mi... Eso, mi pilar, mi forma de desconectar, de... de pasármelo bien, de recargar pilas... no sé. Para mí, osea, lo más importante en una amistad es el... el sent... digamos el... el saber... osea, el saber... no sé explicarlo. El saber que estamos y no... no sentir la necesidad de estar constantemente, de vernos tod... hablar todos los días o vernos... forzar las cosas, sino, no forzar nada, el fluir pero fluir conscientemente y fluir responsablemente pero saber que está esa persona, en plan... Me pasa, osea me pasa incluso con vosotras. Antes no tanto porque también tenía yo inseguridades, no? Pero ahora es como decir "bueno, sé que están, sé que estoy, que el momento en que... en que necesite algo sé que van a estar en todo momento, yo también estoy para ellas..." Y eso. Para mí eso es la amistad, también. La amistad es eso, el... el poder... osea, el poder sentir que las cosas son fáciles. Ahí es. Sabes? El sentir... el que las cosas sean fáciles, es. No sé... Es que me explico fatal, te lo juro.

>> También... también creo que el.. la amistad... lo... lo estaba hablando con unas amigas... es una metáfora. De hecho luego me gustaría que también lo respondierais vosotras. Para mí la amistad es casa y jardín. Digamos, la casa son las personas con las que tú... te pasa algo y acudes al minuto, en plan el compartir lo que sea. Y tu jardín son gente que también está presente, que igual no lo está tanto pero también forma parte de tu... de tu círculo. El jardín digamos, fuera de la casa pero también forma parte de tu hogar, no? Y la verdad que... yo lo comparo mucho con eso, son como mi casa y mi jardín. Sí.

C: Qué bonito.

S: De verdad. Luego de verdad, reflexionadlo, pensad quién es vuestra casa y quién es vuestro jardín y luego me lo decís. Pero es muy guay, de verdad, es...

C: Y con todo eso, ¿cuántos amigos dirías que tienes?

S: Pff... A ver... Guau, sí. Yo considero que... al final amigos bastantes. Tengo amigos de... de varios círculos, de varios entornos... Pero amistades con las que yo de verdad sienta que tengo una relación especial, que pueda de verdad contarles mis problemas, de... de poder acudir a su casa o... o sentirme de verdad " es que es mi familia"... Te diría que... es que la típica frase, no? Pero contándolo con los dedos de una mano. Te diría. O con... Pero... Te diría que... siete personas. Amistades cercanas siete como muchísimo. La verdad. Siendo sin... Amistades de ver... osea, siendo reales, cinco... de cinco a siete, ocho. Amistades en general tengo bastantes. Pero... pero sí. Pero sí.

C: ¿Cómo fue tu infancia?

S: ¡Ay! Qué chula la pregunta, me encanta, me encanta. Bua pues yo creo que fui una niña súper feliz, la verdad. Yo creo que tuve una infancia súper buena... De hecho, relacionándolo con las amistades, considero que he tenido un círculo súper sano de amistades... Y un colegio muy guay, un colegio... que hacíamos un montón de actividades, pequeñito, muy familiar... Con mi familia hemos sido siempre muy cercanos... No sé, la verdad que yo no me quejo para nada, he sido muy feliz, de verdad. He sido muy feliz.

C: Y una anécdota que recuerdes de tu infancia?

S: Pues mira, es que voy a enlazarlo todo con mis amistades. Estábamos en casa de Cecilia, vale? Haciendo un trabajo... Que es una... de hecho, es que me acuerdo... porque... me acuerdo como si fuera ayer. Estábamos... de hecho estábamos Cecilia, Helena y yo. ¿Puedo decir nombres? Cecilia, Helena y yo, ¿vale? En casa de Cecilia, tendríamos como diez años... Y me acuerdo que estábamos: mi madre, la madre de Cecilia, la madre de Helena, mi abuelo porque también tenía que hacer unos dibujos en el trabajo... Éramos como ciento y la madre y me acuerdo que teníamos como... Bueno, pues eso, en la mesa estaba todo... todos los rotuladores y todos los materiales esparcidos por la... por la mesa, entonces al... tampoco había... no teníamos los nombres de los rotuladores de quién era cual... Entonces, estábamos recogiendo... Claro, y Cecilia y yo discutimos... Discutimos porque... porque... *riu* discutimos porque yo pensaba que un rotulador rojo era mío porque era de Stabilo, y Cecilia pensaba que era de Jobi o... o otra marca y empezamos a discutir, pero a montar una... un pollo por un rotulador rojo... nivel de estar llorando las dos porque pensábamos que el rotulador era... era nues... osea, era mío, luego Cecilia pensaba que era suyo... Y yo me acuerdo que fue, pues eso, una tarde súper chula de hacer... trabajo, un trabajo con mis amigas, súper guay... Y, no sé, lo recuerdo divertido, lo recuerdo surrealista, un poco, ¿no? Pero... esa anécdota... no sé. Tengo más, tengo más... Pero la que se me ha venido a la mente ha sido esa. No sé si quieres que cuente alguna más...

C: Con esa va que chuta.

S: Perfecto. *riu*

C: ¿Cómo fue tu adolescencia?

S: Pff... a ver. Mi adolescencia. Si te digo que no... tengo, tengo borrosa la adolescencia, ¿eh? Tengo borrosa la adolescencia. Recuerdo más cosas del colegio, te diría que del... del instituto. Mi adolescencia, te diría que fue buena... Fue buena porque también seguía manteniendo relaciones de amistad con... osea de las del colegio. Éramos muy cercanas y en el instituto tam... Yo considero que también. Fue más difícil, porque en un momento dado yo... he sentido que no encajaba. Yo he sentido que no... que no encajaba. He sentido, pues eso, que iba un poco contracorriente. No por sentirme diferente, ni mucho menos, simplemente, yo he considerado que... que he madurado antes... Sobre todo en bachiller, que también me considero adolescente, porque... Y me sentí, eso, que no.. que no tenía los mismos intereses que la gente... que no... no me... no me sentía comprendida muchas veces. Me sentía incom-

prendida, que nadie me entendía, que... ¿No? Lo típico, las características de la adolescencia, supongo. Pero bueno... También recuerdo una adolescencia súper guay porque he hecho lo que me ha dado la gana en todo momento, no he sentido para nada la presión social en absoluto, me he descargado Instagram cuando me ha dado la gana, he bebido alcohol cuando me ha dado la real gana... Osea, no he sentido para nada el... no me... no me he visto forzada a hacer cosas que no quería por... por... pues bueno, por el miedo al qué dirán o a sentirme rechazada en absoluto. Yo he sido bastante fiel a mí misma, también he salido de fiesta cuando me ha dado la gana, osea, cuando me he sentido preparada... Incluso también con el tema de... de el gustar a los... en este caso a los hombres, a los chicos. Estaba en otra onda, por eso yo creo que me sentía un poco incomprendida y... que no encajaba porque yo sentía, pues eso, que las chicas y la gente de mi edad, pues eso, el gustar, el... el gustar a los chicos... Yo estaba en otro mom... estaba en otro momento. Estaba en mis cosas, estaba más centrada en mis amigas... En mis estudios, en mis amigas, en salir, en quedar con ellas, en... en mi deporte... Osea, ha sido un poco un mix de todo, ¿no? Borroso, pero al mismo tiempo ha estado... pues eso. De verdad que... que no ha estado mal. De verdad no me puedo quejar. No siento que haya tenido una adolescencia difícil y... También el círculo, en cuanto a mi familia, siento que también ha sido muy importante en este... en esta etapa de mi vida... Y la verdad que... que... pues eso. Ha ido... ha ido bien.

C: ¿Y una anécdota que recuerdes de la adolescencia?

S: Ya te digo, es que como lo tengo borroso... Hostia... Pues no sabría decirte, voy a pensar. Una anécdota de la adolescencia...

C: La ESO, bachiller, cualquier cosa que te pasara así... lo primero que te venga a la cabeza.

S: La ESO, bachiller... Pff... lo único que me viene ahora a la cabeza es... una vez en el cole... en el instituto, me acuerdo que teníamos que hacer una... presentar una presentación... una expos... Teníamos que hacer una exposición en clase, en tecnología. Y en el momento de... de ir a buscar el pen para ponerlo en el ordenador, no lo encontrábamos. Nada, pues tuvimos que... parar la clase...

>>Te voy a contar una mejor. Que en realidad no es una... es muy vacía, realmente. Pero yo creo que demues... osea, refleja un poco mi esencia durante esa época porque yo soy una persona muy risueña y me río en momentos en los que a veces no me tengo que reír, ¿no? Y lo típico que algún chaval de clase que no me acuerdo ni quien, hace una gracia... Y eso que entras en bucle... Y no te pa... Es que no puedes parar de reírte... pero es que de verdad que no puedes parar de reírte. Yo recuerdo eso, de... de que alguien... es que, ya te digo una... hizo una gracia que... sin más ¿no? De empezar a descojonarme viva, pero viva nivel que me tuvieron que echar de clase. Nivel que el profesor también se empezó a descojonar viéndome de la... Es que, esa sensación de que se ríe todo el mundo pero no entiende el por qué... Pero es... El que... Pues eso, hasta el profesor se empezó a reír. Yo me acuerdo, en

las exposiciones de clase era un mecanismo de defensa, yo creo que era un mecanismo de defensa de... en vez de... para gestionar los nervios, en vez de gestionarlos yo me descojonaba. Entonces yo me reía en momentos que no me tenía que reír. Pero ¿y lo bien que me lo pasaba yo? Osea, yo me reía, lloraba de la risa... Y... Y me acuerdo el profesor de historia riéndose conmigo... La gente también descojonándose... Ya te digo, no sé... Esos momentos de... de... de clase de un... de una exposición, minutos antes de una exposición y de... de descojonarme viva por los nervios... Es que no lo cambio por nada. No me arrepiento. Que me echen de clase las cincuenta veces que haga falta, de verdad. Te lo juro.

C: ¿Cómo son tus amigos?

S: Yo vivo enamorada. De mis amigos. Estoy... esa sensación de enamoramiento con tu pareja, pues lo mismo con mis... con mis amigas. Porque son mayoría amigas, las... hablo en femenino. Pero la verdad que... yo me siento súper afortunada. La verdad. Al... No sé, la verdad que... es que... a ver, es que suena tópico pero para mí son el espacio ese seguro de... de poder ser, de poder compartir, de poder estar... Y es que son súper guays. Osea, es que son muy diferentes. Tengo amigas de... muy diferentes. Y una cosa que he aprendido es que no voy a... no puedo pretender buscar en todas mis amigas lo mismo. Osea, cada una me aporta una cosa diferente y es maravilloso. Unas me aportan paz, otras me aportan risa, otras me aportan diversión, espontaneidad, otras me aportan... eh.... saber... volver a... a mi zona, a mi esencia, a mi hogar... Es que cada una me aporta algo diferente y es maravilloso. Y yo, de verdad que me siento súper afortunada porque no... es que me siento yo en todo momento. Si me apetece ir a la quedada voy, si no me apetece, no voy a ir, me van a entender... Igual que yo las entendería a ellas, osea, es como algo mutuo. No sé, yo... estoy super orgu... osea, súper orgullosa y súper contenta de... de mis amigas, la verdad. Es que no sabría qué más decir. No sé si he dicho poco, no sé si he dicho...

C: ¿Crees que tienen alguna cosa en común?

S: Sí.

C: ¿Crees que hay algo que compartan todas tus amistades así como... rasgo de personalidad que digas... "suelen ser así"?

S: La intensidad. No cabe duda. No cabe duda. O es que yo soy muy intensa y busco... un poco la intensidad en cada una... Pero yo creo que la intensidad. Viva la intensidad y viva el drama, te lo juro. Lo de drama tampoco, pero yo creo que comparten todas el poder reflexionar sobre la vida, el poder divagar, el poder... explicar cómo nos sentimos. A mí eso me encanta, a mí es... El poder hablar de... de cómo nos sentimos, hacer una ronda de... una retrospectiva, un transcurso, bua, lo adoro. Y yo creo que la mayoría de mis amigas lo tienen. Y eso creo que para mí es súper esencial.

C: ¿Cuánto dirías que piensas en tus amigos cada día?

S: Guau. Sí que... Sí pienso, lo que pasa es que no pienso en... en las amistades como concepto. Pienso en personas puntuales en momentos dados.

Por ejemplo... te da por... no sé, osea... Yo te diría que pienso... depende un poco del día. No pienso en todas mis amistades, todos los días pero pienso en algunas, por ejemplo, escucho una canción, me recuerda a una... a una amiga. Eh... veo un vídeo, una foto de al... me recuerda a otra amiga. O me da por recordar por ejemplo, cosas del colegio y me acuerdo de las amigas del colegio y digo "ostras, voy a hablar a esta persona". Que también es amiga pero que al final, pues con el tiempo, pues la relación, pues cada una va por su camino. Mmm... Va por momentos. Incluso un atardecer me recuerda a una amiga. Osea, es curioso porque cada elemento de... la vida... Un atardecer me recuerda a una amiga... Ehh... Yo qué sé. Un acento me recuerda a una amiga. Son pequeñas cosas que dices, bueno, me acuerdo de una, me acuerdo de otra. Y si puedo y si me acuerdo y si tal, le escribo un mensaje y le digo "ay tal, ¿Cómo estás?" o "me he acordado de ti por esto" o... o esas cosas. Sí. Pero ya te digo, no es constantemente... Son mo... Osea, es que viene espontáneamente. Viene y se va. Es como... Te diría, no sé.

C: Vale. Y ¿cuánto tiempo pasas con tus amigos a la semana?

S: Trato... y osea, trato de verlos... si no a todos, porque al final, ya te digo, son círculos diferentes, trato de ver al menos una vez a la semana. Trato de verlos una vez a la semana, incluso si puedo más. Si puedo más. Me gustaría hacerlo más, de hecho. Tampoco forzarme porque no es... Forzarme pero para bien, ¿sabes? Decir... creo que es necesario. Creo que es necesario. Y siendo realistas... te diría que una vez a la semana o dos. Depende de la semana. Depende de si... Pues si hay vacaciones, si hay puente, si hay nosequé, pero trato de... Yo qué sé, incluso cuando a veces estoy con mi pareja, trato... si por ejemplo hay algún plan de amigas y está mi pareja, lo fusiono, es que me da igual, osea, no voy a renunciar a... a un plan de... a un plan de mis amigas para estar con mi pareja. Porque... siento un FOMO, que esto yo creo que es un concepto, el Fear Of Missing Out, el miedo a perderse las cosas... Es lo... es muy grande osea, de verdad que yo lo paso muy mal cuando... cuando quedan mis amigas y yo no puedo ir por ejemplo, porque estoy Castellón por ejemplo o estoy en otro lado... Y eso como, ostras, lo estoy trabajando y cuando por ejemplo puedo fusionar planes, lo hago. Osea, si tengo que fusionar mi pareja con mis amigos, lo hago. No siempre porque hay momentos en los que solamente me apetece estar con mis amigas de charreta y... súper lícito, pero... si tal... Si tal, ¿sabes? Trato de fusionar para... Pues también para... para no perder... para no tener que elegir entre una cosa u otra. Que tampoco es elegir, ¿no? Pero... No sé si me habéis entendido.

C: Vale, y por último... algún concepto general sobre todo lo que has dicho, que hayas pensado o que te venga a la cabeza. Si no, that's it.

S: Sí, me ha venido a la mente "las amistades son un sinfín de posibilidades". Y ya está, fin de la cita.

C: Genial, muchas gracias Suzet.

ÁNGELES

CLÀU: Nom.

ÁNGELES: Ángeles.

C: Edat?

A: Edat? 75 *casi* 76, en febrer els faig. 76 el dia 8 de febrer.

C: Tens parella?

A: Sí.

C: Ocupació?

A: Ama de casa *riu*

C: Quant de temps dediques d'oci al dia?

A: *Bueno*, últimament com tinc els nets, oci tinc totes les *vespraes* que venen. I dinars, que venen algun dia també a dinar. I *bueno*, i isc amb les amigues... Anem a almorzar, *n'hi han* dos dies a la setmana que anem a almorzar...

C: Sempre els mateixos dies?

A: Sí, normalment sí. És el... dimecres i divendres. *Ixim* a almorzar. I siguem tres parelles. La meua consogra, el meu consogre; la meua amiga i el marit i Agustí i jo. I a *vegaes* venen les meues filles també. I en estiu anem tots. Els amics i els fills en els xiquets. *riu* Estem molt divertits *riu* molt ben acompanyats.

C: On et vas criar?

A: *Pues* jo *ma* criat en *varios puestos*. Perquè *bueno*, jo... siguem tres germanes, mon pare es va quedar viudo molt jove, en tres fills, jo tenia 11 mesos... i *claro*, *hasta* els quatre anys, *m'abuella*, que no estava molt bé, mos va criar ella. I als quatre anys *me* van clavar en València en les Teresianes, en Alborache. *Después* em van canviar a la *calle* Baixa que n'hi havia un col·legi de Teresianes però eren seglars. I *ahí* vaig estar *hasta* els 11 anys. Als 11 anys ja, vaig *vindrer* ací, ja vaig fer el batxiller i tot això vaig fer ací... en *el institut* de Rivera.

C: *Osiga* vas anar *rulant* també. Entre València i aquí.

A: Sí. En vacances venia ací... I en això estava allà. També vaig viure en Alcàntara, que mon pare era veterinari i estava en Alcàntara de veterinari. I *después* va *vindrer* ací a Xàtiva. *riu* He corregut molt entre unes coses i altres. *riu*

C: Què entens per amics?

A: Home, amics és que tens més afinitat, no? En ells. Més confiança...

C: I aleshores quanta gent... Quants amics diries que tens?

A: Home, amics, amics... *Siguen* la meua amiga, el marit, la meua consogra, que és molt amiga en mosatros. *Osea* que anem junts a tot, mos conviden a casa d'ells i ells venen ací... Però de jove tenia unes altres amigues. Saps? Que també són amigues, però que no són de... d'eixir en ells. I també com tinc un *grupo* que fem ceràmica, *pues* també tinc amigues que són de ceràmica. Que també, en desembre anem a fer un *dinaret*, en estiu també

fem algun almorzar...

C: *Jolin*, això sí que és temps d'oci! Sí que en tens de temps d'oci.

A: *riu* Si... *Antes* tenia més eh? Que ara. Perquè *antes per les vesprades* ixia més. Ara... no isc tant. Però *bueno*...

C: *Bueno* ara fa fred també, eh?

A: Sí, *bueno* a mi no m'importa eh? *Ixir*. Ni plovent tampoc, perquè el di-vendres vam *ixir* a almorzar i estava plovent. I vam anar igual.

C: *Bueno*, com va ser la teua infantesa?

A: La meua infantesa, *pues*... al principi un poc trista, no? Perquè no tenia mare... Estava en un col·legi interna... que *vuigues* o no *vuigues pues*... no ho hem passat molt bé. Però *después, pos* això. Jo *ha segut* una xiqueta sempre que encara que ha estat interna i no ha tingut mare, ha sigut molt alegre i molt *risueña*. Continue *siguent* igual.

C: I una anècdota que recordes de xicoteta?

A: Anècdotes? *Bueno*, sí, *quant* era xicoteta, estava a la llar i una vegada *me vaig caure* de cul. *Sentada* en la llar. I *quant* anava a casa dels meus tios, que vivien en Alcúdia de Carlet, quan va morir ma mare, mos van deixar allí uns quants dies. I tenia jo dos anys. I diu que estaven pintant la casa i deia "*pintor píntame el culo*". Perquè es veu que tenia les cicatrius i no m'agradava segurament vorem el cul en cicatrius. I *me deia* que *me pintara* el cul. *riu*

C: I ara, el mateix de l'adolescència. Com va ser...? Què recordes...?

A: L'adolescència és que... També, jo sempre he *segut* alegre. Però... vaig tindre... Perquè mon pare es va tornar a casar... I jo era la més xicoteta de tots... I per caràcter o per *lo* que fora, *pues* s'aprofitaven més de mi. Si *n'hi havia* que fer alguna cosa "no, no, no te'n pots anar en les amigues perquè *tens* que fer açò" Saps? Però *bueno*, bé. Llevat d'això...

>> Jo és que, m'agrada molt el cine. I anava al cine i a mi me *dien* que a les nou *tenia* que estar, o a les deu a casa. I... jo no estava. Jo, me *dien* "*pues tu te ixes* del cine i te'n vens" I jo, això que no ho ha fet mai. El cine, *hasta* que no s'ha acabat no he anat. I les amigues venien a buscar-me al dia *siguent* i me *dien* "no, Ángeles no ix que està castigà" I les amigues *s'anrecorden* eh? Ara... Les amigues *s'anrecorden*. Moltes vegades diuen "ai, ta mare..." Era cosa d'ella. I en Agustín? En Agustín a punt de casar-mos també perquè un dia mos va manar a Alzira i no estaven en casa i no vam poder avisar i vam vindre tard i se va armar una bona que no *me* deixaven eixir. *Lo* que passa que Agustí va *vindre* al timbre cridant i mon pare va dir "ves-te'n ves-te'n". Saps? Eixa va ser *la última, después* ja *me* vaig casar, ja.

C: Amb quants anys et vas casar?

A: En 20. *Bueno* vint i... pico, no? En febrer feia els... Jo *me* vaig casar en juliol. No feia calor eixe dia. Feia molt bon dia.

C: *Vale*, com són els teus amics? O les teues amigues. Com els descriuries.

A: De manera de ser? *Bueno*... La meua amiga és diferent a mi. *Entonces* jo, soc més aixina no? I li dic "*Pues açò*..." *Pues* el marit a *lo millor* li diu "No, *pues* a València no perquè jo *tinc* que anar" i jo li dic "escolta, *pues* di-li que

ara *te* toca a tu, que un altre dia ja anirà ell” saps? Jo soc més... La meua relació no és igual que la d'ella. Però tinc molta confiança en ella i ella en mi també.

C: I quant diries que penses en ella o els teus amics, de tot el teu recorregut al dia? En coses que fas... en coses que penses... diries que els recordes prou?

A: No sé, no. Jo crec que no.

C: No? Jo per exemple he agafat *moltes* costums dels meus amics, no sé, de cafés al matí... de coses que m'agraden que abans no m'agradaven però de veure-les...

A: No, no. *riu*

C: I quant de temps passes amb ells a la setmana?

A: Dos *vegaes*. *Antes* estàvem més, però *des de que* tinguem els nets *claro*, com venen per les *vespraes* jo ja no isc per la *vesprà*. *Antes* *ixiem* totes les *vespraes*. Allà a les huit... Preníem *algo* i després ja... perquè la meua amiga té un xiquet que té síndrome de Down i sempre ha vingut amb mosatros des de xicotet. Ell *me* vol molt i jo a ell també. Pau. Pau quan *me* veu en un *puesto*, *en seguida* ve *correguents*. Encara que siga el dia *antes* que m'haja vist.

C: Doncs ja està, si vols afegir qualsevol cosa...

A: No, de moment, *lo* que ha dit... Ja està no *me* ve res al cap.

VALLS

CLÀUDIA: Nom

VALLS: Alejandro, però *me solen* dir per Valls que és el cognom. *Entonces*, Valls.

C: Edat.

V: 24 anys.

C: Tens parella?

V: No, actualment no.

C: Ocupació?

V: Estudiant de psicologia. He tingut treballs *i demás*, però ara mateixa estic estudiant només.

C: Quant de temps dediques d'oci al dia?

V: Ara mateixa que estic en exàmens no molt però, de normal 6 o 7 hores. *Lo que me permet* la meua rutina d'estudi i de feina.

C: On et vas criar?

V: Ací en el poble, en Algemesí. En el mateix lloc *en el que* estàs fent l'entrevista.

C: Què entens per amics?

V: Més que un cercle social, seria com un espai segur *en el que* pots desenvolupar-te i pots actuar en *lo que* és tota la teua plenitud de capacitat, actituds, caràcter i *demás*, sense tindre por a estar jutjat o sense por *a que* res isca mal.

C: I entenen això, quants amics diries que tens?

V: Depèn de *lo que entengam* per amics. Si són persones *en les que te relaciones* i estàs còmode desenvolupant-te, no se poden contar perquè al final interactues en molta gent distinta, no? Però, com amics de veres, com a definició, típic que diuen que només se poden *contar* amb la palma d'una mà, tinc 9 o 10 com a molt. Que ja en són.

C: Com va ser la teua infantesa?

V: No he tingut una infància especialment negativa ni difícil. *Osea*, vinc d'una família bé, no m'ha faltat de res... *A lo millor* en *el* àmbit social i d'oci i tot això, mai he tingut molts amics perquè sempre he sigut com el raret, no? *El friki*. Aleshores, trobar un grup *en el que* pugues encaixar *siguent* jo mateixa sempre m'ha costat. He anat pegant bacs d'un costat a un altre. Però *en quant a* infantesa com a tal no me puc queixar. Ha sigut bona.

C: I una anècdota que recordes?

V: A vore, alguna aixina graciosa que *te* puga contar. Des dels 3 anys fins als 5, *lo que* són els *parvulitos* i tal, jo soc un desastre i sempre he anat amb el braç escaiolat perquè me l'he trencat. El braç dret dos vegades i l'esquerre una *entonces*, això ja indica un poquet *lo patós* que soc.

C: Com va ser la teua adolescència?

V: Prou guai. *Osiga*, depèn també de l'etapa *en la que te centres* i en la que mires. Si és en l'època de batxiller i de més, m'ho vaig passar molt bé,

sobre tot perquè *me* vaig partir la cama, aleshores com anava en cadira de rodes, era molt divertit. Però després al sortir de batxiller sí que me n'aní a viure fora perquè vaig intentar estudiar *ingeniería* química, i vaig estar un any independitzat vivint a soles i això va ser un poc un caos. *Osea*, com a experiència personal va estar guai perquè em va permetre molt desenvolupar-me i créixer i conèixer-me a mi en profunditat. Però *al* estar jo a soles i pensar que *me* volia menjar el món, *pues* òbviament el món se me *minjà* a mi perquè jo era un *piolín* que no tenia ni idea de la vida.

C: I vas conèixer a molta gent quan et vas independitzar?

V: La veritat que no, *osiga*... Pese a estar en un cercle social i un àmbit nou *en el que* no *me* coneixia ningun i podia ser jo mateixa sense por *de que me* jutjaren, perquè al no conèixer ningú *me* donava igual *lo que* pensaren, que és *algo* que sempre m'ha coaccionat un poquet a la meua forma de ser i *de* actuar... No tenia un cercle molt, molt ampli. *A lo millor* eren 4 o 5 persones de les quals, 2 ja les coneixia d'abans.

C: Alguna anècdota que recordes de l'adolescència?

V: Estic pensant eh? Òstia, ara m'has pillat per sorpresa. A vore, *lo* més notable, que és també un poc *lo que* he dit abans, en l'època de batxiller, me n'aní el dia 25 de desembre en Nadal, a patinar sobre gel en la pista que munten en València en l'ajuntament. I va ser un desastre total perquè *me* vaig caure de morros, bàsicament. I no sé ni com ni per què, però jo sé que estava tirat al pis i de repent, la cama dreta no m'anava. Acabí la nit en urgències i m'operaren perquè m'havia partit la tibia, el peroné i els lligaments del turmell dret. Aleshores m'operaren d'urgència perquè bàsicament m'havia rebentat la cama per tots els *puestos*, tenia *lo que* és un *bolontxo* aixina unflat el turmell, i vaig estar com dos o tres mesos anant en cadira de rodes, i *después pues* un any i mig en rehabilitació i en muletetes i tot això.

>> I també pos, *lo* típic, no? En l'adolescència i tot això, *pues* el primer amor, la primera relació... va estar guai, una experiència xula... No va eixir com m'agradaria, però de tot s'aprén, no? Al final.

C: Com va ser?

V: *Pues*... començarem a eixir, bàsicament perquè la xica *en la que* vaig tindre la relació, a mi m'agradava *desde* temps enrere, però ella estava eixint amb un amic meu i òbviament pos, n'hi ha que *respetar*, no? Vull dir, no n'hi ha... no n'hi ha més. Les coses com són. Però temps amb el temps, ella ho deixà i va ser una persona que se preocupà molt per mi, *me* cuidà en un moment, en la meua època... *osea*, en la meua vida, en la que jo estava passant-ho súper mal i estava molt fràgil anímicament. I *vuigues* que no, això *me* va fer anar desenvolupant sentiments per ella i li vaig dir "mira, que *senc* coses per tu i m'agradaria tindre una relació en tu" i ella *me* digué que també era recíproc, aleshores començarem a tindre una relació i estiguérem, no sé si 8 o 9 mesos però... Prou guai. Una experiència xula.

C: Com són els teus amics?

V: Les millors persones del món. *Osea*... literalment, *me* volen com soc, els

estime i els ame com són, visc enamorat absolutament d'ells, són persones que m'han fet *sentir-me*... jo tinc un muntó de síndrome de l'impostor. *Me* costa molt creure que soc una persona bonica o que faig les coses bé. I, bàsicament m'han fet sentir i ser la persona que soc *a dia de hui* perquè m'han ensenyat que no n'hi ha ningun problema ni res negatiu *en que* jo mostre la meua faceta més personal. Vull dir, igual que sóc súper *profundo* i parlo absolutament de tot, també tinc coses súper aleatòries i solte parides cada dos per tres i *antes* me feien sentir com *a que* estava fora de lloc o que era *raro*... Però en ells no, ells *me* segueixen el rollo, me vacil·len, *se* burlen, *tamé* solten parides aleshores, és el meu espai segur. És el lloc on puc ser jo mateixa sense por *a que me* jutgen.

C: Diries que tens característiques comunes que trobes a la gent *amb la que* et relaciones? Vull dir, busques un tipus de persona concret?

V: No, realment, a l'hora d'estimar o de tindre relacions interpersonals amb els *demés*, soc o *me* considere una persona súper flexible perquè no busque un tipus de persona o un patró de conducta concret. A mi *m'agrà* que me *fagen* sentir estimat i *m'agrà* estimar a la gent *tal i com és*. Perquè al final, és la manera més pura i més sincera d'estimar, saps? Vull dir, *n'hi ha que* estimar a tothom *conforme* són perquè és la millor versió d'ells *mateixa*. Aleshores no tinc com un tipus concret de persona *a la que* pugua considerar amic. Qualsevol persona que me faja feliç i que jo pugua fer feliç, la vaig a *tratar* com un amic de tota la vida.

C: I no diries que, encara sense buscar-ho, hi ha coses que tenen en comú? Vull dir... o són persones súper diferents els teus amics entre ells?

V: *Algo* molt xulo dels meus amics és que, *lo que* mos fa ser amics, és que cada *uno* és una peça completament diferent d'un puzzle en comú, saps? Vull dir, *lo que* mos fa tindre coses en comú és el fet *de que* som tots tan diferents que mos compenetrem d'una manera súper, súper bonica. Som súper aleatoris, cada uno té les seues coses, els seus *rasgos* i *te* ixen per *puestos* que no *t'asperes*. Però com tots som iguals en *ixe* aspecte, mos *antemem* i mos complementem súper, súper bé.

C: Quant de temps diries que penses en els teus amics al dia?

V: Constantment. *Osigu*, qualsevol cosa... Soc una persona súper detallista i que sempre està pensant en els *demés*. Hashtag síndrome del salvador. Aleshores, qualsevol petit detall... *M'agrà* fixar-me molt en les petites coses de la vida. I, *claro*, com sempre estic pensant en tots els detalls, i tinc present a les persones que estime i que m'importen contínuament en el meu cap, pot ser que estiga fent qualsevol cosa; estudiar o estar *cara a* l'ordinador, *cara al* mòbil... I si veig un meme, o veig una flor, o veig una escena o *lo que* siga que me recorda a una persona *pues en seguida* li pase una foto o *lo que* siga. Sempre els tinc presents. De manera activa o no en el cervell, però qualsevol cosa que *me* faça pensar en ells, *en seguida me* fa botar.

C: I tens actituds que hages adquirit dels teus amics, o gustos, o manies que digues que vinguen dels teus amics o creus que són totes pròpies...?

V: No, clar. Òbviament, en el moment *en el que* tu *te* relaciones en persones que són diferents a tu acabes adoptant actituds i costums o formes de parlar o d'actuar, que no són teues. Tampoc és que les agafes senceres d'ells perquè les adoptes, no? Al teu propi estil de ser i de viure, però sí, òbviament el *contexte* social en el que estas i la gent *en la que* et relaciones t'influeixen a muntó. Jo per exemple, com he dit soc una persona súper aleatòria, però també soc molt introvertit. *Me* costa donar el cante per dir-ho aixina. *Me* costa ser el que xilla o el que fa la broma o qualsevol cosa. Però el fet de relacionar-me en persones que són molt més *extrovertides* que jo, i que, sincerament, li la pela fer el cafre, ha fet que jo també *me* òbriga molt més en *ixe* sentit. I *pos*, per exemple, quan sortim de festa, sí que és de veres que tendix més a ser el centre d'atenció. Com per exemple quan *me junte* en Yusef, que és un amic meu que estime molt, saps? I sí. Bàsicament això. És impossible que no adoptes les costums o les formes i actituds de ser de les persones *en les que te* relaciones. I sobretot, a les que estimes.

C: I quant de temps passes amb els teus amics a la setmana?

V: Depèn perquè cadascú, i això sí que és algo que en part *me* fica molt feliç, però també *me fa* trist, abans teníem la costum de *juntar-mos* tots, tots els divendres en casa d'un amic en comú que *se* diu Álvaro. I teníem la nostra versió de The Big Bang Theory però versió algemesinenca, no? Perquè mos *juntàvem*, compràvem sempre *kebab pa* sopar, mos ficàvem a jugar a jocs de taula o a les videoconsoles o *lo que* siga... Aleshores, sempre teníem la rutina *semanal* de quedar i passar *pues* cinc, sis, set hores junts fent el cafre, no? I fent *el* idiota que és lo que mola dels meus amics. Però ara que cadascú ha fet la seua vida, uns estan estudiant fora o estan treballant o *lo que* siga... *Pues*, ja no tinc *la* oportunitat de passar tant de temps amb ells i en part això m'alegra perquè estan creixent i evolucionant, cosa que és *lo millor* que els pot passar i *ojalá* continuen aixina. Però també *me* fica un poquet trist. El fet de no poder tindre eixa rutina o eixa continuïtat en *vore-los*. Però depèn de persones també. Les que tinc *propet*, a *lo millor*, cada tres o quatre dies quedem, mos vegem i fem *algo*, *monanem* de sopar o... encara que siga estar en la biblioteca estudiant o lo que siga, al final passem temps junts. Perquè com pa mi, temps de qualitat no significa estar fent coses proactivament, simplement en estar prop d'una persona que estime i que *me* fa feliç, jo estic a gust *pues*, qualsevol cosa *me* plena.

C: *Vale* i tens algun... alguna opinió general que vulgues aportar...? Jo què sé, *algo* que hages après, *algo* que hages tret dels teus amics, *algo* que diries, explicaries com a tancament?

V: La lliçó que més m'ha aportat a mi i que més feliç estic i més agraït estic *de que* m'han ensenyat els meus amics és que jo sempre he sigut una persona que li ha preocupat molt *la* opinió dels *demés* i *el* sentir-se inclòs en un grup independentment de si realment *ixe* grup volia que jo estiguera en ells o no. Sempre he anat *raere* de la gent perquè *me* dona molta por i no m'agrà sentir-me sol. I els amics que tinc ara, que són els meus amics i els amics de

la meua vida m'ensenyaren *a que no tinc que anar raere* de ningú perquè una persona que t'estima i *te valora*, al final ho va a fer tal com ets i no te van a jutjar ni res que també és *algo* que a mi *me* tira un poc enrere. Aleshores, gràcies a ells se podria dir que he après a ser jo sense por a ser jo.

C: *Vale*, moltes gràcies.

V: Moltes de res.

TRINI

CLÀU: Nom?

TRINI: Trini

C: Edat?

T: 60

C: Tens parella?

T: Sí.

C: Ocupació?

T: Soc docent. De filosofia. Treballe a un institut i done classes de filosofia.

C: Quant de temps dediques d'oci al dia?

T: Poc. Poc de temps d'oci tinc, *pues a lo millor* una horeta, horeta i mitja?
Poc.

C: Al dia?

T: Al dia. Una horeta si arriba.

C: On et vas criar?

T: Ací en Algemesí. Soc d'Algemesí, m'he criat ací en Algemesí. Excepte els anys que vaig estar estudiant a València, que em quedava a València. Però... no. Pràcticament he viscut ací tota la vida.

C: Què entens per amirat? O per amics.

T: A vore, és que jo sempre he pensat o sempre he relacionat l'amirat amb la incondicionalitat. Igual m'enganye... Una persona *amb la que* pugues contar, una persona que te siga incondicional, una persona *amb la que* pugues compartir *rises* i no tan *rises* i, bueno això... Sí. Incondicionalitat diria.

C: I amb tot el que m'has dit, quants amics diries que tens?

T: En aquestos moments? Tinc al meu home, que és el meu amic, del que puc dir que eixa incondicionalitat està. I tinc amics que he fet al llarg de la vida encara que no els tinc tan pròxims ni els veig tant com voldria, però sé que en el moment *en que ens vegerem* seria com si no haguera passat el temps. I tinc una súper amiga en estos moments que també puc dir que és incondicional. *riu* *Me fe* cares.

C: No, és que m'agrada el que dius és molt maco.

T: *Vale*.

C: Com va ser la teva infància?

T: Jo vaig tindre una infància molt bonica. Molt xula. Nosaltres vivíem en una fàbrica, els meus pares eren els casers d'una fàbrica i vivíem dalt de la fàbrica. I aleshores, els caps de setmana, la fàbrica *se* convertia en la nostra sala de jocs. Ma mare *me* deia "no hi havia més xiquets pel carrer per a portar-los?" Però és que *ens podiem juntar* quinze xiquets jugant a la fàbrica. I la fàbrica era una fàbrica de conserves vegetals, *n'hi havien* molts caixons... *Bueno*, amb els caixons fèiem unes construccions *que te mueres*. Al pati *hi havien* uns troncs per a fer els calaixos i això i *bueno*, les escalades als troncs... Jo vaig tenir una infància molt feliç i molt bonica. Els meus pares eres meravellosos i el meu germà ho era també. *Osiga* que la vaig tindre molt feliç.

C: I una anècdota que recordes de la teua infància?

T: Ai *pues* una anècdota vos *la acabe* de contar. Que portava a tots els xiquets del barri els portava a jugar a la fàbrica i ma mare *s'assomava* al balcó i feia "no *hi havien* més xiquets per a portarlos ací?" *riu* i jo "no mama, no *n'hi havien* més".

>> Bueno, una cosa que me'n recorde també era que; el meu germà té huit anys més que jo. I ma mare tenia la brillant idea *de que*, la xiqueta que *a lo millor* tenia dos o tres anys, encasquetar-li-la al xiquet. I recorde, anar per... però d'això me'n recorde eh? I jo era *súper xicotiu*. El meu germà diu "és impossible que te'n recordes d'això" *Pues* me'n recorde, i me'n recorde de com anava vestida i tot. Que anava pel camp, jo anava per damunt del *paretonet* de la séquia i me vaig caure a la séquia. Una séquia que portava aigua. I la sensació *de que* m'afonava i m'afonava, i m'afonava i m'afonava i anava a ofegar-me i va vindre el Salvador i *me va salvar*, que era el meu germà. I diu "si *me venia* l'aigua a cintura" però jo tenia eixa sensació. *Bueno* eixa sensació ha sigut sempre que el meu germà ha estat ahí sempre de salvador. M'ha acompanyat part de la meua vida. Part.

C: Part. Doncs què guai.

T: Sí.

C: Com va ser la teua adolescència?

T: *Bueno*, l'adolescència també va estar xula. Sí, va estar xula. Perquè... continuàvem en la fàbrica, la fàbrica ja no era la sala de jocs. Però sí que... Estàvem en un grup de la parròquia. Ací o estaves en la parròquia o estaves en... És un poble que no hi ha res per a joventut. I en la parròquia feren un grup de xiquets aixina més majorets... Quan acabàvem en l'escola. No era Juniors, es deia Anàstasis. I també érem un grup molt xulo, molt bonico. De cançonetes... i de campaments... i de... *todo es amor*... *riu* Estava guai. I la fàbrica era... alguna vegada anàvem i el tio Pepe (que era mon pare), què *n'hi havien*? Setes en aquell moment? *Pues* ell mos preparava setes. Què *n'hi havien*? Carxofes? Mos preparava carxofes. Va estar molt bé. Estava bé. Era molt bonic. Agradava molt tindre casa plena d'amics i convidar-los...

C: Sempre estava ple d'amics?

T: Sí.

RUBÉN: *¿Tienes tú muchos amigos entonces? Porque si dices que invitabas...*

T: *Entonces* tenia molts amics. Perquè *entonces* era tot meravellós i perfecte i tots eren amics. Però en realitat, en realitat, jo tenia la meua súper amiga.

C: Que és la mateixa que has dit abans?

T: No, no. Esta súper amiga jo la vaig conèixer a l'escola. Jo aniria a cinqué o a sisé, *me* canviaren de classe i la vaig descobrir. I mos férem molt amigues. I era la meua amiga. La meua amiga, la meua germana, la meua... tot. La meua tot. De fet, en este poble mira si són *malos* que, durant molt de temps, mos han dit que si érem parella. De fet, jo enguany, en *el* institut on estic, el

meu company és d'ací d'Algemesí i resulta que, la dona vivia en el carrer on vivia la meua amiga. La meua amiga no tenia mare. I sa casa també era casa de tots. En l'Anàstasis, en el grup este tots anàvem allí. I jugàvem en el carrer. I este home *me* diu "què ha sigut de la teua súper amiga?" en *retintín* eh? "què ha sigut de...?" i *me* va eixir de l'ànima dir "*pues* mira, ni ella ni jo érem lesbianes però *si ho haguèrem* sigut, què?, eh?"

R: *Sí, es que se confunde mucho relación de amistad buena con pareja.*

T: *Sí, sí, además* és que érem molt, molt, molt amigues. I *después* estava la resta que, érem amics perquè sí. Però amiga de contar, de dir, de fer, d'estar pendent...

C: Com són els teus amics?

T: És que en estos moments no *te* puc dir jo que tinga "amics" *conforme* tenia quan era adolescent o era xiqueta. No. Tinc a la meua amiga Silvia, que és amiga. I després tinc als amics que he anat fent al llarg de la vida, també en la facultat.

R: *¿Y esos amigos que tienes ahora dirías que tienen algo en común? Que coincide que todos tus amigos son majos o son...*

T: *Bueno*, són... van de cara. Són sincers. *Lo que te tenen que* dir t'ho diuen i t'ho diuen a tu. *Sí*, són persones sinceres. Si no són sinceres *me* deceben i...

C: I tu diries que és una cosa que busques tu? Això que dius de la sinceritat i...

T: Busque que siguem sincers? A vore, jo crec que moltes vegades tu el que busques en una relació, fica-li el nom que vulgues, és que donen el mateix que dones tu. *Entonces* a mi no m'importa. A mi no m'importa donar. De fet, jo vull a algú i el vull amb tota mi. I soc capaç de donar-li tot. I *entonces*, quan tu veus que això que tu si que estàs disposada a donar, la gent no està disposada a donar. O que fan coses que tu no mai les *haveres* fet, *pues* a mi *me* fan *pif* i jo ja no puc dir-te que són amigues meues, ni amics meus. No ho han sigut. Durant un temps de la meua vida m'han acompanyat, m'han aportat moltes coses, he sigut molt feliç... Però ha arribat un moment que... que no. No t'aporten ja res i *además* ja no *te* fies.

>> Per això deia. El meu concepte de l'amistat ha anat variant al llarg de la vida. *Claro*. Òbviament va canviant perquè vas vivint experiències i van passant-te coses. *Entonces, pues* fa que canvies.

C: I com diries que ha canviat?

T: *Pues* en la quantitat d'amics que tu consideres que són amics. I després *a lo millor en lo que exigeixes* als amics.

C: *Osiga, conforme* heu anat avançant tu diries que has exigit coses diferents?

T: Amb més intensitat o amb menys intensitat. Jo *a lo millor* en estos moments el que demane és que vagen de cara. Que vagen de cara i ja està. I *a lo millor* altres coses que en altres moments sí que estaves disposada o donaves, *pues a lo millor* no.

>> *Bueno*, estàs *casà* i ja, les amistats són diferents. Tu ho dones tot i

ho dones tot a la teua família. *Entonses* els amics, són amics *pa* eixir, *pa* fer coses, *pa riure's*... A vore, a mi Silvia *me* diu "estic passant-ho molt mal, necessite que t'apuntes..." Per a mi ara lo més important és la meua família. I primer està la meua família, òbviament. De fet, moltes amistats que ja no són amistats han sigut precisament per això. Perquè *si se meten con mi familia se meten conmigo*, eh?

C: Però diries que s'ha acabat per temps que dediques a la família o perquè han fet coses que tu has dit, no...

T: Les que s'han acabat, s'han acabat perquè m'han trait. I m'han trait clavant-se en *lo que* jo més vull. Que és el meu home. Que potser pel fet de no ser d'ací, *pues* no ha sigut acceptat com jo sí que haguera acceptat a les parelles de qualsevol.

C: Quant diries que penses en els teus amics cada dia?

T: Jo pense moltes vegades en els meus amics si n'hi ha *algo* que m'ho recorda, *pues* si, pense. I de fet, *pues* això, *a lo millor* una amiga que fa... Tinc una amiga de la universitat que no la veig. Mos vegem d'any en any o no. Però parlar amb ella si. *Pues* estava pensant que m'he recordat *algo* d'una *risa* que mos férem en la classe de *nosecuantos* o *algo* que estic explicant jo que *me* recorda les classes anteriors... "¡Manuela! ¿Te acuerdas cuando...?" I mos passem *pues* ahí, dues hores rient-mos.

>> Els amics que queden, que no veig, quan els veig és com si mos haguérem vist ahir. I sé que estan ahí, sé que estan ahí *pa lo que* necessites, *pa* tot. Però que poquets.

C: I quant de temps diries que passes amb els teus amics a la setmana?

T: *Pues*... llevat del meu home que visc en ell, *amb al meua* súper amiga, no tot el que voldria. Mira, tenim el divendres dedicat a nosaltres. Això... és precís. Aleshores, el divendres jo dic en ma casa *bye bye* i ella diu en sa casa *bye bye*, i *monanem* les dos de cerveses i de *rises*. I després *pues* ara mos hem apuntat a pilates i anirem les dos juntetes i mos *reirem* moltíssim també. Tres hores... tres hores, quatre, cinc, sis... sis hores puc dedicar-li, per telèfon també moltes. A la setmana. *Lo* del telèfon és a banda.

C: *Vale*, i qualsevol cosa que vulgues dir o afegir...?

T: És que segurament no t'agradarà la frase lapidària... *Pues* mira, jo del que he fet en esta vida no *m'arrepentisc* de res. Únicament del temps que he perdut en gent que no s'ho mereixia i que m'ha robat el temps d'estar en ma mare. D'això *m'arrepentisc*.

>> És lapidària, lapidària, eh? No *me* digues que això no és sentència.